This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Pflegera-Moravského SPISY.

III.

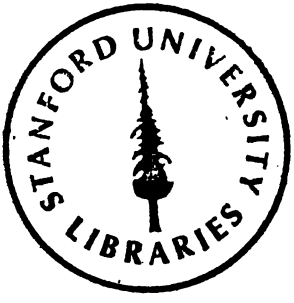
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

NÁRODNÍ BIBLIOTÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVANSKÝCH.

REDAKTOR: **FRANTIŠEK ZÁKREJS.**

DÍL ČTIŘICÁTÝŠESTÝ.

SPISY GUSTAVA PFLEGERA-MORAVSKÉHO.

SVAZEK TŘETÍ.

V PRAZE.

NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1877.

Gust. Pflegera-Moravského

SEBRANÉ SPISY.

SVAZEK TŘETÍ.

Různé verše. — Záboj — Dědic Bílé hory. — Úryvek z druhého dílu románu „Pan Vyšinský“.

V PRAZE.
NÁKLADEM KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.
1877.

Vše, cokoli srdce cítí, chová v sobě zpěvu zárodek.

***

JARNÍ BOUŘE.

I.

Vítejte!

A tak opět přilétáte,
Zjevy luzné, sladké, milé,
Jež jste kdysi srdce vzňaté
Kouzlily v hře rozpustilé!
Avšak s vámi přilétají
Mnohé bolné, trpké chvíle,
Jež jsem jako v pustém kraji
Žil v mizící ducha síle.

S vámi ach! zavítá smání
Ve rtech sladkých přespanilé;
S vámi žhoucí milování
V touhách vřelých rozpučilé;
S vámi rozkoš, s vámi paly,
I to snění volné, čilé,
Ač vše slasti, trýzně, žaly
Práchniví již ve mohyle.

Tak vy jako upomínky
Drahé, sladké, srdci milé,
Skládáte své svěží vínky
Na ty zjevy časem znylé.
Vy co pestré upoměnky
Ještě jednou lásky chvíle
A vše kouzla mé milenky
Probouzíte v plné síle.

Moje štěstí.

Když mne ze sna vzbudí s rána
Zorou růžnou jasný den:
Tu má duše rozplesána,
A radostí plýtvá jen.
Každý květ se usmívá,
Řeka vlnou rozpustilou
Hučí jako písní milou;
Duet kos s ní zazpívá.

A já podlé břehu řeky
Kráčím volně, vesele;
Celý kraj své luzné vděky
Vstříc mi jeví zbujelé.
A pak rád se zastavím
U hospůdky milované,
A zde víno opěvané
I svým zpěvem oslavím.

A když Luna večer svítí
Jako hvězda milosti,

Tu já teprv svého žití
Okouším vše radosti.
K milce zajdu v vonný sad,
K bílému tam dvorci v háji;
Tu mně její rtové dají
Hubinek milostný slad.

A tak nevím, co to jesti,
Že mne těší celý svět;
Že mé srdce bez bolesti,
Bez slzí je ten můj hled.
Kdo se málem veselí,
Kdo miluje víno, děvu;
Kdo nachýlí sluch svůj k spěvu:
Tomu rájem svět celý.

Ukojená touha.

Po čem srdce moje prálo
Řevně po tak dlouhý čas:
Přece jednou již dosáhlo,
Avšak touží z nova zas.

Když jsem ku milence svojí
V nejvřelejší lásce zřel;
A můj ret ve žhoucím znoji
Po hubince sladké mřel:

Tu vždy hled můj oko její
Ach! tak chladně potkalo;
A když vzdech' jsem bolestněji
Čtveračivě zahrálo.

Onehdy však, v svěžím stínu
Hráli všickni v zástavy;
Jedna — štěstím moje — Míně
K výměně se dostaví.

„Tři hubičky na výměnu!“
Hlučně sevšad volali;
Než se slastí rozpomenu,
Na rtech mi již zaplály.

Nevím, co se stalo se mnou,
Jaký to jest účinek:
V srdci jakous touhu jemnou
Chovám od těch hubinek.

Vězeň.

I stála růže rozmilá
Na sadě květnatém;
A vonný květ svůj rozvila
Jak v lesku hvězdnatém.
A milostnou hlavinku svou
Jak v sladkých kloní snách:
Tak slastně, lepě listy lnou,
Jak se zorou by v hrách!

A na tom sadě květnatém
Pstrý motýl polétá:
Až v spěchu pílí rozňatém,
Kde růže vykvétá.
Ta jej tak milo vábila
Tím slastným vděkem svým:

Že touha jala motýla
Už žárem lichotaým.

A když se růže k objetí
V milostný vekrad' puk:
Tu nemoh' víc pryč letěti
Tak sladkých cítě muk.
Neb jako nebe, růžené
Se listy rozstřely,
A ve své šeru milené
Pleníka zavřely.

I mne podobné lůže, ach!
V tajemný jalo byt,
Kde v nejmilostnějších já snách
Tak šťastně žiji skryt.
Ty's, milá, růže sladká ta!
Kdo by mne vinit směl,
Že skryla duše rozňatá
Se v tvojí duše pel?...

K tanci!

Podej mi svou ručinku,
Ty čarodějko milá!
Kdybys mne políbila,
Dal bych ti tu hubinku
Už nastokráte zpět.

A dej se obejmouti,
A tisknouť v slasti vroucí;
Dej líbať ňadra stkvoucí,

Jež tak svěže se pnou ti
Jak rosné lilje květ.

Stav k tanci nožku svoji
Tak outlou, malou, čilou,
Ať mírou ušlechtilou
Již v sladkojásném znoji
Svíříme celý svět.

Ty's moje, moje žití,
Má rozkoš, sláva, štěstí —
Vše mou ti lásku věstí,
Již k tobě srdce cítí,
Jež tebe miluje.

A dáš-li obejmouti
Své štíhlé, krásné tělo,
A zlíbat rty a čelo,
K boku se přivinouti,
Jak révy svižná sněť:

V radostném rozkochání
Tu budem' svatbu míti,
A spolu svorně žíti
Ve věrném milování,
Než vzejde jara květ.

Její obraz.

Ni slunce ranní lesk nesvítí,
Jak přemilostný ten tvůj zrak,
milenko má!

Ni jarní rosa se netřpytí,
Jak ve tvém oku lásky znak,
milenko má!

A v houšti kos tak nezazpívá,
Jak milosladce hlas tvůj zní,
milenko má!
Když ke mně v lásce ševelívá
Ve slastném, vřelém tonžení,
milenko má!

Když v náruči tvé odpočívám
Ve vroucném, žhoucím objetí,
milenko má!
Tu zachvácen svou lásku zpívám
V závratné k tobě zánětí,
milenko má!

A když své touhy na rtech palných
Již ztápím v slasti mocný vír,
milenko má!
Tu neznám více útrap žalných,
A srdci kyne lásky mír,
milenko má!

Vidění.

Kdy slunce vzejde s rána v leskłém svitu,
To jak bych oko tvoje zřel;
Kdy Luna vzlétá ve dřímotném kmitu,
To jak bych čelo tvoje zřel!

Kdy růže plná vzchází na záhoně,
To jak by tváře kvetly tvé;
Kdy lilje vanem níží se v pokloně,
Jak by se ňadro stkvělo tvé!

Oj! se stromův se hrnou v přítmí květy,
Což jak bych kadeř tvoji zřel;
A kdy hvězd kynou třeplavé mi chvěty,
Tvých očí jak bych víčka zřel.
Kdy dálné hory modré clony halí,
To jak by lehké šaty tvé;
A zefýrek-li ke mně plíží z dáli,
To jak by lehké nožky tvé!

Kde malinový keř se v nachu vine,
Tu jak bych tvé rty sladké zřel;
Kde stříbrný se potok večer line,
Jak bych tě Vílu nad ním zřel!
A své-li labuť sněžná zpěvy zpívá,
To jak by sladké písně tvé;
Když slavík touhou k růži švehолívá:
To po tobě jsou zpěvy mé!

Úsměv.

Jak tvůj je úsměv v slzách milý,
Tak není jitra první svit,
Když mlhy v dol se rozložily,
A zora vzešla na blankyt.

Když mizí s čela strasti mráček,
A blaho září v zraku tvém:
To táhne růžný jen obláček
Na nebi temnomodravém.

Škoda.

Jak Luna tiší dol i bor
Za noci hvězdnaté:
Tak ty můj tišíš v srdci vzpor
V žalosti rozňaté.
A když mně v oku truchlém žár
Vši slzu sežehne:
Tu duši mé ten podáš dar,
A slast v ni vroucí lne.

I když chce srdce pět žal svůj,
A darmo hledá zvuk:
Tu počne zněti hned hlas tvůj,
Otevře citů puk.
Tak ty jsi mou už docela,
Neb žiješ v duši mé;
A duše má, byť nechtěla,
Svůj život chová v tvé.

Píseň její.

Tak není sladký zpěv slavíka,
Jak tvůj hlas v písni lkající,
Když v lásce z růžných ústek vzniká
A zmírá touhou nyjící.

Tak milý jest on ve švehole,
Jak zvuky vlasti vzdálené,
Když v cizině je v tichém bolu
Zaslechne srdce zmoucené.

Ráj.

Já zřel tvůj úsměv — růžný ráj
Kvet' v zaři soumračné ti z rtův.
Tu duše moje v sladkou báj
Se ponořila slastných snův.
A přerozkošný vír mne jal —
I v mocných touhách plál můj zrak,
Že úsměv ten mi dal a vzal
Rozkoš a bol, to lásky znak!

Snil jsem v tvém oku — nebe svit
V mé srdce schýlil svoji moc,
V ten nedostupný, tajný skryt,
Kde dosuď dlela bez hvězd noc.
Tu z rtův hrál úsměv v oku tvém,
Ten ráj vycházel v nebesích;
Jak nelpěť v oku — na rtu tvém,
Když nebem oko, rájem smích!

Hvězdná noc.

Když v ňadrách mých tkvěl tichý žel
U touhách tesknících;
A ve slzách já k tobě zřel
Mé oko clonících:

To mlčivý, však zřejmý znak,
Že v srdci tvém vře cit,
Již tvůj se na mne usmál zrak
Jak hvězdy sladký svit.

A než jsem žel svůj vyronil,
Než bolest zmizela:
Tu závoj zrak tvůj zaclonil,
V němž slza visela.
Tvé oko tak se změnilo
V noc rosnou perlami;
Najednou shaslo — svítilo
Jako noc s hvězdami!...

Blaho lásky.

Když v rozkoši jsem lpěl
Na těch tvých ňader lůži;
A v zrak nyjící zřel
A líbal rtů tvých růži;
A tiskl k prsoum svým
Tvé sladké, štíhlé tělo,
Že dechem žahavým
Div nezaplamenělo:

Ach! tenkrát celý svět
Jen v tvé bytosti splýval:
A ducha shaslý vznět
Se tebou opět shříval;
A písně zmlklý zvuk
Se náhle zapramenil,

A tíseň sladkých muk
Na harmonije měnil.

A celý nový svět
Neznámých dosuď citů,
Jenž ve snách dříve kvet',
Teď vzešel v srdce skrytu,
A duše tonoucí
V tom tužeb, slastí moři,
Již z nova živoucí
Jak odumřela hoři.

Oh! jakou proměnu
Jsem cítil v hlubé hrudi,
Že zjevy edenu
Se ze snův v život budí!
A když jsem v objetí
Tvém slastném odpočíval,
V té sladké zánětí
Na ňadrách čelo skrýval:

Tu teprv pozual jsem,
Že nemůž' blažen býti,
Kdo luzným souhlasem
Své srdce neroznítí:
A marně k nebi ten
Poklady Indů věžil,
Kdo první lásky sen
V rozkošném zpití nežil...

Odměna.

Když's ponejprv ty zapěla
Mou píseň lkající:
Oh! jak má duše zachvěla
Se slastí vířící:
Tvůj sladký, měkký libohlas
Tak vroucně v písni zněl,
Že jsem to vroucně cítil zas,
Co prv jsem k tobě pěl.

Svět harmonií nejsladších
Se v prsou rozvinul;
Ó kéž bych věčně věků v nich
Se živý rozplynul!
Ta píseň ze tvých sladkých rtův
Tak vroucně zpívaná:
Toť svatá věštba se světův
Nebeských seslaná.

Nuž zpívej neustále dál,
Ty rájská pělko má!
V tvém zpěvu všecek taje žal —
Mír vane prsoma.
A nevýslovná blaženost
Jen v zdání cítěná,
Ta písní vzkvěte v skutečnost
Za lásku — odměna.

Porcha.

Když jsem já nazřel v tu milou noc,
V milou noc očí tvých,
A uzřel ta ňadra labutí,
Bílá jak padlý sníh;
A růžové líce a havranní vlas,
Zásvitný noci to stín;
A milostné zahrání nachových rtův,
K lásce to významný kyn:
Ó co se mi dělo se srdcem mým,
S tím srdcem veselým kdys?
To's ty okouzlila půvabem svým,
To vzala v porobu ty's.

Když jsem tvůj zaslechl slavičí hlas,
Žen stříbrný milosti zvuk,
Tu se mi srdce tak zachvělo hned,
Te matný urychlilo tluk;
A když jsi mi lahodně zapěla zpěv,
Jenž mi vždy nejdražším byl:
Tu v horoucím žáru v tvá ňadra jsem kles',
Z rtů nebeskou rozkoš jsem pil!
Ó co se mi dělo se srdcem mým,
S tím srdcem veselým kdys?
To's ty okouzlila prozpěvem svým,
To vzala v porobu ty's.

Ozvěna písně

Její krásy, vaby její,
A ty hledy láskou nyvé
Dechem písní mých se chvějí
V harmoniji liboznivé.

A to srdce žáru plné
Bujně v mnohém slovu žije,
Jež vše krásy konzedlné
K celku v ladný věnec vije.

A v těch písních miloznících
Planou dojmy mojich citů,
Jež mně v slovech šveholících
Vykouzlila srdce z skrytu.

Moje touhy, rozkoš moje,
I můj bol se k všemu vine;
A ty ňader žhoucí znoje,
V nichž můj život slastí hyne.

Tak se všecko k sobě pojí,
Moje duše s její splývá:
Že má za svou ona moji,
A že její v mé se skrývá.

Všecko jsem dal milé děvě,
Duši svou — mladosti ráje!
A když lkám své touhy v zpěvě,
Ona písně ozvěna je!

Projevení lásky.

Za Luny, v jarním soumraku,
Tu dvá milenci na sadě stáli:
Milosti slzy ve zraku,
A ve rtech blahé jim úsměvy hrály.

Ó proč se snoubí slza ta
S tím milosladkým úsměvem v spoji?
Vždyť stůně duše rozňatá,
Kdy v žáru lásku projeví svoji...

V máji.

Bylo to v máji, ba v máji,
Když jsem já uzřel milenku svou;
Kosové pěli tam v háji
Tak vroucně, jak píseň by mou!

A hvězdy, ty leskly se hvězdy,
Jak v očích mé milenky svit,
Že toužebně za noci vezdy
Teď ve slzách k nim je mi zřít.

Kéž bych já v lesky, v ty lesky
Nikdy byl nepozřel, ach! —
Teď vodím nářky a stesky,
Blouzně jen v uprchlých snách!

Tam v dáli, tam v modravé dáli
Klene se rozkvetlý dol:

Tam při Luně bledé jsme stáli
A vroucně se líbali spol.

A když jsem ji líbal a líbal,
Víry a lásky slib dal;
Se na ňadrách sněžných kolíbal
A ze rtů pil opojný pal:

Ach! tehdy jsem, tehdy v tom žáru
Srdce své ponořil v žel;
Od doby té s sebou v sváru
A v bolesti kruté jsem mřel.

Ó kéž jsem vás oči, vy oči,
Neuzřel v neblahý den!
Mně v bolesti hlava se točí:
Že uprchl lásky mi sen!

II.

Žel.

Jak sladký dřív tvůj úsměv byl,
Jenž pol se jevil, polo kryl,
Když's těšila se z lásky snův!...
Z tvých nyvých očí plála zář,
A celý ráj ti splýval s rtův,
A nebes půvab líbal tvář.

Tu s tichým bolem svým se žel
Na líce, ve zrak rozprostřel,
Jak hvězdu kryje šedý mrak.
Ó proč mi teď je vídati,
Jak slzy v proudech roní zrak,
A v žalu — s tebou plakati?!...

Na vzájem.

Když jsem já citův rozhru převýznamnou
V tvém oku čítal, ach! ji nemně klamnou;
Kdy zřel, že zrádná slza náklonnosti
Co večernice v očích vlhkých vzniká,

A eterické líce barvitostí
Duh jarních v kouzlu milolužném slolí;
Kdy vnímal jsem, jak v plné slasti vzlyká
Tvé srdce, vzdechem ke mně touhy roní:
Jak jsem tu neměl věřit lásce tvojí
A žíti v tobě, když's mi žití vzala?
Jak nedat slibů ve závratném znoji,
Když's mi je ve rty nazpět vcelovala? —

Klam a pláč.

Ty's plakala, když k tobě klonil
Milán se s řečí láskou dchnoucí;
Ty's plakala, když slzu ronil,
Že nesmíš býti mu milou vroucí.

Ty's plakala, když v rty kvetoucí
Poslední tiskl políbení;
Ty's plakala, když slovo mroucí
Ti vyřklo „s bohem!“ v zatpění.

Teď víc nepláčeš; neznáš více,
Jejž prv zulíbal ret tvůj žhoucí;
A úsměv těká přes tvé líce,
Že obelhal jej pláč tvůj vroucí!...

Na shledanou!

A když jsme se objímali
Při tom bolném rozloučení,
Proč, ach! proč jsme zaplakali
V nevýslovném zatesknění?

Byl to rozchod na shledanou —
A proč v touhách teď sténáme?
A proč slzy naše kanou?
My se více neshledáme!...

Proměna.

Ó doby té, když v plamení
K sobě jsme byli snoubeni,
Tak jednoho jen cítění,
Jak dvou to zvuků souznění!

Má milá — hvězda spanilá;
K ní touha moje plavila;
V ní duše má se ronila
Tou láskou žhoucí unylá.

Však všecko, co je snoubeno,
Musí být opět loučeno;
A mé je srdce raněno
Ach tebou, časů proměno!

Líbánky.

„Jak mi slastno na tvých prsou!“
Sladká děva zašeptala;
Líbala mne žhoucími rty,
V něže ke mně pozírala!

Já na vzájem líbal rtíky
A ty ruce, ssál ty hledy,
Nevěda, že líbám vřele,
Líbám ji ach! naposledy.

Změna.

Ty sladký směvo dúhorůžných lící,
V němž její duše hrála spanilá,
Kam poděl se tvůj půvab laškující,
Jímž ona vítězství své slavila?
Ó častá změna věčkám nepříznivá,
Ta setřela pel s tváře milostné:
A oko marně v zádumě zalívá
Je slzou vzniklou trnuhložalostně.

Ten zrakův plamen temně svítající
Jak záblesk hvězdy siných na vlnách,
Je němý význak strasti týrající,
Že duše její v zašlých žije snách.
V mém srdci přece stejným leskem září,
Když pozřím hlouběj v tahy zmilené;
Má paměť zpět si celý obraz čáří,
Jenž kdysi kouzlil srdce vznícené.

Jen okamžik jsem nazřel v ony tahy,
Bych nezapomněl na ně nikdy víc!
Však v ňadrách vyhynul ten pocit blahý,
V němž srdce tlouklo, když mně vyšla vstříc.
I mne čas změnil prchajícím spěchem;
Jen duši schránil proti starobě:
Toť kletbou hroznou, s hlubokým že vzdechem
Té pláči změny v dvojí podobě.

Tajná strast.

Když oko tvé tak přemilostně zřelo,
Jako by duši mou okouzlit chtělo,
Tak nyvě v září duhové se stkvějíc,
Jak slunce ranné, v rose vycházejíc:
Ó co jsem blahý v lesk se jeho nořil!
Tu v směvu nebes hrálo tvoje čelo,
Ni mráčkem tužeb se ti nezachvějíc:
A s úctou svatou tobě jsem se kořil,
Ant tebou ideal můj vešel v žití,
O němž jsem víc nepřestal sladce sníti.

Ó že's kdy v oné noci hvězdozlaté
Ty sliby vyřkla mému srdci svaté!
Tak mila z úst tvých růžných slova byla,
Že navždy vše mé city zachvátila,
By rozpuky své tobě v službu dály!
Ó líp by bylo, kdybys srdce vzňaté
V tu opojnou slast byla neztopila
A nenítila jeho travné paly!
Tvůj sladký slib, jen tehdy nevyrčený,
Nebyl by zvrt' můj život rozmájený.

A teď tě viděť v tajné strasti mřítí,
Ant bledý ret mi nesmí povědíti,
Že odkvetlo ti jaro všeho štěstí,
Že upomínka zašlý čas jen pěstí —
Tě viděť povinnostmi upoutanou
Bez lásky, jež mne mohla blahým zdíti

A u nebesa přerozkoší vznésti:
Kdo vysloví ti trýzeň ukrývanou,
Jež v srdci sžírá všecku radosť vroucí
A se rtův zvítá slasti úsměv mroucí?

Úsměv.

Ona mne v zápalu líbala,
Jak bytly ji nejdražším byl;
A s pohledem ke mně zírala,
Bych nikdy ji nezradil.

Pak dala slib mi přesvatý,
Že věrna mi zůstane;
A na to ret můj rozňatý
Tisk' její rty zbárané.

Má ústa němá zůstala;
Jí vrací vše sliby teď:
Ta její ústa zalbala,
A nemají odpověď.

Sladká smrť.

Ó co já jsem se nalíbal
Těch tvých ňader sněhobílých!
A co já jsem se nalíbal
Tvých rtů růžně rozpučilých!

Avšak vše to celování
Vzňalo v prsou úpal divý;

Opět, opět líbat chtěl můj
V plamenech ret přeohnivý.

A tím líbáním tvých ňader
A těch růžosvěžích retů
Div že jsem se slastí vírem
Neutrávil v lásky vznětu!

Však tou slastí, když na ňadrách
Ráje jsem těch rtův tvých líbal,
Ach! tou slastí v svoje ňadra
S rtův jsem smrti úpal vlíbal!

Hvězdy na nebi.

A já nazřel v oči její,
V rozkošné to citův nebe;
Zapomněl jsem na svět celý,
Zapomněl jsem i na sebe.

A v to nebe hvězdy vzešly,
Svitné hvězdy v jemném chvění;
A v ty oči slzy vzešly,
Slzy bolné v mhavém stkvění.

Jak mám zírat v nebe hvězdné,
Nezatesknit v noci sivé?
Jak mám v slzné oči zírat,
Nezaplakat v trýzni divé?

Zmámený.

Když jsem v sladkém obejmutí
Tisk' tě k ňadrám vzplamenělým:
Jak jsem v onom mocném hnutí
Přece býval přeblaženým!

Věčně byl bych tvé rty líbal,
V tvoje žárné oči zíral,
Na tvých ňadrách se kolíbal,
Věčně na nich v slasti zmíral!

A teď sténám, pláči, hýřím
V přebolestném zatesknění;
Brzo zpívám, brzo vířím
V předivokém zachvácení.

Volám tebe, obraz mhavý
Tisknu k ňadrám v obejmutí;
V smíchu lkám — a lidé praví,
Že jsem s smysly pominutý!...

Klam.

Což neuhasneš nikdy v mysli mojí,
Ty mého žalu stkvělý obraze?
Proč vzýváš srdce k novému vždy boji,
By zvítězeno kleslo neblaze?
Ta říše štěstí, plná rajských zjevův,
Nadarmo stírá kouzla přede mnou;
Ty k lásce znící zvěny slastných zpěvův
Víc nezpijí mne hudbou dojemnou!

Jedinkrát v zmylu duše uchvácená
Nevěří čarům víc těch příludův,
Byť láska jimi opět nabražená
Zas žíti mohla v kolu hlahých snův.
Zjev jediný ach! tajně žije v hrudi
Co neodbytný, týrající host,
Jenž v život přešlosť se ztrátami budí
A srdce zmdlelé vrhá v zoufalosť!...

Zlý sen.

Z úst cizích zní teď šveholící píseň,
Jež moji duši často kouzlila,
Když v dumy teskné ponořic svou tíseň,
V tajemných, cizích říších bloudila.
Tu sladký zpěv tvůj milým hlasem vířil,
Jak slavíkovy písně táhlý zvuk,
A v srdci mém ty divé boje smířil
A upokojil jeho bouřný tluk.

Od doby té jak mnohá přešla změna!
Mé srdce touhou tesknou umírá;
Má láska schladla žalem pokalená,
Nadarmo k spáse rámě otvírá.
A v ňadrách dme se vzdechů bouře lítá;
Kde dříve v proudech rozkoš řinula,
Tam hluboká teď bolesť v tajnu skrytá
Ve snubu s žalem v jedno splynula.

Ó kdo ty doby vrátí v kráse rovné,
Když spočívala's v mojí náruči;

Tak milá, sladká v citů nevýslovné,
Jak ani růže poupě nepudí!
Sen jediný očaří smysly moje,
Ten rozkošný a chvatný lásky sen:
A tímto jediným snem v trapné boje
Můj celý šťastný život ponořen!...

S bohem buď!

Na těch tvých prsou odpočinouť
Po úchvatu a strasti mdlé;
K vřelému srdci tebe vinouť
A zapomnítť na doby zlé:
Ach! což nedáno osudem,
Jenž dávno nás oulestně dělí
A hroutí štěstí stánek stkvělý,
V němž vespol žíti nebudem'!

Ó kde ta doba, když se linul
Pod starou zdí milý slib tvůj;
Když ohlas jeho v hukot splynul,
V němž pěla zdrojem tichá sluj!
Tvé oko v mém se topilo,
Kde slz tvých družky vyskočily,
Když rtové sotva vyslovili,
Co ve srdci mém bouřilo.

A nic z těch dob mi neutkvělo
V mé truchlé duše hlubinách,
Leč co již tehdy zhynouť mělo,
Jak ohlas v mrtvých skalinách:

To jedno slovo vrylo v hrud'
Svým zvukem žalným věčné hoře,
Tak krátké sic, však strastí moře,
To slovo děsné: „S bohem buď!“

Předtucha.

A když jsi mi v náruči ležela,
Já nazíral v žáru v to oko tvé;
A když jsi se slastí pak zachvěla,
V té lásce své hynula ohnivé:
Tu sklonil jsem hlavu svou k ňadrám tvým
A líbal a líbal ten jejich sníh:
Však se rtů zmizel mi náhle smích,
Já zaplakal přemožen bolem svým.

Neb srdcem mi předtucha projela
Tu zachvěním děsným a mrazivým;
Mně zdálo se, jako bys nechtěla
Se zcela mým touhám vzdát ohnivým.
A sotva že krátký jen minul čas,
Ach! jiný směl líbat ten ňader sníh,
A na rtech i jemu hrál blahý smích;
Já plakal a nelíbal děvu zas...

Žalost.

Když v měkké náruči's mne kolíbala,
Mou celou duší v lásce objata;
Když ústa žhavá rty mé celovala
To touhy po mně ohněm rozňatá:

Tu ve tvém oku city své jsem čítal
A na celý jsem zapomenul svět;
Vždyť nebem rozkoší byl mi tvůj hled,
Jenž, bych se shloubil v slastí vír, mne vítal.

A polibků tvých rozněcené chvění,
Ký plamen rozeženo v prsou mých!
Jakým se ruchem duch můj v zachvácení
Vynášel v říše světů blažených!
Mé divé touhy ztichly ve tvém dechu,
A v sladkou něhu duši stopily;
V milostné lnutí bol můj rozlily
Ve slzách vroucích, v úlevném i vzdechu.

Ó že v tvých rukou nemohl jsem snítí
Ten překrásný sen lásky na věky!
Žel, že mi bylo zas se probuditi,
Bych v pláči věčné vodil nářeky!
Ty's porušila slib svůj volně daný,
Ty's zklamala mou lásku planoucí,
A v úsměch dala slzy kanoucí,
Jež zalívaly ráj můj zčarovaný!...

Ať rychlý čas můj obraz z duše tvojí
Na věčnost znoří v zapomínky stín,
Ať květy štěstí tvoje touhy skojí,
A ve skutečnost vzejde přání kyn:
Přec jedno bolné v duši uzpomnění
Tvou opojnou slast bezděk zakalí,
A srdce tvé až k slzám rozžalí,
Že's uvrhla mé blaho v porušení.

Ach! celý svět rozhořčen lásky ztrátou,
A ducha život hyne zvrácený;
Bolestí nikým — nikým nepojatou
Je schromen jeho vzlet kdys plamenný.
A srdce drahé věno: vřelé city,
Ty mrazem smrtným tlejí v umdlení,
V němž zárod zábuby a umření
Se tají v žalu mého hloubi skrytý.

Když slast se lásky na mne usmívala,
Tu nemoh' jsem ji všecku pojmouti,
A v rozkoši té duše zamikala
Se hrozíc s sebou již se minouti:
Ó kéž i bídu zapomene svoji,
Již neodváží se teď ani sníť:
Sic všecken pozůstalý ještě cit
Bol nevýslovný zvrátí v smrtném boji...

Odříkání.

Jak často jsem se odříkal
Víc nepět lásky tísně;
Však sotva že mne pojme žal,
Již pěji lásky písně.
A když mé harfy struna zní
V tom sladkobolném chvění,
Tu jak by poután kouzlem k ní,
Zvuk k milce v vzdech se mění.

Tu pěju milý zraků svit,
Jenž duši moji zčářil,
Když jako hvězda na blankyt
Vyšedší na mne zářil;

A mocí tak okouzlivou
Mé srdce v lesk svůj schvátil,
Že všecku touhu bouřivou
Mou k sobě jen obrátil.

Ó její oko, plno krás,
Proč slzu nyní roní,
Když mojí písně mutný hlas
Ve vzdechu touží po ní?
Budí ji lítost, tichý žal,
Či outrpnost snad se mnou?
Je v obém strast a smrti pal,
Jenž tráví blahost jemnou!..

Rozchod.

Dva milencové blažení
Jak plakali v náruči vroucí!
A v nevýslovném toužení
V své tonuli lásce horoucí!

A než se setkal s rokem rok,
Tu proměna truchlá se stala:
Směv vymřel v líci, v zraku mok;
On hynul v bolu, že ona se vdala!...

Sen.

Když ukonejšen Lunou
Já ve sladký klesnu sen,
Tu předivnými zjevy
Jsem v snách mile okouzlen.

Tu sklání se má milá
Ke mně tak milostně,
Že sladká touha po ní
Má ňadra jsne blahostně.

Na tváři lunohravé
Jí žertovný hraje směv,
A ze rtův zororůžových
Zní zmíravý láskou zpěv.

Tu sladká ona děva
Již ke mně se kloní vstříc,
A planoucí rty její
Mne líbají víc a víc.

A žhoucně v náruč sladkou
Již objímá šíji mou,
A tiskne mne k svým ňadrám,
Jež zápalem slastným vrou:

Že jest mi ach! tak divno,
Tož jak bych umříti měl;
Tak sladko, bolno, divo,
Jak v rozkoši když mře žel!

A když procitnu z spánku,
Tu zmizí ten divný sen:
Kolem mne všecko pusto,
A v oku tkví slza jen!...

Stín noci.

Oh! jak rád si vycházím v noci stínu.
Když kosi a slavíci pějí:
Tu zdá se mi, rozkvetlých ze křovin
Že písně mé v ohlasu znějí.

Ó pějte jen rozkoš a lásku svou
Tím tklivým a líbezným zvukem!
Mne k rozkoši zpěvy ty vaše zvou,
A mdlým srdce tichne mi tlukem.

Však nepějte v šveholu hlubý bol
Tak měkkými, lkavými zvuky:
Sic s vašimi písněmi svoje spol
Ach! zapěju, písně to muky!

Podvečer.

Když hvězdná noc se snáší na údolí,
A na duši se sklání žalu mrak:
Tu opět srdce choré trýzní bolí,
A v oku lítosti tkví smutný znak.
Ta Lada v směvu vzešlá na blankytu,
A nad vlnou se chvějíc v bledém svitu:
Ach! jaké sny tam v hloubi bolné hrudi
Ten tajemný zjev její křísí, budí!...

Tu těžké k zemi klesají mně spánky,
Ať oko v západ roztouženě zří,
Kde zbledly zvolna v záplavě červánky,
Již v temném stínu zvolna dohoří.

A jak ten rudý závoj tanul v dáli;
Tak upomínky v srdci truchlém plály —
A čarovné jak zanikly červánky;
Tak žití slast odnesly jara vánky!

Odpověď.

Když ondy mne srdce bolelo,
Tu truchlit vyšel jsem v modrou noc.
Tu vyšla i Luna na obzor
A v srdce mi lila svou čárnou moc.

Tu stál jsem ach! dlouho zmoucený,
Div touhou že tehdy jsem nezmřel;
A na lásky čas jsem vzpomínal,
A v srdci mi rozchvěl se nový žel!

Tu v paměti své až k mladosti
Svou myšlénkou truchlou jsem putoval;
A srdce se v nové zas žalosti
Mi zachvělo, až jsem zaplakal.

Ó života půvab: to jest bol,
A radosť: to klamný jeho stín:
Ať pláčeš v žalu neb v radosti,
Krev řine se srdce ze hlubin...

Ty tichá noci s tou Lunou svou,
Proč tobě, jen tobě svůj žal já líkám?
Ty sotva mi odpověď na to dáš,
Vždyť darmo se sebe samého ptám!...

Útěcha.

Když večer tichem panuje,
Jen hvězdek roje bdí:
Tu mír se v ňadra schyluje,
A hoře zlé v nich spí.
Tu milý obraz slastný cit
Rozlívá v tajný srdce skryt,
Tam budě písně sladký hlas;
A touha vzlétá v blahý čas,
Když tiché noci v stíny mdlé
Zašeptal jsem to jméno tvé,
milá!

Ó jak bych rozkoš opojnou
Jen v písni slovy dal,
Když sladkou mocí úpojnou
Mne žahal lásky pal?
Když políbků jsem v plamenech
Já z tvých rtů pil vanoucí dech,
Na tvých jsa ňadrách kolíbán,
Tvou slzou řevnou zulíbán,
V tom sladkém, palném šílení
Zapomněl všecko trápení,
milá!

A když ten uhas' v tobě pal,
Jejž slza ulila,
Proč bych tu marně k tobě lkal,
Když's lásku zradila?
Vždyť rozkoš tvého objetí
Mně nevymřela z paměti,

Kde pučí v jarém rozkvětu,
A kouzlí slasti zánětu,
Jenž plál v tvých ňadrách labutích,
Anť zlíbal jsem tvůj s lící smích,
milá!? . . .

Marný pláč.

Když s hvězdami se sklání
Noc tichá na údolí:
Tu v truchlém vzpomínání
Se srdce porozbolí.

Já zírám v roztoužení
K těm hvězdám stříbrostkvělým,
A v mocném unešení
Ach! štěstí, lásky želím.

A ona prý též v bolu
V noc tichou často zírá,
A pohlíží tam k dolu,
Nad nímž se miha stírá;

Tam k dolu rozkvětlému,
Kde kvetlo naše štěstí,
Kde více srdci mdlému,
Ba víc nebude kvésti.

Tak kde jsme spolu dříve
Se v lásce celovali,
V žalosti neskrotlivé
Oba jsme zaplakali.

Ach! zaplakali oba
A pláčem' ještě dosud,
Ač mnohá přešla doba,
Že nesmíří se osud!...

Ztracený mír.

Když na doby vzpomínám,
Kde láska kvetla mi:
Tu lítost mně prochvívá
Svadlými ňadrami!
Tu mhavá slza vniká
Mi v zatemněný hled,
A v upomínce stýká
Přes líce naposled!

Jen k tobě láskou věrnou
Jsem v slasti zahořel,
Tvůj obraz blahosklonný
V mém srdci jen se stkvěl;
Tu touhy libokojné
V má ňadra vítaly,
A oči v slze hojné
Jen láskou plakaly.

Mé písně k tobě spěly
Jak růže vonný dech:
Vše struny srdce slaly
Jen tobě plný vzdech
Ach! proč jsi pomizelo,
Ty štěstí lásky mé?

Proč srdce zchuravělo
V žalosti, v trýzni zlé?

Už, děvo milovaná,
Vše tobě navracím,
Ač ze mnohých ran bolných
V své duši krvácím.
Zpět všecky písně vzejmi,
Jež's ze mne vzloudila:
Jen sladký mír dej — dej mi,
Jehož's mne zbavila!

Rozchod.

A když jsme se rozloučili
V tom tak vroucím obejmutí;
Trpké slzy vyronili
V nevýslovném zastesknutí;
Naposledy políbili,
K sobě tiskli v mocném hnutí;
Div že srdce v oné chvíli
Nezhynulo v rozpaknutí:
Dali jsme si s rozkochanou
Myslí „s bohem!“ na shledanou.

Od té doby přetruchlivé
V přešlosť mnohý rok již splynul,
A z mé duše touhomřivé
Onen rozchod nevyhynul:
Víc mi v krásе lichotivé
Její obraz nezakynul —

Zvlhlo oko zádumčivé:
Shledání čas dávno minul!
Já s bolestí rozháranou
Čekám ještě na shledanou!

Doba lásky.

Ó blaho těch dob milých, kdo tě vypíše,
Když poprvé v lásce se zachvěje ret,
Když opojným vzdechem vstříc milenka dýše,
A milostný hled v hrudi roztaje vznět!
I já prožil doby ty bujné mladosti,
Když utkala milenka lásky mi sen;
Tu srdce mi kvetlo jen v proudu radosti,
A života jarní tu vzešel mi den.

Ó blaho těch dob milých, kdo tě vypíše,
Když v loktech jsem z úst slasti nektaru ssál,
A v objetí ohnivém v nadhvězdné říše
Jak oživlý fenix jsem zářivě plál!
Tu v oku ti, milenko, bezvolně tkvěla
Již milosti slza a v rtech touhy vzdech:
Tu za mnou jsi přesladké lokty své střela
A přála si ohnivý tento můj spěch!

Ó hoře těch dob žalných, kdo tě vypíše,
Když změnil čas srdce a mladosti cit:
Když nebaví láska, když nebaví číše,
Když na čele mladém znak staroby vryt!
Že v nejhlubším žalu tu zdrcený stojím,
Proč tvůj se víc nesměje, milenko, ret?
Ach! původ té změny já vyříknout se bojím,
Že oběma opršel života květ!...

Vzdálená.

Jen jednou ještě tebe, děvo, zříti
Po dlouhém, dlouhém tebe vzdálení,
A vše ti říci, co mé srdce cítí
Ach! v neuhaslém dosuď plameni:
A jednou ještě slyšeť řeči sladké,
V nichž's duši mou tak slastně kouzlila:
Kéž osud dopřeje té doby krátké,
By láska zas čas první slavila!

Ty's nyní vzdálena — ty neznáš boje,
V nichž puklé srdce darmo krvácí;
Ty neznáš kruté trýzně nepokoje,
Když touha má se k tobě obrací:
Když v hlubém nitru tiché vzpomínání
Se v divý bolu výbuch promění,
A slzy trpké, jako rosa ranní
Přes líce kanou v travném proudění.

Ó že je lehkou neutíráš rukou,
Jak ony v první lásce splynulé.
Když srdce ještě opuštěnce mukou
Netknuto žilo v slastech ztonulé!
Ó že je květným rtem víc nezulíbáš,
Radš sama plačíc milým oukradkem;
Že bouřné srdce v slasti nekolíbáš
Na ňader sněžných lůži přesladkém!

Proč měkkou rukou kadeř rozpuštěnou
S dumného čela nehladíš mi víc?

Proč v oko nesříš s něhou přeblaženou,
Bys přání uhádla, je vyplníc?
Nadarmo čekám na pěstoty něžné,
Nadarmo volám tvého jmena čar —
Jak blesky mizí časů vlny běžné,
Sám v mladosti své žiji v srdci — stár!...

Shledání.

Ó jinaké to naše rozloučení
Při prvním bylo truchlém rozchodě,
Když srdce tvoje v tužeb rozechvění
V mém kochalo se ještě ve shodě!
Tvůj růžný tehdy nešveholil ret:
Můj vřelý povel zplácel stokrát zpět;
Tvé oko v leskných perlách se ti stkvělo,
A ruka objímala šíji mou;
Tvé srdce divým bolem krvácelo,
Jen na shledání kladouc naději svou.

A opět jsme se sešli v sladké době,
A vřele v lásce žhoucí objali;
A povídali sdílným slovem sobě,
Jak shledání jsme se přec dočkali.
Ó co za štěstí v náruči jsem smil,
Když jsem tě k ňadrám vřelým připojil;
Když's přemilostným okem okouzlila
Mou duši v sladkou rozkoš ztopenou,
A budoucího blaha přialíbila
Slast láskou věčně — věčně nezměnnou!

A nyní, když se loučím s tebou zase,
Jak naprosto je změněn sladký vzhled!
Ten jemný přízvuk v milostném tvém hlase,
Ó jinak zní on ke mně — naposled!
Ten mluvný výraz oka vymřel vše,
Jen lhostejně mně „s bohem!“ kyne dnes;
A ruka tvoje chladně v mé spočívá,
Svůj jemný tisk zapomníc docela:
V tvých ňadrách shasla láska milolživá,
A v mých ku věčné trýzni utkvěla!

Prosba.

Víc nerozněcuj rány moje
Svým sladkomluvným usměním!
Nadarme nítíš v srdci boje,
Jež sotva ztichly umdlením.
Už svou tě zváti nelze mi;
Buď s bohem tedy, dražená!
Má's toliko ty písněmi,
Když pějí ňadra schvácená.

Když dlím blíž tebe zarmoucený,
Tou měkkou řečí nešveholl!
Neb tvého hlasu milé zvěny
Žalostný budí v srdci bol.
Ach! vše ta rozkoš zákynná,
Jež slastně vzkvítá ze tvých rtův,
Ta toliko mne vzpomíná
Na prchlé štěstí dávných dnův.

Snad spěšný čas dá mírných léků
Puklému srdci v ňadrách mých;
Snad paměť zabude tvých vděků
A směvů milokouzlivých!
Jen když se loučím s tebou dnes
S tím nevýslovným žalem svým:
Ať v zvuku rtův tvých nezní ples,
Ať úsměv nehraje rtem tvým!

Buď s bohem!

(Z Byrona.)

Buď s bohem! jestli se kdy žádání
Za štěstí jiných vyslyší:
To mé nezvane větrů vání.
Tě vznese nebes ve výši:
Marné by slovo, pláč byl, lkání,
Oh! víc než slz krvavý rmut,
Když plyne z oka ve skonání,
Praví to slovo: „S bohem buď!“

Můj ret je němý, můj zrak suchý,
Však v mozku mém a v ňadrách bdí
Nezhubné nikdy trýzně ruchy,
Jichž hryz se více neuspí!
Já nesmím — nechci lkáť své žaly,
Ač bol a vášeň trují hruď;
Vím, že jsme darmo milovali,
A cítím jenom: „S bohem buď!“

III.

Růže v údolí.

Kvete růže, krásná růže
V tom Opavském údolí:
Když já jdu tím údolíčkem,
Jak mne srdce zabolí!

Mívala's mne, dívko, ráda;
Však's mé srdce zradila,
A tou nevěrnou jsi láskou
To mé srdce ranila.

Květe růže, krásná růže —
Víc ji líbat nebudu:
A tím milým údolíčkem
Více k milé nepůjdu!

Odchod vojína.

Na kopečku za Opavou
Stojí lípa zelená:
A pod lipou v smutku pláče
Moje dívka milená.

Pláče dívka zarmoucená,
Že mám jinou milenku
Po svém boku že včil chovám
Nabroušenou šavlenku.

Neplač, milá, že s šavlenkou
Mne na vojnu odvedou,
Však ty naše srdce přece
Nevěrny si nebudou!

Kalina.

Kalino, kalino,
Ty milá květino,
Proč mi více nekveteš?
Když jsem já tě za kloboučkem nosíval,
Tu jsem ještě k své milence chodíval.
U potoku tam jsme stáli,
Vroucně jsme se objímali —
Proč, kalino, nekveteš?

Kalino, kalino,
Ty milá květino,
Proč mi více nekveteš?
Měsíc smutně svítí v naše oudolí,
Samoten já chodím v lukách, po poli:
Žádné více potěšení
Na tom celém světě není —
Proč, kalino, nekveteš?

Kalino, kalino,
Ty milá květino,
Proč mi více nekveteš?
Budu brzy míti bílý kabátek,
Budu ve všední den jako ve svátek;
Až nepřítel ostrou zbraní
Srdce puklé mně poraní —
Na mém hrobě pokveteš!

Smutná cesta.

Smutná vede cesta,
Smutná po té stráni,
Darmo tvoje, květe,
Darmo vykvétání!

Nebudeš víc sloužit
Mé dívence darem,
Ani vlasy její
Zdobit svojím čarem.

Oh! vy lesy tmavé,
Křivoklátské lesy,
Jakými vy zníte
V šumu tomto plesy?

Nebe je tak modré,
Nebe je tak jasné:
V srdci žhoucím nikdy
Bolest nevyhasne.

S kostelíčka ze vsi
Ke mně znějí zvony,
Všem veselým hlasem,
Mně jen, mně jen stony!

Do kostela spěchá
Mnoho lidí honem:
K svatbě vyzvání se
Veselým dnes zvonem.

Ach! ty děvo moje,
Věrně milovaná,
Naposled ty kráčíš
V kostel jako panna;

Na tvojí si tváři
Hraje úsměv milý,
A mně slzy kalné
Oči pozalily.

Už si tam k oltáři
Se ženichem kleká;
„Ano — ano“ spojné
Z úst bílých těká —

I kněz zbožný dává
Jim už požehnání,
A má těžká hlava
Ku zemi se sklání.

„Dej jí pán bůh štěstí,
Slasti dopřej hojné,

Dej též ulehčení!
Mně i dny pokojné!

Smutná vede cesta
V Křivoklátské lesy:
Věrná milá, kde jsi?!..
Věrná lásko, kde jsi?

Zlý oráč.

Na kvetoucí mezi v poli
Vzchází růže v jarní kráse:
Ta za rána, za večera
Chodci umdlenému kyne.

Tu však oráč v poli orá,
Po květnaté orá mezi:
A on pluhem ostrým zryje
Vzkvetlou růži krásy jarní.

Ještě leskem slunce žije,
Když se blíží chladný večer:
Pak ta růže svadá, svadá...
Růže více nepokvete.

A ta růže, to má milá;
A to jaro, její láska:
Milá moje, tvoje jaro,
Tvoje láska, ta mně svadla...

Panské mlýny.

Pod horou tam dolem květným
Teče zakalená voda:
Škoda tebe, moje milá,
Nastokráte tebe škoda.

Když jsem já k vám chodíval
Na ty hlučné panské mlýny,
Vždycky jsi mne přivítala,
Naproti šla do roviny.

A než z vojny jsem se vrátil,
S jinými's ty chodívala;
Aniž's večer tam na lávce
Po mně v lásce zaplakala.

Já když jsem na hlídce stával
V bouřné noci u tábora,
Vždy jsem domů vroucně toužil,
Kde je hlučná Kutna Hora.

Co já jsem se navzpomínal,
Jsi-li věrna, to ví nebe;
Když jsi spala ve snách zlatých,
Modlitbou jsem žehnal tebe.

A když jsem teď k mlejnům spěchal,
Oko mé tě nevidělo;
Že's ven naproti víc nešla,
Jak mne srdce zabolelo!

A ty milé, panské mlejny
Vesele již nehučely;
Více vlny na ta kola
Rozpustile neběžely.

Vstoupiv rychle na dvůr mlýna,
Síní do domu jsem těkal:
Tu mne Lapan více neznal,
Jako na cizince štěkal.

Jak jsem kvapil přes ty schůdky
Do komůrky, do té klidné,
Ty's tam více neseděla
S úsměvem té tváře vlídné.

Provdala se's ach! jinému,
Nemáš, drahá, šťastné chvíle:
Kéž bych z těchto krajův smutných
Daleko byl mnohé míle...

Pod horou tam dolem teče
Slzou zakalená voda;
Srdce bolí pro mou milou:
Nastokráte je jí škoda.

Na vejnu!

Šumí voda, šumí lesy, oudolí;
Když to slyším, jak mne srdce zabolí!
Tu si na ty krásné časy vzpomínám,
Když se smálo klamné lásky štěstí nám.

Ach! ta růže milá, ta již opadla! —
Láska věrná milé ke mně uvadla.
Když tu růži na památku dávala,
Takto mluvíc vřele v ústa líbala:

„Můj milý, dokuď ta růže bude kvésť,
Moje srdce tobě v lásce věrno jest.
Kdyby růže svadla náhle za léta,
Moje láska věrná k tobě odkvétá.

Neuvadne růže, ani nezhyne,
I když mnohé horké léto uplyne!“
Ach! ta růže milá svadla za léta,
A mně na světě vše štěstí odkvétá.

Svit, měsíčku milý, svit mi na cestu,
Na vojně si budu hledať nevěstu,
Až mne pochovají v tichém oudolí,
Kde uboké srdce více nebolí.

Na balkoně.

Když jsem u okénka stával
Na zahradě u své milé,
A ji líbal a s ní hrával,
Jak těkaly blahé chvíle!

Když mně pak ach! nazírala
S úsměvkem v zrak něhou mroucí,
Plnou slastí rozplývala
Duše se mi v lásce vroucí.

Tu mi jako k skónu było,
Však tak mile, však tak jemně,
Že jsem řevnil, by zářilo
Věčně její oko ke mně.

A teď opět pod balkonem
Stojím — avšak samotinký —
Prsa dmou se žhoucím stonem,
Trýzní vřelé upomínky.

Ve valných tam síních v lesku,
V plesu víří ruch radostný —
Jen já vzdýchám v truchlém steskú,
Bol mne pálí nelítostný.

„Ach! vy lidé, rcete, rcete,
Jak mám v srdci cítit radosť,
Když tam žárná láska hnéte,
V lásce žal mi truje mladosť!?

Ta, již srdce milovalo,
A miluje dosuď vřele,
Ta dbá mojí lásky málo,
Ta dnes hody slaví stkvělé.“

A když zahlédám, zažaluji
V srdce zrývajícím stoně,
Tu v ráz bílé zašustují
Šaty bílé na balkoně.

Děva v zahradu se kloní,
Jako hvězda s nebe lítá;

Vidím, že proud slzí roní,
Že jí štěstí též odkvítá.

Neviděl jsem tvář té děvy,
Avšak v srdci upoměnka
Ach! přebolná, ta mi jeví,
Že to byla má milenka...

Obapolný stesk.

Věnuj slzu štěstí mému,
Jež zapadlo v minulost:
Ulehčíš i bolu svému,
Když tě pojme truchlivost.

Nezazli, když upomínkou
Budím dávno prchlý čas;
Útěchou mi toť jedinkou,
Písně-li se chvěje hlas...

V tebe svou jsem duši shroužil,
Nepokoj bych ztišil svůj:
Po čemž věčně já jsem toužil,
Vyzradil to povzdech tvůj.

Tvoje srdce lásky plné
Jak můj život blažilo!
A mne ve sny kouzedlné
Slastí mocně schvátilo.

Jedním dechem žily obě
Naše duše blažené —
Jedním sdílným slovem sobě
Rozuměly v výměně.

Jedním okem zřely zraky
Jako hvězdy splynulé;
Citův tekly jedny znaky
Slzou v době minulé.

A teď?... Odcizeni sobě
V divých touhách žeháme;
Sami s sebou v vzporu — v zlobě
Víc se vespol neznáme.

Hrdosti své pod úkrytem
Nechceš přervat mlčení;
Kdybys chtěla — nesmím citem
K tobě lnout víc v plamení.

Ó těch slov tak divobolných,
Že mi puká srdce mdlé! —
Že v myšlénkách sladkých, volných
Nesmím plíť k duši tvé!...

Temný zásvit v očích tvojich,
Slza sotva zdržená;
Ach! to praví, že i v bojích
Srdce tvé, jak mé, sténá!

Slzy žal.

Ty tichá luno, loubím lesky svoje
Sem na pažit mi vrháš k nohoum mým!
Mně je tak teskno — a přec srdce moje
V své ticho vábí sladká samota,
Kde ráda v milém rozblouznění snim
O zašlém štěstí svého života.

Ty růže sladká, jak se květy tvoje
Tak luxně klenou z poupat nachových!
A těch tvých listů čaromluvné roje,
V své milé temno chladnou rosu svou;
A tichý vánek na perutech mdlých
Se kradmo blíží, zlíbat milost tvou!

Ó jak ty, růže, nyní planeš v květě,
Tak pučel mladý, nevinný můj věk;
Mé city žily v blaženějším světě,
Kde svatý panuje mír, sladký zkoj.
Tu všady stkvěl se tisícerý vděk;
V mých ňadrách dřímal bol a nepokoj!

Když však mi láska v srdce zavítala,
Jak dechu opojného zachvění:
Tu duše má, jíž dříve neposnala,
Již započala touhou mocně vřít
Tak sladkou touhou, plnou blažení,
Že v ní si přála na vše věky žít.

Než láska jako jarních dechů vání
Zavítá v srdce a pak odčhvátí;
Mně z matných útrob jenom tiché lkání
Ten sladkobolný stále budí cit!
Ach! lásky slasti se víc nevrátí,
Když zašly jak ty tiché luzy svit.

Popelnice.

Jak přec plno jednou moje srdce bylo,
Plno lásky žárné, plno citův svatých!
Srdce moje nikdy dříve netruchlilo,
Přeblaženo v víru slastí nepojatých.

A ta láska moje jako lampa věčná
Hořela v něm jasně, co v svém chrámu svatém;
Z chrámu toho zněla mnohá píseň vděčná,
Když se city vznášaly v víru slastným chvatem.

A v tom srdci žárném, v slasti nevázaném
Lásky shasla lampa, citův shasla svíce;
Nezní více zpěvy v palu rozháraném
Z srdce lásky — citův mrtvé popelnice!

Odvážná hra.

Ó jak ten bláh, kdo volně hraje
S tím vrtkým světa životem!
Kdo prohrál lásky zlatné náje,
A přec nespřízněn s hryzotem!

Ten trhá jinde luzné kvítí,
Když v blízku svadlo jemu dnes;
Ten jinde novou rozkoš cítí,
Když unik' zde opojný ples.

Však bídný ten je, kdo na jeden
Vši slasť a naděj vsadil vrh!
Ač luzným vděkem mile sveden,
Přec vyhasne mu všecek vztrh!
Když vidí kostku převrcenou,
Na prohru drví jeho hled:
Tou úsměšnou on zničen měnou,
I tomu srdce — pukne hned.

Marná vzpomínka.

Juž vše naděj pohrobena
V tiché lůno minulosti,
Kam dřív touha s vroucím citem
Sklesla v mrtvé umdlenosti.

Tak to bývá na tom světě!
Rozkoš hyne v obejmutí;
Touha za ní v hrob se kloní,
Jejž ovívá naděj v dchnutí.

Ach, ta naděj z temna hrobu
Upomínek slasti vodí!
Mrtvému však srdci více
Pramen jejich nelahodí....

Hrob naději.

Kdo všecky lupné naděje
Již doprovodil k hrobu, ach!
Komu se v srdci nezmůže
Víc žádný vděk, leč ve mdlobách;
Ten raději svou truchlou skráň
Již položí ve hrob trudotěžný;
Tam sladká spása čeká naň,
Tam pokoj věčně libočežný.

Neb zdé jen bloudí na zemi
Ve krutý úpor sobě sám,
Nedotknut láskou, vášněmi,
Odcizen sladkým žití hrám.
A srdce puklé, necitné
Jen v žalu moří sebe shříží:
I když lesk spásy prosvitne,
Je nevýslovné teskno tíží!

Útěcha v písni.

Když zmizí všecka rozkoš žití,
A mladosť v žalu pomíjí:
Přec upomínkou bujné kvítí
Se v srdci svadlém rozvíje.
Ty slzy, jež se z oka řinou,
Vysychne její sladký dech,
A zašlé chvíle štěstí plynou
Kol duše v čarných půvabech.

Tu lásky oživí se zdoby
A blahá rozkoš pučí v květ,
Jak sladký spánek nápodobí
Všech tužeb našich stkvělý svět.
Byť srdce krutým žalem svadlé
Víc nevzkřísil nám přílud ten,
Přec krásné zjevy ty omladlé,
Nám okouzlují mysl jen.

A tak když v srdci plném vzdechů
Víc nebouří mi jarý tluk:
Přec v prsou — v tichém hrobě — těchu
Vždy vzkřísí sladké písně zvuk:
Tak jako vůněčyšné kvítí,
Byť žárem navždy zhynulo,
Přec zápach milý z lůna nítí,
I když již jaro minulo.

Zlý svět.

Komu pominulo štěstí
Na tom světě dalekém,
Darmo naděj v srdci pěstí,
Darmo truchlí nářekem.
Smrtná bolest duši zrývá,
Radost clání tichý žal;
Ten se světu v tajnu skrývá,
By sám v sobě dokonal.

Nemáž těchy nikdo dáti
Srdci, ježto uvadá,

Blaho se v sně nenavrátí,
Když se bolem rozpadlé
Vzpírá se i vzpomínání
Radost srdcí takřka,
A veselé zpěvů znění
Hrana zvoní truchlému.

Jak jsi krásný, světe dálný,
Když se radost všady stkví,
Avšak nevýslovně žalný,
Když minulo blaženství!
Zmoucenému hrob jsi valný,
Kde tlí všecken srdce cit,
Žalář trapný jsi a palný,
A nezhubných trýzní byt!

Útěcha.

A když tobě minula láska ta směvná,
Když zašla, jak v spánku ten kouzelný sen:
Přec přátelství žije, co podporný kmen,
A v tvém srdci tkví jeho útěcha pevná.
Ta milostně oživí vzpomínky deda
Na blažené doby již dávno odkvetlé,
S ní soudružně pojí se radostný spěch,
I nynější doby v tom objeví světle.

Již uprchá jaro a zima se blíží,
A s ním prchá v minulost rozkoší dar;
Již vymizí vděk a s ním milostný čar,
Jen bílý vlas — památka smutná — skráň tíží.

Vše mění se nutkavě v obstárlý zjev:
Jen srdce, to zůstane na věčno stejné;
Ač umdlenějˈ bouří v něm tepání chvějné,
Přec v tváři si hraje zapomnělý směv.

Když se srdce lásky nám růže opadne,
Jak na podzim s keřův ten zbujnělý květ;
Když vymizí z ňader rozháraných vzněť,
A přesladký mír v žalu nemocném vadne;
Když zavzní z úst sevřených truchlivý kvíl:
Tu nebeské hudby hned zahlaholí zvuk:
„Ó neplač a nelkej!“ co útěchy přízvuk,
„Vždyť přece jsi okamžik v rozkoši žil!“

Luzný kraj.

Já viděl luzný kraj se stkvíti,
Jejž zora růžná vroubila;
Kde bujné zaváněl kvítí,
V němž duha pestrá zářila.
Tam tichý stříbrotok se linul
Stinnými háji k lučinám;
Zde zpěv slavíkův sladce plynul,
Ant lásky směvné jevil klam.

Jak často jsem já bloudil s rána
Tím krajem luzným po horách;
A duše moje rozplesána
Konejšila se v sladkých snách.
A když se večer k horám chýlil
A ticho snášel v dolinu,

Tu k milenky jsem chyžce pílil,
S ní mnohou prodlel hodinu.

Ach! co ta milá prohla mladost
Jak sladký k ránu svitný sen,
Uvadla v srdci všecka radost,
A žije v něm žal tichý jen.
I láska vroucí pomizela...
Jak pust a smuten je ten kraj!
A v mysli truchlé uzatkvěla
Jen upomínka na ten ráj!

Resignace.

Proč déle plakat, déle lkáti,
Když zhynul na vždy žití ráj?!
Ten plamenný vzdech nemůž' dáti
Víc nazpět sladkou srdci báj!
Byť ono bolem zprachnivělo,
Minulé štěstí nevzkvete:
Dřív zumdlené a choré tělo
Se ztráví v divém zánětě.

Zanikni, slzo, vlhkém v oku,
Ty citů vroucích zrádkyně!
Ty spráhnouť musí v bolném boku,
Až všecek žár z nich vyhyne.
Pak v temné, hlubé víry Lete
Pohltí sladkou minulost;
Pak v srdci více nevykvete
Ni upomínky blaženost.

A tak se hodlej žitím brátí
Ve srdci mrtev, necitný,
Jejž nic nevznítí, nezachvátí,
Byť obraz sebe zásvitný.
A takým štítem v ozbrojení
Snad paměti se pozbavíš;
A v dumném všeho zapomnění
I trýzeň z srdce vypravíš.

Zrcadlo srdce.

A. H.

Nevěř, že to srdce opět
Rozhřeje se novým palem:
Snad by opět rozbouřeno
Muselo být novým žalem.

Palu nezná srdce více,
Mrtvé, stuhlé ostrým mrazem;
Netěší se, nezasténá,
Nepostihlé novým kazem.

Jako v ledu zrcadlí se
Slunce obraz bez roztání,
V srdci tom tkví krásky půvab,
Nerozhřeje srdce k plání.

IV.

Starý zpěv.

Jak často budím dávných písní zvuky,
Jež v prvních slastech lásky vířily,
Ač v srdci bouří divobolné muky,
A mladosti mé sny se rozlily!
Z těch zlatých dob, kde v kráse všecko vzkvítá,
Kde těší přílud, vábí ideal,
Jen milá, družná upomínka vítá,
Když osud je, jak sever květy, zvál.

Když jsem ji vinul k srdci ku bolnému,
Naposled zíral v rozkochanou tvář:
Tu s bohem dal jsem všemu štěstí svému,
Jež zašlo, jak večerní hvězdy zář!
Teď vzpomínka jen tiší milohravě
Ten duši toužnou zrývající vír,
A o blahu mi zašlém šeptá žvavě
A kouzlí klamný, avšak přece mír.

Nuž, z lásky sladkých slov a slibů tkanou,
V niž vpletu luznou, sladkou naději,
Tu píseň dumnou, od ní milovanou,
Já v upomínce sobě zapěji!
Ač vzdálen jsem, přec srdce touha vroucí
Jen k ní, té bohyni mé, pospěje:
Snad mojí slzou z oka se linoucí
To zniklé štěstí její okřeje!

Stará báj.

V tak mnohém srdci mrtvo jest
Jak v děsné pustině;
V něm na žalosť a na bolesť
Ba místa jediné.

Tu klam i lásky horoucí
V to srdce vstupuje, —
A srdce žalem práhnoucí —
To mní, že miluje.

A v tomto sladkém domnění
Se ještě jednou v ráj
To srdce mrtvé promění
A zpívá starou báj!

Nadšení.

Když touha v písni vane k ní,
Co tichý lásky dech,
Tu ona v slastech něhy sní
A sílá vstříc mi vzdech;

Však když mé písně utichnou,
Tu rtem jí hraje smích;
A sladká ňadra její dchnou
Mou píseň z hlubin svých.

Ja slúchám této ozvěně
Svých vřelých citů všech,
A v slasti ve mně vzkouzlené
Umírá touhy vzdech!
A když v čarovném souznění
Zpěv její doznívá,
Tu k novému mne nadšení
Má píseň rozchvívá.

Moc očí.

V té sladké moci očí tvých
Jak rád bych zahynul,
Mně kdyby k životu jen smích
Rtů krásných nekynul!

Však tu smrť sladkou zvolím hned
S tou láskou ve hrudi,
Když mě jen ten tvůj smavý ret
K životu probudí.

Přání mé.

O duše drahá, jedinká,
Jež v srdci žiješ dosuď,
Má oblétá tě vzpomínka,
Ač dělí nás zlý osud.

Ó kéž jsem zpěvnou labutí,
Já zaletěl bych k tobě:
A posledním bych vzdechnutí
Ti vypěl srdce v mdlobě.

Pohled na ni.

Oh! když se na tě podívám,
Tu je mi tak slastně a volně;
Tu žádám sobě horoucně,
Bych věčně žil s tebou jen spolně!
Bych v žhoucím tvojím objetí
Už zapomněl na všecku trýzeň,
A z číše rtů tvých rozkošných
Svou po lásce udusil žízeň!

A když se na tě podívám,
Tu v divé bych plakal bolesti,
Že naše láska plamenná
Nám ku blahu nesmí víc kvésti!
Tu žádám sobě raději,
Bych dél nežil na tomto světě,
Kde kvetla naše láska dřív,
A kde nyní bolesť jen kvete!

Ve tvém oku!

Nemni, že zabudnu tvého
Oka luzně čarnou moc;
Vždyť mi upomínkou jeho
Každá hvězdná letní noc.

A když vroucně vzhůru zírám,
Kde se snoubí nebes kruh,
Div že touhou neumírám,
Již se budí citů ruch!

Ve tvém oku duše hrála
V nejsladším to zachvění;
Ku rozkošim vždy mě zvala
Tajemného snoubení.

A když v slzách zrak můj lítá
Ku hvězdám těm vzdáleným,
Tu nebeská rozkoš vítá
Citům věčně plamenným.

Tak mě krásné oko tvoje
I teď vznáší v nebes kraj,
Ač mně dávno Sudby moje
Rozvalily zemský ráj.

Zapomenutá píseň.

Já nevím, co mě v čirou noc
Tak sladce vábí vezdy,
Když slavík zpívá lásky moc,
Když slúchají mu hvězdy!

Tu nevýslovně blažící
Mě jímá v srdci tíseň,
Že moje rty se chvějící
Již počnou pěti píseň.

Však sotva zavzní první ton,
Tu slavík stane v pění;
Neb v hluboký se, dumný stón
Mé písně nápěv mění.

A slza truchlá ve mdlý zrak
Již vekrade se lestně;
Té tiché noci mír mě pak
Rozchvívá přebolestně.

Dokuď mě láska vítala,
Tu slavík zpíval se mnou;
Jak její rozkoš přestala,
Již nezná píseň jemnou!

Opuštěný domek.

Když jsem já ondy dolem
Kol tiché vísky šel,
Div že jsem v srdci bolem
A v žalu neumdlel.

Tam měsíc plný stával
Nad jedním domkem rád,
Když v noci jsem volával,
By vyšla milka v sad!

Ten domek ještě stojí,
Kde otvírá se dol;
A měsíc září svojí
Vše v stříbro halí kol

Teď domek opuštěný,
A nikdo v okénku —
Svou volal zarmoucený
Jsem marně milenku.

Obraz štěstí.

Zas tichý večer sklání
Se na rosný, rozkvetlý luh,
A ptáků klokotání
Víc nekouzlí z houštiny sluch.

Jen listí šumí kolem,
Jak tajný by zpívalo zpěv,
Jejž vítr snáší dolem,
Kde mnohého květu je zjev.

A hvězda lásky svítí
Tak přeplně ve zraky mé,
A v prsou mojich nítí
Žár milý lesk hvězdičky té.

Tu zdáli bouře hřímá,
Už zakryla Lada se v stín;
A temno děsné jímá
Mne v černý a strašlivý klín.

Jeť obrazem snad štěstí
Ten tajemné noci zjev?
Což jenom boly věstí
Na líci luzný směv?

Procitnutí.

Ó lásko, lásko, žití mé,
V němž nebeské jen blaho dýše,
Ty's rozežehla city mé,
Že planou věčně v nebes výše!

Svůj život dal jsem v službu ti,
Bych došel všech tvých darů spíše;
Ty's lehkou svojí perutí
Mě v edenu unesla říše.

Tam učila jsi pěti mě
Tak sladkým, rajským, milým zvukem,
Že hudba od té doby mě
Vším prochvívala srdce tlukem!

Ó lásko, tvoje sladká moc
Mě v přerozkošné snění vznesla:
A když jsem procit', temná noc
Na moje toskné srdce klesla.

Ty sladké písně zapomněl
Jsem v náhlém, děsném procitnutí,
A smutný zpěv, v němž žije žel,
Mé srdce plní k rozpuknutí.

Na mne pamatuj!

Když ondy jsem jel z města ven,
Tu za ní jsem se díval,
A rozloučením roztruchlen
Jsem ve zármutku zpíval:

„Buď s bohem, děvče milené!
My víc se neuzříme!
Však duše naše spojené
Přec víc nerozdělíme!“

„Buď s bohem! na mne pamatuj,
Vzpomeň si slzou vroucí,
Že zůstavil jsem život svůj
Při tobě vzpomenoucí!“

Mě zatím vůz unášel dál,
A v oku slza vřela;
A co jsem na ni vzpomínal —
Již na mne zapomněla.

Slavičí zpěvy.

Mnoho písní slavík pěje,
K růži v lásce vzkvítající,
Když se luny úsvit leje
Na kraj mile dřímající.

A ta růže v slasti chvěje
Tou se písní švehołící;
Neví, co to s ní se děje,
Když zpěv slyší nyvě znící.

Slavíka ta švehołící
Píseň k růži v slasti věje;
A já zpěv svůj žalující
K milé vodím — bez naděje.

Hrob.

Na pahorku pod tím bukem
Sedával jsem po tvém boku:
Srdce lnulo sladkým tlukem,
Slast mi plála vlhkém v oku.

Ty's mě vroucně obejmula,
Zašeptala's jmeno moje;
A tvá duše k mé se pnula
Vyslovujíc touhy tvoje!

Pod tím bukem večer sedím,
Myslím na minulé doby;
Zadumán před sebe hledím,
Vidím starých citů hroby.

Milá píseň.

Tu píseň, již jsem zpíval
Tak často nadšený,
Tu nemohu víc zpívat
Teď žalem schvácený.

Ta na slast upomíná,
Již ze tvých úst jsem ssál,
Když jsem tě, krásná víle,
Svou milou nazýval!...

Prsten.

Když na ten prsten nazírám,
Jejž's na památku dala,
A na ten pěkný kámen zde,
Jenž v plném ohni pálá:

Tu na tu dobu vzpomínám,
Když zahořel jsem k tobě
A myslil, za milého že's
Mě vyvolila sobě.

Ten prsten, to ten okov jest,
Jímž srdce spjala's moje;
A tvrdý drahokámen ten:
Ach to je srdce tvoje!

V tiché noci.

Tichá noc se v údol sklání,
Modré nebe plno hvězd:
Ruch se tratí v umírání,
Vánky šepcí tajnou zvěst.

A ta hvězda lásky plane,
Jak by touhou zmírala;
Ba zem nebe rozkochané
Ve svou náruč jímala.

A ty tichou nocí kráčíš
Vidíš všady sladký mír,
A své líce slzou smáčíš...
V srdci bouří tužeb vír.

Zlatý sen.

Ó byl to krásný, zlatý sen,
Jejž spolu jsme tu snili!
Ach škoda, že tak krátký jen
Byl sen ten přespanilý!

Tak sladká touha v bytosti
Se celé uhostila,
Až při loučení žalosti
Se slza dostavila.

A často chodím na horu
A za tebou se dívám:
Však po dalekém obzoru
Jen žal svůj rozesívám.

Osud.

Já vím, že v sladké naději
Tě smím přec milovat:
A že chceš tím horoucněji
Mou lásku pěstovat.

A přec, když nazřím očí tvých
V tu přerozkošnou noc;

A zvím, jak lásky nebe s nich
Svou na mne snáší moc:

Tu moje oko slzami
Se náhle obstírá,
Neb v štěstí naše za námi
Zlý osud pozírá!

Trn růže.

Ó zlatá růže, spanilá,
Jak jara zjevy ranní,
Ty's bol mi sladký vkouzlila
V mé celé žití, ždání.

Ta všecka tvá se spanilost
Mi v srdci zakotvila,
Že jsem se dal ti na milost,
Bys rány vyhojila.

A ty v své lásce horoucí
Mě jak sfinx objala jsi:
A v moje srdce práhnoucí
Trn nový vrazila jsi.

Trpké toužení.

Ó naší lásce nekvete
To vytoužené štěstí:
A kdyby kvetlo, na světě
Nebude dlouho kvésti.

Proč by se slza v ohnivé
Polibky vekrádala?
Proč bys mě v plné lásce své
Ouzkostně objímala?

Ó trpké je to loučení,
Kde naděj nezakyne:
Tu srdce cítí ve chvění,
Že brzo bídně zhyne.

Shledáme se?

Kol domu se teď potácím,
Kde vídal jsem tě dříve,
A z lásky rány krvácím,
Té lásky sladké, lživé!

Oh! smutným okem nazírám,
Zdaž ke mně vedeš kroku:
A vstříc ti náruč otvírám,
Však slzu cítím v oku!

Ó kde jsi drahá, kde jsi dnes,
Což nepřijdeš mi vstříce?
Což nemám, v srdci slasť a ples,
Tě uzřít nikdy více?

Tajemný hlas.

Mě často týrá pochyba,
Zdaž láska tvá je stálá:
A zas mě naděj kolíbá,
Že's věrně milovala.

A znova doufám v lásku tvou
A vroucněj tisknu tebe,
Tvé vzdechy k sladké víře zvou
A k blahu očí nebe.

Tu hlavu skloním, srdce mé,
Zní tajemnými hlasy:
My sotva šťastni budeme,
A rozvedou nás časy!

Uložený list.

Zde hledím na ten drahý list
Ve knížce uložený,
A tvého srdce chci zas číst
Ty sladké polozvěny.

Tu milým slovem povídáš,
Že věčně budeš mojí,
A až mě opět uhlídáš,
Že nic nás nerozdvojí!

A my se opět viděli,
Já poznal světa změny:
Mně nezbyl leč list zpuchřelý
Ve knížce uložený.

Náhrobek.

Má duše často v neštěstí
Se teskně zadumá:
„Ó že ta láska bolestí
A tolik trnů má?

Ta láska přijde jako sen,
Tak krásná, spanilá,
A za kratinko upne jen
Se na ni mohyla!

A na mohylu kámen dán,
Nad nímž tam lípa bdí;
A na kameni nápis psán:
Zde srdce puklé spí!...“

Milence.

Proč těkáš, děvo, ohnivý
Když tě stíhaje hled v touze jenom hledá?
Ze sladkých-li mile zvuků
Vtipné tkáš řeči mi k roznětu jak zpěvem,
A můj shlídne tě slídivý
Zrak: tu hned zamlčíš se šveholem libým,
Jak bych snad ni nebyl hoden
Slúchať tvému hlasu v zápalu nadšený.
Sladká hned pomine hra tvá,
Jak by mnou utěžen hlas znikl ve rtu tvém.
Nazřím-li v kochavé oči
Tvé, a v tom milenou stíhaje tvou duši
Blankytu, v hluboko chci tak
Vniknouť tvého srdce, poznati bych je moh': —
Rci přec již, jakovou mocí
Ozbrojen zraku lesk? — tuť prchavě tratí
Se před mým vezřením vždy víc,
Čím v ně pevněji hled svůj upru toužívý.

Tak se nás nebesa v svitu
Tím více vzdalují, čím pneme dél v ně zrak.
Tou stkvělou je-li zastřený
Záclonou nebe ráj: nedli à objeviž
Jej, té krásy jeho stopen
Bych v slastech zapomněl na tebe odpornou!

Když ještě plná tebe důvěra poutala
V tu lásku horoucně srdce užíravou;
A já blažený lpěl v tvého oka zření,
Zapomněv na časův změnu:

Tu mně tvůj milý hlas v ozvěně kouzelné,
Jak by to zpěv slavíkův nešený půvanem
Z temné houšti za noci májové,
Sluch můj očářil.

Neb přísahy z tvých růžných rtův,
Jako by stvořených mile ke sladu lásky,
Souzvukem rozkolíbaly srdce
V nepocítěné dosuď rozkoši.

Hvězdy zachvěly se přikynouce tobě:
Slasť lásky v slze sladké se z oka vypryštila! —
Tak tehdy jsem se domýšlel
V luzné naděje usměvu.

Však hvězdy zmizely v plamenech slunce života!
Lásky beznadějné skanula z očí mých

Slza trpká sklamáním a zanikla,
Aniž's ty pak plakala se mnou!

Ty's v krutém rozmaru
Mně podala pohár plný sladkých nadějí,
Však lichých! Mou pomstou budiž:
Já mru tebe žehnaje!...

Už upusť žhavých na mne upírati
Svých zraků! V mém srdci rozháraném
Nerozněcuj ještě více úpal citův,
Jenž tráví pracelou bytosť mou!

Lahodně utiš duši mou
Bouřemi tužeb mocně vzmítanou;
Ji vichřice vzporů uchvátit
Hrozí v svůj vír láskou neskojený!...

A přec neodvracuj svých plamenných očí!
Oslyš mou vroucí prosbu!
Chci raději žárem objetí tvého
A v slastiplné zanícenosti

Strávit život svůj citů závratí!
Ať přeslastná šílenosť mne ve světy
Unese daleké tam ku hvězdám,
V jichž ohni planou ti zraky tvé!

Pak polinou se z očí tvých slzy —
Též hvězdy lesklé — a já potápěn jich
Mokem potáceti se budu těch světů vírem
V sladkých zapomínek průpast!...

Své již mně růžné líce neodvracuj,
Ni rtův čarovný ráj v květu zbujnělém!
Daruj mi žádanou hubinku,
Po níž můj ret práhnoucí hárá!

Upusť zlomyslně hráti upejpavou,
Snad jak bys vábiti mne chtěla uměle,
A v hrdosti nítiť mých plamenných
Tužeb v srdci mocně tlukoucím.

Užij raději své krásy plnozkvetlé
Kouzel milostných! Dokavaď nás jaro
Vítá k požitku v laskavosti,
Spějme k sladkým rozkošem milosti!

Své půvaby již svěř mému objetí
V lásce rozstřenému; ať oko tvé
Planoucí mluví řečí nebeské slasti,
Ať naplní spanilou slzou se

A potopí se touhy milé v rose!
Či chceš-li trýzniť déle mne mukou sterou,
Dávajíc vždy — odchylujíc pojednou;
Chceš-li, by nevinně Tantalův trest

Háral bez konce v zápalu útrobou:
Nuž střež se neskroceného hněvu mého,
Bys marnou snahou pak
Danajidek jmouť srdce nechtěla...

M * * *.

Ty's ke mně přilnula, ó duše drahá,
Ty's nebe lásky na mne rozlila!
Já cítil, že z tvých ňader pramen blaha
Se vlíti moh' v má prsa unylá.

Já tušil vání modliteb tvých vroucích,
Já čítal ze zraků tvých oddanosť;
Já z úsměvů tvých sladkých, polomroucích
Jsem poznal osudu též zuřivosť!

Proč nedopřál mně tebe dříve znáti,
Než srdce choré v ňadrách uvadlo,
Než city vřelé přestaly v něm pláti,
Než štěstí života se rozpadlo?

Svou ruku zdvíhám, bych moh' obejmouti
To celé blaho tebou skýtané;
Ta ruka klesá však, když se má pnouti,
A mráz mi vstoupá v srdce zondané!

Ó trpký osud náma vládne bídně!
Tak blízcí oba štěstí — v neštěstí
Jsme uvrženi bez útěchy vlídné,
A blahem jediným nám — bolesti!

A * * *.

„Buď s bohem!“ chladně pravila jsi
A odešla i bez pláče!...
Když první lásky kvetly časy,
Ó vše tu bylo jináče!

Tu dívka klesla v náruč moji
A usedavě plakala;
A svého srdce v bouřném boji
Na mojich prsou zmírala.

Však osud zlý ty časy schvátil,
Já darmo hledal sladký klid;
Až tebou se mi opět vrátil
A rozdmul v žár můj mrtvý cit.

A opět osud jinak velí:
Já zas dlím sám a daleký;
Od tebe černá moc mě dělí,
Dávám ti s bohem na věky!...

Ty's hloubky závratných mých vzdětů
V svém nepostihla sblížení:
Já záhadných ti zůstal světů
Cizincem ve svém toužení.

BOJ ŽIVOTA.

I.

Znělky.

Byl tichý večer — píseň libozniva
Slavíka zvoní v sladkém klokotání;
A růže květy v čarné vůni sklání,
K tajnému jak by pěvci láskou nyvá;

Ba zpěvy hude vlna lichotivá
Svým břehům květným v slastném kolíbání;
A lilje stkví se v velebnějším plání,
A dolem lehká m'ha se rozechvívá.

I Luny stříbrné se světlo bledé
Tichounko loudí v stínovábné loubí,
Kamž lásky sladký čas mír blahý vede.

A blankyt čirý ve hvězdách se hloubí,
A obzor šedý kyne z dálky šedé,
Již západ věncem zaruměným vroubí.

Tu v náruči jsem spánku přelibého
Sen na pažiti dřímal přeblažený —
Já k nebesům spěl volně povznášený
A děvu zřel jsem zjevu prabožského.

Ta trhala tam s nebe blankytného
Květ mnohý hvězd ve zlatě vypěstěný;
Upletla věnec růží ozdobený
A v skráň jej vtiskla snilce nesmělého.

Pak v misku zlatou božský nektar lila
A dala pít rtu mocně žíznivému,
By smělost ňadra moje roznítila.

A v nové žití mně pak vzbuzenému
Ji sledovat milostně poručila,
Já připojil se k kroku skřídlenému.

Aj! zlaté mraky nám se otevřely,
Bych vkročil v ráj, mi děva božská kyne,
Kde vše mi leskem různo v zracích mine —
A jako zničen stojím nedospělý.

Zde tajuplných zpěvů sbor zní smělý,
Jak když se sfera k vyšším sférám vine;
Slasť tisícerá na duši se řine,
A ducha vznímá záchvat žhoucně vřelý.

A nebeská ta děva na to lyru
Mně dává v zlatě, v stříbře vzkvítající,
Jejížto struny dechem zní zefyru.

Když naslouchám té hudbě sladkozníci,
Tu div nepuklo srdce v citů víru,
Jenž v ňadrách bouřil mocí schvacující.

„Ta lyra tvou má, milý, na vždy býti!“
Tak zazněl děvy hlas opojně sladký.
„Když v srdci bouřiť budou bludné zmatky,
A v oku kalném slza se ti vznítí;

Když záře naděj duši rozkouzlí ti,
Neb obraz drahý zašlé již památky,
Když plné slasti záchvat často vrátký
V planoucích ňadrách bouřně bude vříti:

Tu mocným zahrej v strunách rozechvěním:
Vše v hudbě strasti, boly srdce zhynou;
Ba slzu trýzně v zdroj ti blaha změním.

Když vznešenější cíle tobě kynou,
Z tvých ňader volných plným hlaholením
Ať hlasy nadšení svatého plynou!“ . . .

Tak pravíc na hvězdu se přeměnila,
Za paprsk dlouhý skryjíc svoje vděky.
Přesladký eter snášel zefyr měkký,
Když podoba ta v zář se rozpustila.

Tu velké změny duše v sobě čila;
Neb svatých zpěvů v původ předaleký
Svůj horoucí žár znořivši na věky
Své všecky síly zpěvu zasnoubila!

Tu slavíkův kol hymny hlaholící
Mne probudily z čarovného ze sna:
Tam vidím hvězdu — zlatou večernici;

Zde lyru zvučnou třímá ruka třesná,
Jež na pažiti leží dřímající,
A kol ní v květech růžných vzešla Vesna.

Už počnu v záchvatě horoucím pěti:
Ó děvo božská, tvými jenom zpěvy
Ta lyra zvučeť bude bez úlevy;
Můj duch se tobě na vždy pozasvětí.

A v roznícení k nebesům když vzletí,
Tu vše co tvůj kyn v idealech zjeví,
To krásy výkvět, pravda, láska děvy
Má ze strun zlatých lyry svaté zněti.

Jak slavík stoná zpěvy žalostnými,
Tak nadchnut k písním sladké tísně vzněťem
Já zpívať budu zvuky podobnými;

Či chvátiť svěžím v výši orla letem
Chci v blankyt dálný s vichry šumavými
A bouřiť ve záchvatu celým světem!

Když lásky moc se mého srdce mělá
Dotknouti v žárném, blahém zachvácení,
By slabé citů poupě v opojení
K plnému květu sladce rozevřela:

V nejhlubším skrytu se mi duše chvěla,
Že ráj mi vzejde v luzném objevení.
Tu Lada v milostném už naklonění
Dvě krásky zjeviv takto ke mně děla:

„Zde v zraku nebe, kadeř paprsk zlatý,
Zde den máš jasný slunce svitem stkvělým;
Zde svitnou noc pak Lunou usmívavou:

Stín hustý kadeř, zrak hvězd plamen vzňatý.“
Tu v srdci pro den se a pro noc dělím,
A v roznícení zvolil jsem noc tmavou.

Že tvoje hvězdné oko v písni slavím,
Nehudiž k marnému ti podivení!
Kde jinde, ne-li v oka černém stkvění
Pohroužen celou duši svou rád bavím?

Když zaplane mi k žasu leskem žhavým,
Ano nebe citů tvých v svůj paprsk mění,
A vyzývá mne sladce ku sblížení:
Tu k tobě pílím spěchem nedočkavým.

A jako barvy duhy rozklenuté
V milostném spolku hravě v sebe splynou
Tvoříce celek v nejkrásnějším věnci:

Tak duše naše v slastech rozplynuté
V objetí tajném ke snubu se vinou,
Svých blahých citů šťastní zasnoubenci.

V milosti k sobě srdce moje splítá
Jak tajných mocí sladká kouzelnice! —
Když sama v touření již vyjde vstříce,
Mně mile nedočkavá zpěvem vítá;

Když oko její v lásce žhoucí svítá
Jak zlatý plamen jarní večernice;
Když rumění se sněžné bělo líce,
Jak růže květ, v němž touha slastná skryta;

Když její ňadra jak dvé liljí dýší
Tak sladkou bolest v něže milovděčné,
Jež v tajných hlubinách je srdce vryta:

Kdož v objetí ach! zjevu z jiných říší
By nevýslovných slastí nessál věčně,
Když rtův dvé růží rájem tobě vzkvítá?! . . .

Ó zvuku znící jí z rtů růžoráje,
Když s luzným smáním mluví v rozhovorů,
Jsi sladkým zpěvem nebeských to sborů,
Jimž věčná kvetou jara, věčné máje?

Když v slovu lichotivém se mnou hraje,
Tu celý rozplývám se v sladkém vzporu,
Na vlnách vírné rozkoše se vzhoru
Tam vznáším v dálné vlasti milé báje.

Ó mluv tou zvěnou božských melodií,
Též v duši mou slasť vlívá nevýslovnou:
Ba žíly žitím ambrosím již bijí;

Mluv dál, ať splynu s harmonií zvuků,
Ať věčně žiji slastí věčně rovnou
V těch zvucích ach, na srdce tvého tluku!

Když zpilý zrak můj v oko tvoje zírá,
V té studni citů závratně se topí:
Tu hvězdné víčko zavistně se klopí,
S nímž v oku touhy lesk blahostně zmírá.

Však řása hebká hledu nepírá,
By clonou tou zřel rájů čarné stopy,
Jichž přísným umem onen nepochopí,
Jejž neokouzlí sladká citů míra.

Jest oko děvy v tomto povzezření,
Jak jarní slunce, když se v západ chýlí,
Když první stíny kol něho se vinou.

Však vzhlédne-li pak děva v roztoužení,
Tu slunce ranné vyjde v hravé píli,
A blesky oka k nadšení mně kynou.

O kéž co perla na okamžik vzletný
Jim visí kolem krku labutího:
By v sen opojný ňadra kynoucího
Mne ukolíbal pohyb k lásce vznětný.
Ton slastí ztichnul by dav tužeb četný,
Utlumen vírem žáru tisícího;
Já nevýslovně blažen u jejího
Bych srdce střežil ráj ten liljokvětný.
Její bych duše plamen zháral zcela,
By vniknul v sladkém palu ve zrak nyvý,
A roztál slzy, zjihnuv chladné zření.
Pak z srdce vyroněná slza vřelá,
V níž — v lesklé perle — plá cit blahostivý,
By v ňadra ke mně padla k zasnoubení!

(Za kovové srdéčko.)

Ty diviš se, že sladké překvapení
Tvůj žertovný mi dárek způsobuje?
Ont novým žárem srdce rozněcuje
A budí touhy v novém rozechvění.
Můj kdyby duch v horoucím vzplamenění
Vší myšlénkou, jež kdysi v něm jen buje,
Jež krásu tvou a vděky oslavuje,
Moh' vykouzliti jaro v sterém stkvění;
Mé kdyby srdce každým k tobě citem
Vyloudit mohlo tisícero květů,
A zpěvu hudbou ukojit tvé vzdechy:
Vše podal tobě bych! — Než sama svitem
Ty hvězdným planeš květů jiných světů:
Pročež jen úctou vanou moje dechy.

Kdo žár ten slovem může objeviti,
Jenž mocnou silou horoucnosti vzňaté
Rty práhnoucí již s tvými pevně spjaté
V rostoucím ohni k celování nití?

Mne z víru závratného probuditi
Nic nemůž' a z té vznícenosti svaté,
Ant na věčno v ret, oko ve hvězdnaté
Bych v citu slastném chtěl se ponořiti.

Ten oheň ve rtech z zřídla nebeského
Svůj původ žárný kdesi stále vnímá,
Neb povždy stejným plamenem on hoří!

A žárná letní noc plá z oka tvého,
A v hloubi srdce citů bouře vzdýmá
Tonoucích věčně v přerozkoší moři.

Jak růže jarní sladký kalich sklání
Ve prvním lesku vzkvětu nachového,
V proud stříbrný potůčku bublavého
Svůj nořic obraz v cudném usmívání:

Tak její duše v nevinnostném hrání
Se hostí v rozchvělou hloub srdce mého,
Tam budíc na sta tužeb druhu všeho,
Jež spějí k ní vše v blahém nedočkání!

Tak nesčíslné slasti jímají mě,
Že žiju v ní — což kdyby duše její
I zvůle s mojí splynula již zcela?

Však přeneblahá kouzla třímají mě;
Já darmo zkoje touhám žárným přeji —
Je povždy z nova nití něha vřelá.

Že duše má jen, drahá, žije v tvojí,
Již dávno oko mé ti vyzradilo.
A když se s žitím tvým tam moje slilo,
Tu srdcem tvým se pramen jeho kojí.

Proč srdce tvé však ztácí se teď v boji,
Ant dříve v míru nebeském jen žilo,
Když tajemství to v ňadrách mých se krylo,
Než vypuklo v tom trávícím mne znoji?

Proč labutí tvá ňadra v chvatu bouří,
Jak spěšné vlny Lunou ozářené,
Když mé se oko touhou sladkou zhmouří?

Ach, líto mi tě vroucně, hvězdo moje!
Ty's jala duši mou — a roznícené
Mé city jaly jemné srdce tvoje.

Až věky dálné v zapomínky moří
Vše stkvělé zjevy zhalí v duši mojí;
Až světy valné, jež jen souhlas pojí,
Se rozpuchřelou stavbou hlučně zboří;

Až více hvězdy světla neutvoří,
A věčná noc mé touhy v shaslém znoji
Jak příkrov doprovodí ku pokoji
A paměť v spoustu neprůhlednou znoří;

Až sám a sám tou hrůzou prázdnou pádě,
Snad žárem v plném utrávení vzplanu
A schvátím smělý vzlet až do umdlení:

Tu přec lesk oka tvého v žhoucí vnadě,
Co hvězda jediná, mi na vši straně
Pozáří, uchráníc mne od umření.

Jen malý důkaz podal jsem ti lásky,
Však všechněch darů stkvostných nejhodnější,
Mně, že se žárné srdce ukonejší,
Jež k tobě jen ach! víží sladké pásky.

Byl lístek nevzhledný to — dvě otázky
Jsem s chvěním vložil v píseň nejvřelejší,
Bys odpověď mi dala rozhodnější,
Zda doufat smím, zač prosí vřelé zkázky.

Mně zdálo se, že volně pokynula
Tvá rájská ústka v čaromluvném smání,
Že vzdechem ke mně ňadra tvá se vzdmula.

Však uprch' přílud a vše oklamání!
Květinka lásky záhy zahynula,
Ty's nepojala mojí písně lkání.

Již svatý zákon pevnou mocí platí;
Již spoutal srdce tobě, spoutal ruku!
Mé srdce darmo puká v dívém tluku,
Víc naděj luzná v ně se nenavrátí!

Tisícím blahem kéž ti nebe splatí
Přehojně za tisící moji muku!
Když rozryl citů bujný rozkvět v puku,
Kéž osud hrozný jen mou paměť zvrátí!...

Ty s bohem buď! Mé srdce nyní cítí,
Že nezhojeno skoná ranou litou;
Dokuď jen doutnat bude jiskrou žití,

Tu bez naděje ve budoucnost skrytou
Vždy stejným žárem k tobě bude vřítí:
Má láska není hříčkou okamžitou.

Tě viniť nechci, že by tvoje vzorná
Snad duše podlé zrady schopna byla:
Ty's rozkoš citů mých ach! otrávila,
Že láska má bez vůle tobě vzporná.

Proč zraků tvých řeč přesladko hovorná
Jen luznou v srdce zpité naděj lila,
A moji celou bytosť zachvátila,
Že k tobě lne vší duše síla tvorná?

Ač dlouho netrvalo rajské snění;
Ač's na mne v dáli brzy zapomněla;
Ač láskou hynu v trapném umoření:

Přec srdce mého hárá touha vřelá
Jen k tobě, v stejném vezdy vzplamenění,
By mocným žárem ve tvém srdci stlela.

Našeho srdce život bujný jesti
Podobný k květu s jara rozkvetlému,
A blažen ten, kdo živnou vláhu jemu
Jen v slzách blaha podává a štěstí!

Když v slunce lesku plane ve svěžesti,
Tu vroubí se jen krásou rajských lemů,
A těchu sladkou dává tvoru všemu,
V tom odměnu má, že můž' volně kvésti.

Kdo však ten květ jen slzou žalu kropí,
Kdo nikdy směv u slunce neokusí,
Ten darmo čeká na den plný zdaru.

Ba květ, jejž přílišná jen vláha topí,
Sic vybujní, však vývin sám si zdusí,
Oživnouc mře hned — dítko žalu, zmaru!

Ó nelkej nikdo, když ti světa tíže
Potírá veselosť a slastí smání;
Když žalu trpkého se slza ranní
Ze srdce řine, k smutku tě jen víže,

Ó pojď a směle přistup ke mně blíže;
Své vroucí vtisknu v tvář ti celování,
Ať lidé nerozumní tebe haní,
Ať každý prchá, s opovrhem zhlíže.

Ty odstup v hájů tiché rozšumění
A vzdal se světa, v srdce shlédni svoje,
Tam pěsti, božského co v něm ti tluče:

Již shlédni v sebe! odtud svoje jmění
Dej nevděčným; však slast libého zdroje
Ti jejich zášť přec v lásku změní ruče.

Když večer tichý snáší na dolinu
U šedém šeru vůkol míru chvíli,
A slunce rudé v příkrov matně pílí,
Vše ponechavši spánku v libém stínu,

Tu nebes blankyt šírý z svého klínu
Hvězd roje tká ve závoj stříbrobílý:
A útěšně plá v oko lesk jich milý,
Jež v nebeskou zří v touhách u krajinu!

Běh jejich sleduji tou neměrností,
Kam spěchá stále v neproměně svojí,
Kde dálný cíl jim kyne v touženosti:

Vidím, jak k ránu lesk se jejich tratí
V nebeské dálky — a má duše kojí
Se odpovědí tou a k nebi chvátí!

Tajemny jsou mé žárné duše spěchy:
Tu vzlétá podána jsouc svatým vznětům
Ve blahé říše duchův k nebes světům,
By chvátila zas k zemi bez útěchy...

Tu ke krovu se blíží milé střechy,
A dívky závidí v zahrádce květům;
Pak víří rázem k žkoucím samoletům
A vysílá jich v sledu vřelé vzdechy.

Pak nadšení zas pádíc horoucnosti
Již okřídlená ve tmy věků vniká
A hned se k půvabům krás božských hostí;

Pak s vášněmi a strastmi se potýká,
Až sama hyne divou touženosti —
Že všaký slavný boj se s zmarem stýká.

Když síla umrlá se chýlí k hrobu,
V posledním klesnouc matném namahání
(Jak lampy svit, jenž zahrá v truchlém plání,
Tak utajiť chtě nevyhnutnou mdlobu):

Tu nezná srdce více hněvu zlobu;
Bol jeho umře v zanikavém lkání,
A před zoufalstvím jen tak se uchrání,
Že naděj lstná vši ztratí klamnou zdobu.

Jen tiché „s bohem!“ šepce srdce světu,
Víc neznajíc přesladkosť milozvoucí
Již nenavratně žití ztraceného.

Čím žití jest mladému v letech kmetu,
Když v prsou jarých zmírá srdce žhoucí?
Věčné se odřeknutí citu všeho!...

Na věk dětinský v nevinnostech hravý
Tak často vzpomínám si v strasti hojné!
Když vzkvítal jsem v radosti přeopojné,
Nevěda, bol co jest, co povzdech lkavý!

Tenkráte cit mne slastně dojímavý
Jen živil v touženosti srdce kojné;
Neznaje zhoubných vášní bouře znojné,
Jen veselá jsem slova míval žvavý!

Ze slunce těšil jsem se východního
Nemysle, v chmurách že by zašlo záhy,
I z květů vonných růžového máje,

Nemysle, že s pně spadnou bujicího:
Ze všeho jenom úsměvnými tahy
Jsem uměl kouzlit půvabnosti ráje!

Jak sladko jestit, v choré srdce těchu
Soucitně vlívat milenými zvuky,
A mírnit jak balzámem bolné muky
Tou vřelou slastí vzájemného vzdechu!

Kdo vzkouzlit může opět v milém spěchu
Těch zlatých snův uprchlých bujné puky,
Zas rozprouditi v radosť srdce tluky,
A nadějím dát oživného dechu,

Ten zvábí v pusté nitro jaro květné
Soustrázným slovem k opětnému žití;
Ten v rozkoš božskou naše city ztápí;

Ten sám okřívá v slasti nepočetné,
Sám blahosť danou ve záchvatu cítí —
A šlechtí vřelé slzy dík svou kápí.

Kéž osud má nade mnou slitování
A vyslyší přec jednou prosby vřelé!
Můj život zmařen, .. lásky časy stkvělé
Se roztály jak sníh za jara smání.
A v srdce teskno zádumné se sklání
Jak v den ty noci stíny zatemnělé —
Když slunce růžné lůže již si stele,
Tu nese mír přec v libodechém vání.
A kde ten mír, jejž zakoupil jsem štěstím?
Proč srdce drhá bolem nevýslovným,
Proč krvácí, až zcela dokrvácí?
Nadarmo je ach! vzpomínkami pěstím,
A věřit nadějím těm nechce skrovným,
V nichž jenom vírou štěstí se zas vrací...

A v e.

Když hlučných zvonů rozprouděné znění
K modlitbě zývá slavně hlaholící,
A každou strunu duše vzlétající
Již jímá mocné, svaté roznícení,
Tu v tajné řeči andělův jak v pění
Můj hovoří duch blahem těkající —
Mé oko pílí k nebesům slzící,
Kde hvězdy svítí v plném vzplamenění.
Tu bytost má v neznámých slastech tone
A rozplývá se v dálku všehomíra,
Již tělo zůstavíc bolestmi spjaté.
Jak v výše květů dechy plují vonné,
Tak tichý vzdech můj, když vše slovo zmírá,
V tajemství zniknouc modlitby to svaté.

F . . .

Když zdrcen duše bolestmi jsem zcela,
A tělo v mrtvém klidu odpočívá,
Jejž sladký dech snů zlatých neochvívá,
V nichž kvete blaze naděj luznosmělá:
Tu na perutech upomínka vřelá
Mi v srdce stlelé lásku přivodívá,
Tak nevýslovně slastnou těchu vlívá
V tá ňadra bolem dávno otupělá
Leč kradmo vzniká slza perlovitá
Přec zpodem víčka oka umdleného,
V němž zlomeně lesk pokalený svítá!
Ach, jaře bujný kořen štěstí všeho,
Nakažen trýzně hryzem choře vzkvítá,
A kojí život koncem žití svého!

Ba ani lásky těcha v srdci mroucím
Mír doufaný na dlouho nevyroní!
A smutek hluboký nám duši cloní,
Že darmo hyne žárem nehynoucím.
Ó odpusť, že s tím citův zbytkem žhoucím
Mé srdce k tobě v ochranu se kloní!
Neb srdce mého květ vadnoucí sloní
Se k uhojení ve tvém srdci vroucím.
Co láska nepodá, přátelství svaté
Tím hojně obdaří mu z štědré ruky;
To bouře utiší jak slunce zlaté;
To v sladkou rozkoš změní trpké muky,
A v nový život citů opět vzňaté
Již bujně vzkřísí k blahu mému puky.

Slávy Dcera.

Vždy velikým Petrarku nazýváme,
Že harfa jeho láskou k děvě lkala:
Však jak by toho ústa slavně zvala,
Jejž národ vznítil k písní písni známé?
V obdivu zpěvům sladkým naslouchámě,
V nichž Avignon se luzná rozléhala?
Jak by se pěvci duše nepodala,
Když v Tater lesů šum se zakochámě?
Ten k lyře zlaté zvuky italskými
Proslavil na věčnost jen Lauru svoji:
Však na dvé tento dělil srdce žhoucí!
On láskou k děvě hlasy slovanskými
Lkal vroucně — však co prorok v svatém znoji
Pěl národů též slávu rozkvétoucí.

U hrobu Klicperova.

Všem stejně drahý skončil žití svoje!
Syn vlasti, vlast svou jak syn miloval,
Jí k oslavě vše síly věnoval,
Vždy pevně v zápasu tisícím stoje.
On miláček Mus českých nad vše tvoje,
Ó Thalije, vždy sílně miloval,
Kde v sloupy mocné pilně vpisoval
Vše předků našich slavné činy, boje!
Kdo neznal ho? Kdo znaje nemiloval?
Kde české srdce bije, všady svítá
Ten pomník, jejž si láskou vybojoval!
Již vzlétnul tam, kde věčné blaho vzkvítá,
Kde Kollár, předchůdce, chrám uzbudoval,
Jenž — náš panthéon — synům Slávy vítá!...

II.

Mladosť.

Když ještě v ňadrách dech mladosti hoří,
A život luzné kryjou naděje;
Když srdce přesvatým se citům koří,
A duch jen nadšením se zachvěje:
Ó jak tu blaze, jak tu všecko krásné,
Ba v nebe promění zem rajský vděk,
Samého boha vidí oko jasné —
Mladosti věk to, mladosti to věk!

Tu duch se pne a tvoří nové světy,
Myšlénky letí v nekonečnou dál,
S nadzemských rájů sbírají vše květy,
Nad nimiž sluncí věčných úsvit hrál.
Duch s výší nebes měří všeho míra
Tu nepřehlednou řadu myšlének,
Již přírody se kniha otevírá —
A ve všem věčné mladosti plá věk:

Tu padne rána ve krásné ty světy,
Systemy celé v zhoubu klesají,
S všech idealů ovadají květy
A hvězdy tužeb s nebe padají.
Ach, s výšin vrátkých stárnoucí duch sstoupí,
Poznává život, — klamů, vášní vztek,
Zří, jak se citů svatých hrouti sloupy,
Jak v mlhách míjí mladosti to věk!

Uprchlí snové.

Vy zlatí snové uprchlé mladosti,
Kam jste se navždy sněhem rozplynuli?
Kde obrazy jsou, ježto duchem hnuly
V tom plném žáru svaté nadšenosti,
A v ňadrách bujných vzdmuly srdce smělé
Tak mocným návalem jen k činům ctnosti,
A věštily vzchod budoucnosti stkvělé?
A kde ve věčné záři neztemnělé
Vy světy předtušených, slastných palů?
Kdeže vy hvězdné chrámy idealů,
Nebeských říší vystavěné v čele,
V nichž plyne z čirých křišťálových valů
V nejčistší krásе bez všech šalby kalů
Opojným proudem pravdy zřídlo vřelé?

Jediný vichr žití ztraceného
Ten celý ráj v zlou záhubu již schvátil,
A za slasť nevýslovnou štědře vrátil
Puklému srdci paměť bolů jeho!

Ó kéž by oko krvavými znaky
Již mohlo zakoupiti žalu svého
Mladosti čas, stkvělými s kouzly taky!
Jak rádo všecky zpuchřelé by čáky
Pak zalívalo srdci v úkoj němý!...
Však úlevy ach, není na té zemi,
Ač děsný pláč ti koupá kalné zraky!
Ty touhy, ježto pílí v nebe lemy,
Stať žití ztají divě zážhy těmi —
A halí ducha v zbloudilosti mraky.

Osiřalo dítě.

Vy sladké sny, vy písně sladké, milé,
V nichž šťastná mladost moje vzkvítala;
Mé duši dejte útěchy té chvíle,
By bolnoteskně lkáti ustala...
Když života vše vděky vůkol zmizí,
A srdce hyne truchlým nářekem;
Když všecko zírá ke mně jako cizí,
A sám se cítím v světě dalekém:
Jak libě zní tu písně dětské dech,
Jak mírní sladce můj žalostný vzdech!
Tak hluboce mou dojme duši v skrytě
Ten milý zpěv přesladký,
Jejž drahá ústa matky
Mi ke snům pěla: „Osiřalo dítě.“

Ach! jará, šťastná mladost pomizela,
Jejího keře uschnul bujný květ,
Ač slza tisící jej vzkřísit chtěla
Již v nový opět, plnožárný vznět.

Tu obrazy vše rájů blahosvitné
Zapadly jako večer slunce třpyt:
A teskný smutek vstoupil v srdce citné,
Jak temné mraky čirý na blankyt.
Tu stkvělé zámky náhle zmizely,
Jež fantazije v lesku stavěly!
Teď zpívá tklivě srdce bolné v skrytě
Ten milý zpěv přesladký,
Jenž plynul z úst mé matky,
Když ke snům pěla: „Osiřalo dítě!“

Oj! směvné děvy obraz čaromilý
Ten života hrob tichý oluzněl:
A zniklé ráje se zas vykouzlily,
A já zapomněl na bolest i žel.
Tu všecko kvetlo v sladkém usmívání,
A v nových čárech žila příroda;
Tu zdroje pěly, zefyra i vání,
A všudy zvala slastí pohoda.
Ach, láska v srdci bolném umřela,
A s ní slast, rozkoš, těcha zmizela!
Tu opět, když mne bolí srdce lítě,
Já onen zpěv přesladký,
Jejž pěla ústa matky,
Teď sobě pěju: „Osiřalo dítě!“

Tak mladost, ráje lásky, sny jsem ztratil,
Tož jedním krutým vrhem osudu;
Vír bouřný zhouby celý život schvátil
Tou ztrátou v hrobomrtvou pobludu.
A jenom zpěvu rozkoš milovaná,
Ta útěchu v mé srdce rozlívá;

Jí mnohá v něm se hojí bolná rána,
Když zvuk již strunou zlatou prochvívá.
Tak opuštěný od všech radostí
A v klidu prchlé žele mladosti,
A chodě k hrobům štěstí svého v skrytě
Já často zpěv přesladký,
Jejž pěla ústa matky,
Zazpívám sobě: „Osiřalo dítě!“

Život — sen.

I pomine život náš jak zlatý sen,
Usetkaný ze zvuků milostných zvěn!
Nuž, ať žije naděj, ať slast v zraku plá,
Když ještě ta hudba nám v mladosti hrá!
A ku slávě vína se, píseň ty, liň,
Až zahluší tebou ta hostinná síň;
A hlásej rozhárané zprávu tu kol:
Že při znění pohárů neprodlí bol!

Ať starosti zkaboní zvráštělou skráň,
Jak rozrývá lemeš tu květnatou pláň:
Kde veselé srdce a vířivý zpěv,
Tam ztrmácen brojí rozkacený hněv!
Neb při víně strast a žal velký je hřích,
Kde panuje vtip ostrý a smělý smích;
Kde netruchlí ve zdrhu víc bledá tvář,
Již osloní purpurem radosti zář.

A v zpomínce na sladké půvaby děv
A na hravý na rtech jim milostný směv,
Tu k slávě jich ohnivý přípitek zní,
Že síň celá hlučnými písněmi hřmí.

A byť snád i nám v ňadra vkradl se žal,
Byť zádumný prozpěv se ze srdce rval,
Tu utkumí rozkoš ten truchlivý sten:
Vždyť míjí náš život jak prchavý sen.

Bludice.

Kdo prožil hlučné bouře života
A ty sny vírné slávy lichotivé;
Kdo lásky časy v slasti touhomřivé:
V vzpomínce toho trýzní tesknota.
Nadarmo srdce v zvuku divém zpívá,
By ztichnul divých tužeb plachý shon!
Ach, písní tou hruď bolná neokřívá,
Spíš roztaje se v zraku slzí ron!

A byť ta sladká hudba mladosti
Snův zlatých rozechvěla luzné zjevy,
Přec truchlý stín se vkrádá v ně, jak v zpěvy
Se loudí akord němé žalosti.
A v posupně-li bledé hraje tváři
Na krátko úsměv oko kouzlící,
To svity bludice se jenom září
Na smutné ponti vzešlé — mizící.

Soudruhům.

Oj! kéž ještě jednou jen s planoucí tváří
Bych s vámi moh' při zpěvu víno to pít,
Když rozkoš a horoucí slast z očí září,
Když lásky a radosti prýští se cit!

Pak, druhové milí, si vzpomenem' spíše
Na štěstí a blaho všech minulých dob;
A v jásotu hlučném zas zakrouží číše,
A strasť a bol zapadne v truchlivý hrob.

Nuž vítejte se zpěvem znění pohárů
A žízeň uduste a útrapy jed!
Ach, možná, že dlouho ta horoucnosť žáru
Vám nebude trvať a veselý vzhled!
Snad brzo že v žhavém se purpuru vína
Ten oheň již umrazí hořkostí dnů;
Snad brzo že vysychne zčeřená pína,
A palčivá slza že padne i k dnu.

Pak ve truchlé dumy se promění zpěvy,
A ve hrana hlas číší vyprázdněných;
Pak sladkých snů zapadnou rozmilé zjevy,
Tok linouť se bude slz rozprouděných.
Neb kdo slzu roní, když víno v poháru,
Ten pojednou veselosť všecku zradí:
Ten rozžehne žal a vše trpkosti zmaru,
Vše tomu zanikne, co život vnadí!

Shledání.

„Nuž, tak jsme se shledali, druhové, zas,
Své vespolek pozdravy sobě jsme dali!
Ach, jak změnil nás všecky prchavý čas,
A co všecko minulé doby nám vzaly!
Té mladosti ohnivý pomizel květ,
A v žilách kdys bouřivých vyhasl vznět;

Ba ve zraku smutku lpí slzavé zjevy,
A umlkli rtové, z nichž plynuly zpěvy.

Ať při písni tedy ten obnoví lesk
Se mladosti žárné a lásky již zniklé!
Tak zapudí vzpomínka stonavý stesk
A rozhárá srdce kdys blahu jen zvyklé!
I děvušky směvné ať zavíří hlas,
By v duši se rozkouzlil lásky ten čas,
Kde platilo víc smělé pocelování,
Než pocta a závratné slávy volání.“

A zahučí vířivý zpěv druhů všech
O minulém štěstí a o blahém smání:
Však brzo jej zatajil hluboký vzdech ...
Ty vzkouzlené zjevy hned prchaly v hrání!
A vzpomínka zmírala jak svadlý květ,
Když předčasně sežehne léta jej vznět;
Tak sladce se roztála jako zář denní,
Když západem slunko se v noc temnou mění.

Bílý vlas.

Byť vířivé rozkoše šumivá slast
Nám kynula vůkol jen v čarovném smání;
Byť vymřela z duše vše hryzavá strast,
A vzproudily žíly se v žárném zas plání;
Byť mladosti vše sny tak kochavé, živé,
Nás v nadšení kouzlily krásou svých zjevů;
Byť hudba nám v míře i útěchoznivé
Zas roztála bohatý zdroj milých zpěvů:

Co všecka ta rozkoš, co všecek ten jas,
Když v kadeřích bílý již prokvítá vlas?

Ať v hrdosti šlechetné vzejme se duch,
Že jmě naše děl bude žít v plném zvuku;
Že po smrti naší snad plakati druh
A přítelka u hrobu svou budou muku:
Co všecko to vědomí hrdé pomůže,
Když ztracené nevzkvetou víc naše ráje?
Když uvadlo srdce, jak na podzim růže,
Když jako červánky již uchladly máje?
Oh, všecka ta rozkoš a všecek ten jas
Víc nevzbudí mladosti přesladký čas!

Byť třeba to vlastní vše nezhubil hřích,
Přec nevzkřísí štěstí víc žalostné lkání;
Víc nevzplanou přec květy nadějí tvých,
Ač krvácí srdce ti v bolném drhání!
Ach, lítost tím větší tvou duši ti zrývá,
Že bez viny strasti jen podíl je tobě;
A pošmúrný zrak vřelé slzy jen zlívá
Na myrtový věnec již svadlý v té době!
Co všecka ta rozkoš a všecek ten jas,
Když v oku tkví slza, když stonem zní hlas?...

Jarní snové.

Mně nevýslovné teskno zrývá
Mé duše všecken sladký mír!
A oklamání, žalu tklivá
Mne bolest v nový vrhá vír.

Trůn snů mých zbořen! Trpká trýzeň
Užírá žití mého kmen:
Co v smutku žije, ke mně přízeň
Uklání k větší trýzni jen.

A když se ku radosti blížím,
Tu tíhne za mnou smutku mrak.
Tak radosť vlastní slzou tížím,
Že vzejme na se smutku znak.

Ó žití mého jarní snové,
Vás věčné smrti pojal svět,
A jarních dnů mých ostatkové
V hrob jarní skryli žití květ.

Příchod jara.

Mně v hlavě tíhá plachý sen
V podivno sladkém předtušení,
Že jaro s průvodem svých změn
Se blíží v bujném rozechvění.

Ba stkvělé jaro přijde zas,
Jak jindy stkvělé přicházelo,
S ním přijde tichý luny jas
A hvězd, jichž Lada vede čelo.

Tu v palúk já se kvetoucí
Zas položím k tichému snění,
A zírat budu ve stkvoucí
Ten nebes blankyt v roztoužení.

Pak květy sebe osypám
A usnu v tuhý, sladký spánek,
Až ke mně k jara sladkým hrám
Dolétne jižní, vlažný vánek.

Tu vanouť bude nade mnou
Přes rosné květy natrhané:
Však svojí věstí tajemnou
Nevzkřísí srdce uondané...

Tu přes kraj přejde jara zjev
A přes můj hrob svým rychlým spěchem:
A nezví, že ten ptáků zpěv
Všech snů mých a mne želí vzdechem!...

Na jaře.

Ven, ven v ty kraje srdci drahé, krásné,
Kde v rozkoši mně dnové kvetli kdys:
Vzpomínka sladká v duši matně hasne,
A obrazů všech luzných mizí rys.

Ven, ven v ty háje, ven v ty lesy šumné,
Kde ptactva zpěvy živí volný vzduch!
Tam zavzněte, mé písně vřelé, dumné,
Tam zpěvem ulehčí si srdce ruch!

Ven, ven v ty modré, nebytečné hory,
Kde bouří bystřin proudy v úskalí:
Tam ztichnou všecky prsou bolných vzpory,
Tam dozní poslední zpěv zoufalý.

Ven, v hory ven! A vzhůru na jich výše,
Ať svěží duch je bližší nebesům;
Ať před sebou zřím krásných krajů říše,
Ať ohluší mne mračen divý šum.

Tam na těch horách vichrové se sváří,
Tam v skalách divoký se jeví ruch —
Tam nový život v ranním slunci září,
Tam stísněný se volně vzejme duch!

Dar upomínky.

L***

Kdo kdysi měl a všeho toho chová
Jen svadlé nyní, vetché v srdci stíny;
Kdo tam, kde dříve v rozestřené klíny
Jen štědře dala ruka lilijová,
Prosebně žebrá upomínkou svojí:
Ten divé lítosti syn bídný z nova
Jen vlastní žal tou vzpomínkou mdlou kojí.

Neb ať mu slzou dá v tom srdce boji
Vypráhlé oko úkoj málo platný:
Tu není mír ten nikdy blahodatný,
Byť dán byl žíznivému v plném hoji...
Jen jed to, který ve své zhoubě chvatný
Rozproudí v žilách krve tok i matný,
Však smrti zápas s sebou vlíkne v znoji.

Boj.

Když takto dumám sám a sám
Té tiché noci v sladké době,
Neznámým citem v srdci vzplám,
Jež vadne žalem ve chorobě:

Tu divoká bouř ňadra mi
Bolestí mrakem náhle mútí,
A oko zírá slzami,
A vzdech se vznímá v zastesknutí.

Ó, tento stesk a tento žal
Proč jenom paměť mou nezvrátí?
Svůj celý život rád bych dal,
Nemuse déle vzpomínati.

Má minulost, toť pustý sen;
A budoucnost — noc temná je mi;
Kde k boji vzíti síly jen,
Bych zvítězil přec nad vášněmi?...

Je hříšná vášeň, milovat?
Tak milovati nevýslovně?
Je slavný boj, kde bojovat
Je srdci s srdcem úsilovně?

Což proti srdci vlastnímu
Svým vlastním prsem krytý brojit,
A proti sobě cizímu
Se v zápas divý s sebou spojit?

Ať bouří srdce v překotu,
Ať vítězí duch mocným ruchem:
Již navždy duch pad' v úhonu,
A navždy zmírá srdce duchem!

Nepřátelé.

Dva nepřátelé bojí
Vždy dívě v prsou mých,
A nikdo nepodléhá
A nevítězí z nich.

Ač v bojích se jen travi
A hynou v úkoru,
Přec z nova vždy se staví
Zas každý ke vzporu!

Ti mocní nepřátelé,
Již bojí v vášní zlé,
Již krvácejí, hynou,
Jsou: já a srdce mé!

Mohyla.

Na strání pne se mohyla,
A vedlé slavík stůně;
Kéž's mne, ty tichá mohylo,
Již ukryla v svém lůně!
Ty v tichém žalu dumně sníš
O slávě uplynulé:

A já tu truchlím v bolu již
Pro ráje zahynulé!

Ty tichá, pustá mohylo,
Povídej věsti svoje,
A šepotem svým těchy dej
A utiš v srdci boje!
Ač mrtvým hrobem zdáš se být,
Tvé lůno mrtvé v temně,
Ty souvěrně přec hovořit
Znáš v truhlém lkání ke mně!

Ta libokvětná pažit tvá,
Ta mnohou jizvu skrývá,
Ač měkký s jara zefýrek
Nad tebou vždy zavívá:
I moje srdce hlubý bol
Rozrývá jako tobě:
Ač úsměv v líci hraje spol,
Však tož jenom — po hrobě!

Nikdy více!

Woe is my heart . . .
Rob. Burns.

Oj vy doly, milé doly, čemu vy se zelenáte?
Toliko vy moji mysl, toliko mé srdce znáte;
Vaše květy, bujné háje, všecko jenom k naději zve,
A přec víte, že mé srdce nepoznalo čáky svaté!

I vy mraky, sivé mraky, proč tak spěšně ulétáte?
Toliko vy ňader bouře, toliko můj neklid znáte;

Brzy kraje deště žďavé vy svlažíte líbou rosou,
Avšak mír se neuchýlí v srdce moje v záři zlaté!

I vy větry, divé větry, proč tak hlučně, proč šumáte?
Toliko vy moje vzdechy, toliko mé žaly znáte;
Vaše peruť rychloletá všecky stopy v spěchu zvane,
Avšak nikdy srdce mého trýzně nikým nepojaté!

Vy potůčky, bílé řeky, proč tak vlnou pospícháte?
Jen vy, slzy moje truchlé, jen vy moje pláče znáte;
Vaše stříbrotoké proudy v stínu květy vlahem těší,
Nezlehčí má slza srdci v libokojném ve záchvatě!

I vy hory, modré hory, proč ach! se tak vypínáte?
Jen vy touhy moje, jen vy neunavné snahy znáte;
Vaše temena se v blankyt i v papraky slunce kryjí,
Nesplní se srdce mého doufání jen hořem vzňaté!

Ach, vy sosny, vonné sosny, skloněný proč vrchol máte?
Jen vy víte, jak já hynu, jen vy, jak já trpím, znáte?
Ten váš vrchol se zas vzpřímí, až pomine lítý vichr,
Avšak puklé srdce moje nevzkřísí se vícekráte!

Oživení.

Oj! na horách, v divém skalí,
Jak se volně vznímá duch!
Když jej vyšších světů dálí
Nebeský opásá kruh!

Všechněch vazeb sproštěn vzletem
Z tisících mdlob okřívá;

Nepoznaným ještě vznětem
Moc jej vznáší ohnivá.

V nadhvězdné když stane výši
Blízko modrým nebesům,
Tu se touhy jeho tiší,
Tam cíl kyne jeho snům.

A tak z všeho vyproštěný,
Co poutalo sílu dřív,
V nebi pluje zachvácený,
Vnímá tvůrce svého zyv.

Když se duch pak k zemi vrátí,
Blaženstvím se roplývá —
Citové tu vroucní svatí
Plní ňadra touživá.

Pak se slza z oka řine
V předtušení blažícím,
Že slast blaha kdys vyplyne
V nebes bytu zářícím.

Hvězda.

Ó hvězdo milá, v okénko jež svítíš
Mi tako laskavě,
Proč světlem třeplavě
V mou duši smutnou lesky svoje leješ?
Snad i ty hluboce jak já bol cítíš
A neznámými touhami se chvěješ?

Tvé jasnoty ten odráží se blesk
V mém zraku slzavém,
Jenž v nebi modravém
Si u tvých sester hledá ulehčení,
Když v bolném srdci klíčí dumný stesk
A žalem tichým mine v důvěření.

Ba že ta duše, jež mne vzdálena,
Přec tobě blízká dlí!
Kéž jsi zrak slzou mdlý
Svým ohněm čistým mile zkojila,
By každá slza v bolu roněná
Se v sestru tvoji, v hvězdu, změnila:

A v okamžiku, když se v oku třpytí,
Zas k nebi zplanula,
A tamo stanula,
By milostně k své sestře touhou mřela!
Pak by má duše, z níž se slza nítí,
Se s tebou věčně ráda spájela.

Oj! ty mi dosvědčuješ, hvězdo čilá,
Svým chvěním milostným?
Mé srdce blahostným
Již citem toužně po tobě jen planě!
Tam žije tedy ona duše milá,
Po nížto moje touha nepřestane!

Mé oko protož často k tobě zírá,
Když v krutou spoustu mír
Uchvátí bolů vír,

Jež v ňadrách mých se travnou mocí hostí?
Ó lej své lesky, hvězdičko ty čirá,
Už každou noc mi se své vzdálenosti.

Konečný mír.

Marné to všecko těšení,
Že mír se vrátí v prsa moje;
Že časem skoná soužení
A strast a bolů divé znoje.

Já uvěřil jsem klamům těm,
Jež útěchou mě konejšily,
Zapomněl na strast v srdci svém,
V němž bouře zlé se utišily.

Tak životem jsem dál se bral,
Sny sladkými se opět kojil;
Však v srdci rostl kradmo žal
A nerozlučně s ním se spojil!

Jen až mě pojme tichá zem,
Bol umře v srdci v chvíli onu;
Tu srdce ve popelu svém
Co v rakvi uloží bol v skonu! . .

Klid noci.

Nad krajem vévodí lehký spánek,
Jasná se rozpjala májová noc;
Nesmělý krade se do listí vánek,
S nebes se schýlila míru moc.

Zadřímlo kvítí, potokem šumá
Tišeji nápěvů tajemných sbor...
Příroda v rozkoši blaženě dumá,
Neklidných živlů všad utichl vzpor.

Hvězdy se sešly co nadějí světla,
Země se mění na nebeský kruh:
Mým srdcem, v němžto kdys blaženost kvetla,
Mým srdcem táhne jen neklidu ruch!

Stará skála.

Tam stojí stará skála
U vchodu údolí,
Tak opuštěná, pustá,
Až srdce zabolí.

K té staré skále často
Zabloudí noha má;
Já vzhůru k ní pozírám
Vlhkýma zrakoma.

A u té tvrdé skály
Já dlouhé chvíle dlím,
A všecky své bolesti
Tu v srdci pouspím...

Až umru, v tuto skálu
Uložte srdce mé:
Tam na věčnost se uspí
To všecko hoře mé!...

Naděj.

My těšíme se nadějí!
A naděj? Ach, co naděj jest?
To smutná, skvostná rakev jen,
To zlatá schránka na bolest!

My doufáme vždy v štěstí své,
Jež dáť má budoucí nám čas;
My doufáme a doufáme,
A naděj nás oklame zas.

Tak stárnem' v stálé naději
Se srdcem schudlým, plným mdlob,
Až v naději nás poslední
Ošálí chladný, černý hrob.

Hlubiny.

Bouří vichr v noci temné,
Mrak ubíhá za mrakem!
A mé srdce bouří ve mně
Rozechvěno přízrakem.

Jako dálné, pusté moře
Rozstírá se v nepřehled:
Nadějí všech beze zoře
Srdce děsně drví svět.

Když však šílí vichr lítý,
Tu mi v srdci volněji;

V divou bouř se všecky city
Vzdýmají a rozchvějí.

A to srdce v bouři lité,
Dřív tak mrtvé jako hrob,
Objeví své zjevy skryté,
Plné zděsů, vetchých zdob.

Jako nepřehledné moře
Světů chová ssutiny:
Tak mé srdce strastí, hoře
Jeví divé pustiny.

Pak i sady plné květů
Polosvadlých žehem zlým:
Rozvaliny svatých světů,
Shaslých citův slepný dým!

Světa dík.

Ó ty světe dravý, litý,
Všecko's mi vzal na té zemi:
Lásku, víru, rozkoš, city
S jejich ozdobami všemi!
A to nebe idealů,
Božských slastí předtušených,
A tu zánět svatých palů
Dvakrát nikdy necítěných!

Za to's mi dal zlatý kalich
Trpkostmi až přeplněný,

Nádějí bych osiřalých
Vkřísil v žár květ utrávený.
A já vypil kalich žhoucí
Na dno krůpěj po krůpěji;
Mukou drhá srdce mroucí:
Cítím, že víc neokřeji.

Za ty trýzně požehnání
Na tebe bych volal s nebe,
A v převroucném objímání
Přec bych s tebou smířil sebe,
Kdybys zbytek srdce mého
Dosuď ještě pozůstalý
Sprostil všeho bolu zlého,
Až by rozpadnul se v valy...

U Altony.

(Dne 25. května 1856.)

Na proudném Labi se loďka houpá,
Jak peruť labutí na vlnách;
A šumná voda, ta vesla koupá
Se lesknouc hvězdiček v milých hrách.
A vůkolem utichly bouřivé hluky,
Když noc se Lunou již zastkvěla;
Jen táhlé z dáli zavzněly zvuky:
To píseň lodníků veselá.

A v loďce kolíbavé rozložený
Já slúchám zpěvům těm vzdáleným:
A písně ty milé a bublání pěny
Mým zachvěly srdcem vzníceným.

A touhy sladké a přece i divé
Tu počaly v srdci mém vznikati,
Že přemožen, v tísni té neskrotlivé
Já k úlevě jal jsem se zpívati:

Ó pluj, ty loďko, prchavým tokem
Až v dalný, bouřlivý ocean,
Bych nikdy více slzavým okem
Svých strastí neuzřel truchlý stan!
Už s Bohem buďte, modravé hory
Ve šťastnějších dobách milené;
I lesklé řeky a voňavé bory,
S mým žalem a pláčem spřízněné!

Mne jiný obzor v blankytné dáli
Už pojímá ve svůj valný klín,
Kde ještě mé zpěvy nezalkaly
V ten nebes klenutý baldachýn.
Už nový život z dálky mi kyne,
Což ve krásném rájů zastkvění,
Kde všecka vzpomínka truchlá zhyne,
A touhy se v skutečnost promění.

I vám, kdys mému srdci přec milí,
Vám s Bohem teď dávám naposled;
Že k mým jste žalům souvěrni byli,
Tu slzu vám roní můj vlhký hled.
I tobě, ty drahá vlasti má,
Já převroucně žehnám daleký;
Tvůj osud srdce mé roznímá,
I když tě opustím na věky!

A ty, má milá, ty lásku svoji
Zaș jinému nakloň v milosti,
Když zradila's věrnou lásku moji,
Jež pučela k tobě v outlosti!
Mé srdce ti žehná, ač krvácí spolu,
A převroucně volá: „S Bohem buď!"
Snad dálka dá sladké úlevy bolu,
Jenž dosuď mi sžírá raněnou hruď!

A teď chci již v široký ocean plouti,
Tak smířen, se sladké naději vzdám;
A na té věčné, daleké pouti
Již opuštěn popluji sám a sám.
Neb lásky a zdílnosti kojivé býti
Tak zcela prost mezi svými tu dél:
Radš v dáli chci v bolu a tesknotě žíti,
Až usmrtí mne ten nezkrotný žel!...

Přátelí Wolfovi.

(† 1867.)

Ó kam jste se poděli, druhové milí,
Vy svědkové želů a radostí všech?
Ach! jak by vás rozvanul ve hravé spíli
Uchladlého větru již podzimní dech!
A žertovné řeči víc nelinou rtové,
Ni veselý zpěv v spolku vířivě zní:
Víc nekouzlí duši ti milostní snové,
Již uprchla mladosť a vše kouzla s ní!...

Kam hlavu svou skloním, tam teskno mrtvící;
Kam oko mé shlédne, tam zavítá žel:

Víc nezáří v ústret mi tvář se smějící,
A rozkoše zásvit, jenž v oku se stkvěl!
Můj život se vleče, jak pustina dálná,
A před zraky tane mi příšerný stín:
Jen v bolesti zvěstuje slza mi kalná,
Že samoten bloudím jak pustiny syn!

F . . .

Tak žádné srdce spřízněné
Víc na té zemi není! . . .
Po lásce sténám zmařené,
Po blahu v truchlém pění.
Vše štěstí kolem minulo,
A nebe vidin zhynulo;
A milé, co mé duši bylo,
Již dávno se mi ve hrob skrylo.

Tuť ty se's, drahá, zjevila,
Co anděl strážný, věrný;
Ty s mou se's duší spojila,
Ač osud zuří černý.
Tvé srdce vábí jedině
Teď mne v té světa pustině;
Po ztrátách útěcha ty's moje,
A vlíváš smír v ty srdce boje.

Však buď mi vždycky, dražená,
Jen němou těšitelkou;
Sic citů sladká výměna
Strast vzbudí v ňadrách velkou.

Neb laskavě-li promluvíš,
Tu sladká řeč mne raní spíš;
Mé srdce poodvyklo hlasu,
Jenž linul v ně blahostnou spásu.

Či netěš v bolu raději,
Když slza v zraku kyne;
Marnou se kojíš nadějí,
Že bez žalosti splyne.
Neb když tvá ústa ševholí,
A sladkým slovem chláchoří:
Jak neplakat, když tobě v oku
Lpí těšitelce slza v moku?...

III.

U kapličky.

Již tichý večer v údolí se sklání,
Doznívá z vísky zbožně zvonku zvuk...
I větrů ztichlo libodeché vání,
Jen srdce mého chvatně bouřil tluk.

Já u kapličky zemdlen putováním
Jsem sklesnul na lavici kamennou,
Konejšil mysl dumným rozjímáním,
Živými vzpomínkami vzbouřenou.

Kam krok jsem uhnul, bujné zvalo kvítí
A přivítalo mě co známého,
A čekalo, zda věnce budu víti,
Jak za času již dávno zašlého.

Ty mladé lípy u kapličky bílé,
Ó za ten čas jak mocně vzbujněly!
Však našich jmen ty rysy spolné, milé
Z pní jejích trudné časy setřely.

Zde ona často modlila se za mne,
Dokuď nás láska oba blažila;
Dokuď jsem neznal slibů čáry klamné,
S modlitbou její má se pojila!

Tak často tichý večer nás zde vítal,
A hvězda lásky smlouvám slúchala;
Zde duši svou jsem v slastech s její splítal,
A mocná touha v srdci ustala.

A když tak v minulosti mysl baví,
Já pro rozkoše zašlé slzy lil;
Tu v šeré dáli shlídnul jsem stín mhavý
A za zeď bílou s žalem svým se skryl.

Neb ku kapličce vrávorá se žena,
Po boku dítko v krásách kvetoucí;
Ta zevně celá matná, poumdlená,
Jak žalostí, ach! obraz žasnoucí.

A když jsem z skrytu nazřel v její tahy,
Div přehořem že nezhynul jsem v ráz,
A v srdci vzbouřil bol se přeneblahý,
Jak chladné smrti obešel mě mráz.

„Toť ona! ona!“ srdce ve mně volá.
Nebesa mocná! jak je změněna!
Tvář smrtí bledá, oko neplápolá,
Ta čarovná zář v něm je zdušena.

A ňadra bujná, kde jsem ráje sníval,
Ta svadla jak květ liljí zmařených;

A rtové, kde proud života jsem shříval,
Ti zpráhli palem vzdechů plamenných!

Tu sedne s děckem na lavici bílou
A tiskne k ňadrám je vždy vřeleji,
A pláče, sténá, jako nad mohylou
Svých snů a sladkých, zašlých naděj.

Pak skloní se a modlí usedavě
Za vše, co hodno vřelých soucitův;
Za družku, chotě, děcko usmívavé,
I jmeno moje vane z jejích rtův.

Ó! jmeno moje?! . . . Moje, moje jmeno?
Tak přec je dosuď nezapomněla! . . .
Ó marno všecko! . . . Jinak usouzeno!
Mé srdce puklo, duše umdlela! . . .

Tu vzdvihla se a dítě v náruč jímá!
Jak přišla, matnou nes' ji šerý vzduch . . .
Mé oudy beze vlády úděs třímá,
A ona pryč jak temné noci duch!

Tu v zoufalství se vztrhnuv běžím za ní,
A stíhaje ji, volám v mživou dál . . .
Ó Bože! rozum zachovej mně maní,
Sic nesnesu ten beze konce žal! . . .

A zbožně koleno jsem náhle sklonil,
A šeptal vřelé prosby k nebesům;
A hlubokou bolestí slzy ronil,
Až jsem kles' v náruč mdloby divým snům!

Sen.

Our life is twofold! Sleep hath its own world.
Byron.

Mně ondy zdálo se v snu půvabném,
Že na pažiti, skloniv hlavu svou,
Jsem klesl v květů roj a — umřel pak.
Nade mnou pjal se v vůni bezový
Keř, květy své v mé lůno sypaje,
Jež chladem ledovým je pojalo,
By navždy mrazem smrti usvadly.
A slavík v keři vonném klokotal
V noc čirou hlasy tako nyvými,
Mou jak by duši v těle zdržet chtěl,
Jež teskným vzdechem z ňader uprchla.
A lilje sněžné, růže v záhonech
Své porosené k zemi kalíšky
V přechladné temno truchle skláněly.
A z mnohých květův listy usvadlé
Mdlý větřík k hrobu mému přivanul;
Ten větřík libý, zefyr, jindy hravý,
Teď zdálo se, lkal vzdechy hlubými,
Tak poje slavíkovým se zpěvem
Své truchlé písně milé šumění.
To právě Lada leskem posledním
Za dálné hory v modro zapadla;
To právě Luna mrakem za šedým
Jak za stříbrný závoj zakryla
Svou bledojasnou ve průsvitu zář.
A mlha z dolu řídká vstoupala,
Své krůpě lesklé, vzduchem prchavé,
Nade mnou v oblak sivý rozstřela.

Má duše jará, pout všech sproštěná,
Se vznášeť jala na oblaku tom,
Jenž v dálky modravé již počal plouť
Rychlostí zlatých slunce paprskův
Ku jiným světům, hvězdám dalekým.
Tu sladký bol se rázem rozechvěl
Mé duše jaré všemi silami;
A ač se rozkoší již nebeskou
V tom smělém vzletu ku hvězd výšinám.
V své nejtajnější hloubi rozchvěla:
Přec na dlouhý teď pobyt na zemi
Si vzpomínala s touhou divoucí,
Jež neznámou ji mocí počala
Přeslastnobolně rázem jímati.
Tož touha sladká, jako po snu krátkém,
Když při procitnutí již obrazy
Přelasné v pusto temné zmikají,
By nikdy víc se nenavrátily;
Tož touha, jaká plné srdce jímá
Po slasti na okamžik požité,
Jež opět tak, jak přišla, pomizí;
Tož touha milá, upomínkou vzňatá,
Po mladosti již květu opadlém,
Když v stáří šedivém v svět neznámý
Má vstoupiť noha slabá, třesavá.
A v touhách takých duše zmítaná
Zas žhavě přála sobě návratu,
Kde její úděl na pažiti tlel.
Však oblak vzhůru ji teď unášel . . .
Tu v oku svém jsem cítil slzy vřelé
Po truchlém líci hojně kanouci.
Neb ač jsem schránu těla opustil,

Přec opět v jinou duše odína
Se zdála být, jak ve stín zásvitný.
A jak jsem slzy ony vyronil,
Tu volno bylo rázem v duši mé,
Jako bych slzou onou teprvé
Ves podíl země v hloubi pochoval.
A žádostí převalnou vzplanula
Teď celá moje bytost rozňatá,
Těch dalných světův poznat obdoby.
A vzhůru plála smělým toužením,
Tak mezi zemí jsouc a nebesy,
Tam ku východu hvězdy naděje,
Jež svaté víry oslněna leskem
Již prvním svitem vzcházeť počala . . .
A dále vzhůru mrak mne unášel,
A země příbyt dlouho milený
Se v svitnou kouli rázem proměnil.
Já k hvězdám jiným chvatně jsem se blížil,
Jež jako světy z modra vzrůstaly,
Ve hvězdy slunce leskem změněné.
I země vždy víc v ohni zářila,
Čím dále od ní jsem byl unášen
Co hvězda svitná v dáli planoucí.
Tu duše má, v tom letu volnosti
Tak mocněbouřným vírem zmítaná,
Jak blesku chvatem ploula v nebesích,
Od jedné hvězdy k druhé pílila,
A všady velemocnou velikosť
Skrytého tvůrce v zdivu znímajíc,
Jenž vdechl život v hmotu všehomíra.
A mocných dojmův silou zdrcená
Tož slovem nijak nezjevitelných,

Se duše tema vroucně kořila,
Jenž může to vše v sile zachovat . . .
A když tak světův nesčíslné množství,
Jak blesku mžikem rychlo prolétlo,
Tu cítíc sebe ještě nedospělou,
To vše zříť volně, beze závrati:
Již opět k opuštěné zemi kned
Plouť počala to ruchem schváceným.
A z mlhy mrak, jak vůle poslušen,
Se zvolna nížil k zemi zhvězděné.
A duše s oněch vrátkých výší zas
Již sestoupivši, v opuštěném tělu
Svůj vzala skromný příbyt posnovu.
Tu zdálo se mně, že jsem procitl:
A tělo moje novým životem
Žít počalo již v plném plameni.
Však byl to život volný — ambrozí,
Jímž žíly moje nyní tepaly;
A mocným žárem srdce chvělo se!
V tom otevřel jsem zrak svůj zdivený,
Po smrti svojí nabyv opětně
Nového žití přerozkošný dar.
Jak mocně plály srdce mého touhy!
Jak bystrovolně můj se vznímal duch,
Tou cestou vytříbený dalekou;
Neb k zdrojům nedostihlým přibliživ se,
Napil se chtivým doušťkem k vznícení
Ukryté v hvězdách nesmrtelnosti! . . .
A když jsem ze snův milokouzlivých
Své udivené zraky otevřel,
Uzřel jsem místo Luny zastřené
Ve plném lesku zoru růženou,

Jak nočních temnot opouštěla lem.
Ve vůni opojné tu rozkvetlý
Keř květy tisícími kynul mně;
Tu ranní písní opeřenců sbor
Již slavil veselý a jasný den.
A květův růžových a liljových,
A jiných ještě dítek květeny
Se roje rozpučely poznovu,
A vzhůru sladkým dechem k nebesům
Opojných obět slaly zápachův.
Kde v noci kol mne květ byl opadnul,
Tu vzešlo nově poupě nástokrát;
S ním zefyr hravý v všetečnosti své
O vůní opoj vzdechem šepotal,
By rozkochaný krásou květův těch
U bystrém letu chvátil v modrou dál.
A mlha klesla v údol uspaný
Ve vlažné rosy lesku stříbrném.
A kde dřív závoj měla rozstřený,
Tam krásu kryla dosud největší,
By za dne zjevila ji půvabem.
A Lada milá, touhobudivá,
Teď sama k noci touhou ohnivou
Již umírala v lesku posledním;
Neb vzešel nad kraj rosný, svitný den,
A v zrak můj plálo slunce plamenné. —
Však oj! to z lůna, kde jen usvadlé
Jsem choval dříve květy růžové:
Teď z těchto bujných květů mocně plál
Zásvitný věnec v plné svěžesti.
Ten tak mi vabně kynul v krásách svých,
Že v nejvřelejším rozechvění já,

A rozmícený blahým nadšením,
Jsem věnec libovonný uchvátil
Svou pevnou rukou, opojený pak
Ve planoucí jej vtisknul spánky své,
Bych stlumil jeho chladem jejich žár.
Pak v rychlém chvatu z toho sadu jsem
Letícím krokem pílil k domovu,
Bych povídal, co zřely zraky mé! . . .
Však, pro Bůh věčný! jaké změny jsou
Se za tu krátkou noc již udály?
Vše cizinou, kam zrak svůj uklonim . . .
Ač doposud v svém lesku dřevnějším
Se kraj můj rodný stkvěl, jak býval kdys:
Nová se města všady stírala,
A cizí mluvy slyšel zvuky sluch,
Tou děsnou změnou skoro zdrvělý;
A mnohé pokolení poznovu
Se v nových mravech sebou zrodilo.
Vše, co mé srdce vřele milovalo,
Již dávno pustý, zapomněný hrob
V svém vetchém lůně choval v zetlení.
Já tázal se, kde můj je milý druh,
Kde milovaná moje milenka:
Tu žádný neměl pro mne odpověď! . . .
Já opuštěný šílil v divém bolu,
Vše drahá jména volal v soufalství
A plakal hořem nevyslovitelným!
Divokým křikem vichrů bouřivých
Jsem s hromu rachocením závodil,
Až hlava má ve žhoucím záchvatu
Se v jeden plný plamen rozňala:
A já sám v žáru strašně palčivém,

Konečně zbaven smyslů v strachu se
Již hrozím skončit divým šílením:
Tu obrazy jsem schvácen procitnul . . .
Můj zmizel sen: já zpamatovav se,
Bdíť vidím sebe s knihou sám a sám
U noční lampy v mihavém polosvětle;
Noc čirá dávno vzešla nad horami:
A hvězdy v okno smévně zíraly . . .

E . . .

Leč to srdce musí tiše mříti.
Boh. Jenda.

I.

Vší síly ve výkvětu stál,
Jak štíhlé týmě topolu!
Lesk slunce plně z oka plál,
A cizí byl mu trapný žal!
On nesnal strastí, bez bolu
Den jeho žití v svitu hrál.

Tak usnul v noci hvězdnaté . . .
Tu vírem tonul radostí,
A srdce touhou rozňaté
Cit vzuímal moci přesvaté,
Až, nezvyklý té blahosti,
Zaplakal slastí v záchvatě.

Když skápla slza ohnivá,
Proč v tom hned vzdechnul z hlubokа?
Ach, teď jich příliš vylívá!

Ba zdá se, že se rozplývá,
Jak žhavým dechem Siroka,
Již celá duše touživá! . . . .

Vzchopil se ze snův . . . uchvácen
Se sřítil, lípa vysoká!
Tu chmúrných zjevů klesnul v plen . . .
Vše hvězdy zašly, žárný den
Vyžehnul vlny potoka,
Jenž vlažil slastmi žití kmen.

Tak končí život prchavý! . . . .
Již zmizí směv, radosti znak;
A pohár slastmi vítavý
Se skátiv ousměch zůstaví;
A v tajné řeči vlhký zrak
Jen slzou bol svůj vypraví.

II.

Ba douškem strasti z číše pil,
Když v roznětu ji uchvátil:
Že nedbal, v ní-li slast či jed!!
A tak svůj život utratil:
Zdaž vinou vlastní zmařil květ,
Jak v divém vzteku vyvrátil
Sám kořen stromu blesku vzmět?

A přec mu srdce zkamení.
A duši stráví v plameni
Mrak plný vzdechů traplivých!

Cit vřelý — v mráz se promění;
Myšlénky hasnou v zdrojech svých,
A skutek umře v umdlení,
Nemaje tokův kojivých.

On přílud děsí slastí klín;
Čím má být, toho mhavý stín
Krok vleče v chmúrách loudavý,
Jak mrak přes nebes tíline týn.
Sám sebou nejsa, sotva ví,
Že žije této země syn,
Zná jenom smrti otravy.

A kdo se srdce dotkne snad,
By přivodil v ně citů slad,
Ten vzloudí jiskru hasnoucí,
Jak kamene ji dává sklad.
Ta vzplane náhle — ve stkvoucí
Se záři stráví její chvat,
Jak blesk už v vzniku hynoucí.

III.

Když tichý žal mu srdce rve,
Že otrut všecek blaha zdroj;
Že mladosti už květové
Opadli s větve májové,
Než upjal zpráhlým rtům v opoj
Plod outlý slastí sladký koj:
Tu smutek v stín jej chmúrný zve.

On, co je radost, nezví víc.
V pláč promění se jeho smích;
Rozkoším darmo chvátá vstříc,
Neb ákoj nekyne mu z nich.
A srdce svého prázdné nic,
Přec plné tím, co nemůž' říc',
Hrou nestiší snů překlamných!

Víc oko palné spánku van
Mu neochladí sladem svým!
Od místa k místu žalem hnán,
Bolestí červem hlodavým
V nejhlubším nitru srdce rván,
V zoufalství kvapí temný stan,
A žal jak větroletý — s ním!

Tu slzí kane kalný tok —
Ač sychnou větru půvanem,
Přec nový proudí z oka mok
Se v běhu nezastaveném.
A čím dál unáší jej krok,
Tím víc žal hlodá chorý bok,
Ač slzy tekou nocí — dnem! . . .

I. . . .

Ty diviš se, že všímám odloučený
Si málo druhů spolku veselého?
Ty vytýkáš, že jaro žití svého
Si kazím, v dumách žalných pohloubený?

Ba viníš příkře, že jak matný snílec
Povrhám slastmi světa skutečného;
Že vzdálen radostem, jak provinilec
Vždy prchám náruč sladké vzájemnosti,
A v sebe zavřen žiji samomilec? . . .
Ó drahý můj! Že slova pravdu hostí
V svém tajném smyslu, toho neupírám!
A svého sluchu též jim nezavírám;
Neb sladkozdílně zní a bez trpkosti:
Tak všecku duši vstříc jim rozestírám.

Řeč taková čas neladila dlouhý
Můj sluch, ač k ní vždy marně nachýlený;
A mnohé přešly nad hlavou mou změny,
V nichž srdce svadlo a slast vroucí touhy.
Já sám a sám jsem bloudil na té zemi,
Řeč proměnil svou v divoznící steny,
Tak v mluvě své jsa lidem všechněm němý,
Ant nikdo smyslu slov mých nerozuměl;
Ač srdce v ňadrách mřelo boly všemi,
Tu sám a sám jsem v sobě se zadumněl
A zápolil s svým srdcem poraněným;
Opovrh' světem — bojem uchváceným
Cit udusil, jak tehdy jsem jen uměl,
Se sdruživ s žalem, s druhem nezměněným.

Co v spolku vřavém při pěnění vína,
Co druha líbať v blahém zachvácení,
Když přes den přízeň jeho v zášť se mění,
Jakmile vína rozšumí se pína?
Jak zpěvy laditi ve vírném kruhu,
A ulehčiti srdce utisnění,
Když pomluvačně šepotá druh k druhu,
A hyzdí ousměškem své tváře tahy,
Na níž jsi přátelství zřel milou duhu?
Že nenítí mne milky obraz drahý?
Mé srdce jednou jenom milovalo,
Vzpomínku svatou lásky zachovalo,
Pak jako lotos zavřelo se záhy,
Jen noci žalů naprosto se dalo.

Však z hnusného mne neviň rozervanství:
Toť osten byl by obžaloby křivé:
Já nezanevřel na svět v vášni divé —
Však rci, co je ten svět a jeho panství,
Co jeho přepych, jeho hlučná sláva,
A lesk a purpur v záři oslepivé?
Co česť, jež zradně ráda vždy klamává?
Co učenosť na odiv vystavená,
Když v pustý krob lavřínem zdobná hlava
Již klesne, sotva slavně ozdobená?
Co bohatství, zkušenosť dávnoletá,
Když změna časů vše jak mrvu smetá;
Když všecko mizí jako vody pěna,
A štěstí sotva vzešlé již odkvétá?

Toť svět ten, kam mne přivolat se snažíš:
Však věru marny jsou ty vroucí snahy!
Mé touhy jiné zvolily si dráhy,
Jichž nikdy přesycen se nenabažíš.
Když tichá noc se krajem rozprostírá,
A Luna svítí na dol, bory, sváhy:
Tu svatá slasť se v celou duši vtírá,
Jež tajným kouzlem vzhůru v blankyt letí.
Tu obor vyšší vstříc se jí otvírá;
Kruh, utvořený Umek od davěti,
V čarovná místa vábí udivenou,
A nový život počne jí tou změnou,
Když svatým zpěvům sebe pozasvětí,
Jež přesladkou ji prochvívají zvěnou.

Tak v slavné bavím na to společnosti,
V níž Řek si s Římanem podává ruku.
Zde Prometeus proklíná svoji muku;
Tam šílí Ajax v divé roufalosti;
Zde vede slepce zbožná Antigona,
Tam Troja klesá v divobouřném hluku,
Ant osud lidský v Zevsa váze stoná.
Zde Veneřin syn klade úvod Říma,
Tam reků řada slavné činy koná;
Zde v hájích elegije sluch můj vnímá,
Až posléz pěvec ve šlechetném hněvu
„*Odi profanum*“ hlásá bůrou zpěvu,
A spolu zvukem velemocným křímá:
„*Justum et tenacem*“ v bídách na úlevu.

A sotva obrátím své zraky málem,
Tu nebeskou už vidím komediji,
Jak nebe lesk a peklo chmúry kryjí;
Zde Bouillon vjíždí v svatý Jerusalem;
Tam šílí Roland v lásce, v žárném boji;
Zde sladké písně k Lauře hoří palem:
A k tomu věsti skotský věštec pojí,
Ant zatím druhý Homer s slepým zrakem
Pád andělů již slaví v písni svojí.
Tam pěvců král s knížecím v rukou znakem
Svých hrdinů vše činy z listů čítá:
Sbor Jindřichův a Hamlet, Julje vzkvítá
Mu ze slov sladkých ve půvabu takém,
Že slúchačův všech mysl vstříc mu lítá!

A opodál Child Harold vypravuje
O zjevech žasných, dosud neviděných;
A v čarech v duholesku potopených
Se mogolská princezna přidržuje.
Faust neukojitelný se svým druhem
S Helenou víří v slastech netušených;
Dál Fridland radu vodí se hvězd kruhem,
By zklamán klesl netušenou ranou.
A nejmilejším beru pak se luhem,
Kde Oněgin pro lásku nevázanou
Svůj život tráví v žáru bolnodivém;
A ne poslední v zpěvu hlaholivém
Kavkazský pěvec mírou neslýchanou
Můj sluch mi kouzlí v sboru sladkozvivém.

A mnohý ještě pěvec k těm se druživ
Svou veselou či truchlou píseň pěje;
Když naslouchám, tu srdce se mi chvěje,
A slastí bouří, vzdýmá se a tíží
A na celý svět plachý zapomenu,
Když v zpěvech ten sbor slavný ke mně věje,
A s nevýslovnou rozkoší v tu zvěnu
Svou rozkočhanou duši topím vřele!
Ten zdejší svět a všecku jeho změnu
Rád opouštím ve vznícenosti smělé:
Mé bolné srdce v onom ušlechtilém
Oživne spolku novým, slavným cílem,
A za ztráty již v hrobech zprachnivělé
Odměnu najde v onom kruhu mílém.

Srdce boj.

Ty divé srdce, nezkrocené žalem,
Neštěstím, bídou, strastí nevýslovnou,
Proč hoříš přec jen neuhasným palem?

A vzmítáš trpkost otrávení rovnou?
Co tvé má žádání v dechu žalujícím,
Když zmařila skutečnost naději skrovnou?

Ach! nelze zničit rázem umrtvícím
Ten v srdci svadlém všecek rozpuk citů;
Jeť marný vzpor, by v toku vznikajícím

Nekápla slza na hrob štěstí v skrytu,
Když zmizel rozkošný čas lásky vroucí,
Jak stkvělý meteor v zářícím svitu;

Když sklesla v žalost radost zaniknoucí,
Jen trýzeň památky ním zanechala,
Ji opět vkouzlit v život nemohoucí;

Když v temné lůno mhla přešlosti jala
I s radostí tou všecky luzné čary,
V něž duše naše tak se zakochala,

Že, utrávená horoucími žáry
Té věčné po ní vřelé touženosti,
S vůkolním světem, s sebou vodí svátky:

Tu žití úsměv mění zoufalosti
Se v hyzdnou tvář a v zdivočilé tahy
A v mysl stíny záhuby se hostí.

A víra znikne z srdce, přeneblahý
Se klid ho zmocní trapně mrazným dechem,
A schromí je, že klesne bez odvahy.

Ubledá tvář mladosti chtivým spěchem
Však s ní zhasíná citův oheň mladý.
Smutek se rozstře truchle nad úsměchem;

I srdce výkvět nejmilejší vnady
Uvadne s růží, jež odkvítá v líci.
A zbylý cit, neschopný lásky, zrady,

V živoucí bije srdce popelnici,
Jež jeví ruch jen v drhu křečovitém
A v trýzni zlobě stále tyrající,

Až vzejde znova boj ten v nitru skrytém.

Ghazela.

Dokud se žití jaro libokvětné stkví,
Tu radost každému se v zpitých zracích stkví,
A temná budoucnost jak růže poupě v puku,
Jak vzchozí hvězda sladkých nadějí se stkví.
Tu celý svět, to s nebes eden unešený,
Jen idealů zjevy krásnými se stkví.
A když pak v srdci zahostí se zlatá láska,
A jejím kouzlem netušený svět se stkví:
Tu se slavíkem pěvným duše chorá stůně,
Jenž slaví žalmy růži, že se v rose stkví.
Jak nezalkáti v touhách srdci lichotivých,
Když milenka se též jak plná růže stkví?
Jak toužnou duši nepotopit v jejím oku,
Když jako hvězda čáky na nebi se stkví?
Jak nezulíbat rty a ňadra svěží, bujná,
Když planou, jak se zora v sněhu vrchů stkví?
Kdo cudnou děvu tulí k prsoum žádostivým,
Tonouť se štěstí ráno v plném zlatě stkví!

Šťastný les.

Svůj stkvělý cíl konečně dostihnutý,
Ověnčit květy neskonalé snahy,
A nečinně pak život stejně blahý
Žít v sladkém míru, žalem nedotknutý;
Milostné dávy v lásce plné pláti,
K vroucímu srdci v žáru přivinutý;
Se světem smířen rozkoš jeho sváti,

A přece kalům klamným odolati;
V tajemství jeho ducha plamenného
Pohroužeť spolu v zapomnění všeho;
A vzdálen kluku snům se luzným vzdáti
Na květném luhu dolu zmájeného;
A bloudiť s idealy nebe svého:
Toť jedině chci losem šťastným zváti!

IV.

Podzimní listy.

1.

Ó podzimku ty s listy uzvadlými,
Kolébko žalu, štěstí pokrove,
Jak roztruchluješ srdce zjevy svými,
Nad nimiž vane ticho hrobové.

Tak teskno je, tak bolno v prsou mojich,
Jak zhynouti bych hlubým hořem měl;
A dotkne-li se mě chlad vánků tvojich,
To jak by smrti dech mě obešel!

Mým srdcem smutek nevýslovný vládne,
O štěstí budoucím tam nezní hlas;
Jen upomínka sladkou mocí mladne
A vodí před zrak zlatý lásky čas.

Však marně kynou klamné tyto zjevy,
Víc chladné srdce nevzdmou k zápalu;
Mladistvých vášní navždy zmikly hněvy,
A bouře ztichly v časů návalu.

Ó vítejte mi, zbytky krásných chvílí,
Vy upomínky rozkošnějších dnův!
Mé srdce s vámi ve souhlasu kvílí
A oplakává prchlých, zlatých snův!

2.

Když ještě mně světila láska
Toť každého pocitu ruch:
Tu slavíka píseň jak zkázka
Milosti mi vanula v sluch.

Tu každý mi kvíteček kynul
Co úsměvných nadějí zjev,
A každého listu šum plynul
Co rozprávek čarovných zpěv.

Tak věčná se vekradla Vesna
V mých prsou ten těsnivý byt;
Den slastí se probudil zas sna,
V mém srdci svůj rozžehl svit!

Teď uvadlý ve hrobu leží
Ten blažených smyšlenek svět,
Jak na chladné zemi dřív svěží
A zápašný, růžový květ.

A listy, jež na podzim zvívá
Teď vichřice v uvadlý kraj,
Toť myšlének družina divá,
Jež hledá můj ztracený ráj!

3.

Přebujný jarní strom: to srdce lidské,
A každý lupen sladká naděje!
A šumot listí: city harmonické,
Když srdcem blahým štěstí zachvěje.

Tu listí vadne, k chladné zemi padá,
Když nad zelení zuří jisvý mráz;
I štěstí selže, sladká naděj zvadá,
A v srdci chorém vzejde zimní čas! . . .

4.

Požloutlý list se k zemi mrtvé tulí,
Halí se nebe v závoj smutkový;
Vše růže, jež se bujně ještě pnuly,
Svých družek hrob se zdobit hotoví.

Svit hvězd se skrývá za mrak za mlhavý,
A v tichý hrob se svěží dol mění,
S dnem truchlé slunce rozchod smutný slaví,
Kam patří oko, všady loučení.

I srdce puká, když se se vším loučí,
Co s proudy krve jeho splynulo;
A spíš se smrti v náruč doporučí,
Než v trýzních za živa by hynulo! . . .

5.

To svadlé listí na osychlém kmeni
Se cítům lidským věrně podobá:
Dřív bujné, svěží v plném rozvíjení —
Tož zlatých časů krásná ozdoba.

Tu vichr zavane svým ledným mrazem,
A listí klesá v truchlý země klín,
A samo ztrnouc vlastním nad obrazem,
Svých hrobů strojí smutný baldachýn.

Ba každý lístek, mrazem zimním svadlý,
Je upomínka děje zašlého,
Je památní list z velké knihy spadlý
To s písmem smyslu veletajného! . . .

6.

Jen krátkého jest žití květu dáno,
Ze snů se probudí a hyne hned;
A než se zjeví opět různé ráno,
Již ve hrob temný smutně klesá zpět.

I vzniká sladká naděj v srdci mládém;
Však sotva pučíc k smrti despívá;
A srdce puknouc jejím nad úpadem
Se v rouško věčnou žalu zakrývá.

7.

Podzimním vichrem na ohnivém dři
Chtěl v širý svět bych jak blesk harcovat,
Odcizen všemu, v čemž jed zášti hoří,
Pak volný k nebi říditi svůj chvat.

Ó co je vůle, kde nás osud třímá,
Kde nutnost káže jiné dráhy cíl?
Nadarmo kletbami náš jazyk hřímá,
Jeť marný těsné zoufalosti kvil.

Kéž světů stavba s výsostí se shroutí
A na hlavu se ssype ssutin prach:
Pak síla s vůlí musí zahynouti,
A zápas všecek sil těch v ruinách!

8.

Ó pojměte mě v chladné lůno svoje,
Vy pozůstalých listů sporé stíny!
Já poutník zemdlen ztraceného z boje
Se lživým štěstím, hledám vaše klíny!

Radosti života mě oklamaly,
Za lásku bolesť, za přátelství jedy,
Za soucit výsměch odměnou se staly,
Kde plál jsem, nalez' bezcitné jsem ledy.

Kam s ostatky všech blaze sněných světův?
Kam s bolestmi všech tužeb oklamaných?
Kam s trnem zůstalým z všech srdce květův?
Kam s popelem všech citův vyháraných?

Ó pojměte mě v chladné lůno svoje,
Vy sporé stíny, pomníkové štěstí!
V tom tichém lůně — tam ustanou boje,
Tam věčný mír přec jednou bude kvésti.

9.

Vždy v nerušeném mlčení
Svou drahou kroužíš světla hvězd;
A v nezastavném kroužení
Dál pádí světů tajná věst:
A čas se ve budoucnost valí,
Podává rámě přešlosti;
Co dal, co nese, tajně halí
Té lidské krátkozrakosti.

Květ ovadá — a padá listí,
Zem obléká se v sněžný háv,
A sotva zefyr zašelistí,
Zas léto sžehá květů dav;
Tak vše se mlčky všady chýlí
V hrob mrtvý v novou obdobu,
Jen člověk umíraje kvílí
A ptá se: „Proč již do hrobu?“ . . .

V.

Stíny lesní.

1.

Z hlučného ruchu vířivého světa,
Kde marně hledá oko tužby cíl,
Kde po vzývaném štěstí už je veta,
Než rozvinul se čin všech bujných sil;

Kde věčným spěchem kolo věčně stejné
Požitku šálí dary planými;
Kde v touženosti věčně beznadějné
Se tráme city věčně bouřnými:

Do tichých lesův uchýlil jsem kroky
A zde jsem nalez' zažehnané nebe;
Zde pojednou jsem, co jsem mnohé roky
Nadarmo hledal, naleznul já . . . sebe!

2.

Vítej mi, druhu, háje v přichlad stinný,
Jenž oddech duši bouřné vracuje!
Zde obejme tě vlídně obor jiný,
Kde zlaté útěchy slast panuje.

Tu sladký odpočinek tobě kyne
Po mnohých ztrátách, mnohém trápení:
Jak chodec mdlý, jenž žízní horkou hyne,
Si posléz oddechne při prameni.

Ten chladný zdroj se v lehkém běhu chýlí,
Se svahu pádě obžalovat květ;
Slyš! pestroperutní tam pěvci pílí
Jen k veselosti rozekochat svět.

Zefyr a dech se ve kalíšky hloubí
A květů šeptům slúchá poklidným,
Jež víží s vonným kvítím háj i doubí
A potok spěšný kouzlem nevidným.

Či pojď a lehni v úval měkkomešný
A květy jeho svou ověnči skráň;
Od těch se nauč požít doby dnešní
A s nadějí zřít v modrou nebes báň!

Pohloubi svoji mysl rozehranou
V tu nezasvěceným řeč tajnou všem,
A duši tvé se mocí neslýchanou
Uvolní sladce jako noci dnem.

A chceš-li poklid v srdce uhostiti,
Ó pojď a čekej, až slunce zapadne;
Tu v ňadrách tvých se žárně ještě vznítí
Naposled vzdor a na vždy zvadne.

Když noc se tichá s hvězdami okáže,
když tichá Luna vzlétne na obzor:
Tu ztiší též se, co se v srdci táže
Vždy nedostatně, pochyb lichých sbor.

Pak zajisté již zplesá duše v míru,
Modlitba sladká se rtův poline,
A zemře každá touha v divém víru,
A slza štěstí z oka vyplyne;

Ta když se k báni věčné bude třpytit
A ohněm svatým v líci vysychne:
Tu nebudeš bol více v hrudi cítit —
A blaho v tobě slasť svou rozdmychne!

3.

Zde v lese u potoka
Já stojím sám a sám;
A ve potoka vlny
V myšlénkách pozírám.

Tu vidím starý kámen,
Nad nímž se vlny dmou;
Ten kámen stoupá, padá
Bez klidu pod vlnou.

A proud se oň opírá,
Až kámen svrhne se:
Kdy vlna života mne
Se světa odnese?

4.

Na horách ticho a v údole ticho,
Příroda dřímá sladký sen;
A vzduchem táhne tajemné váni,
Ke kmenu v lese šepce kmen.

A lesy šumí v modravou dáli,
Když dechne váni na lupen,
Šumí a šumí dále a dále,
S šuměním táhne tak mnohý sen!

5.

Zapadá slunce po dni žárů letních,
A luhem, lesem, sadem vane chlad;
Na horách pnou se mlhy v pruhách četných
A halí noci klino plné vnad.

Po břehu květném hravý potok hučí,
Svou sladkou řečí uspává se v sen;
A matněj bronci tichým lesem bučí,
Pojíce různé zpěvy u jeden.

A lesem svatá harmonije dýchá,
Již vřelá ňadra mroucí přírody
V slabnoucím tluku plní obor ticha,
Co tajným znakem sladké pohody.

Tak chtěl bych umírati v žití věčném
Vždy novým životem v tom přechodu,
A smířením pak ve záchvatu vděčném
Posvětit sebe — druhou přírodu!

6.

Když na měkkém si mechu u večera
Sám hovím v lesních stínů zákrytu:
Tu milé teskno večerního šera
Se vkrádá v srdce plné pocitů.

A celý život v sladkém uřadění
Si kol mne tvoří milou rodinu,
A nic a nikdo zapomenut není,
Kdo vstoupil v srdce mého hlubinu.

V tom kolu jsou též boly dravé — milé,
Jež kvetly z duše krásným poupětem,
Toť děti lásky, s nimiž mnohé chvíle
Jsem prožil skrytý v tajnu před světem.

Ty vlastních květů věnci rozkošnými
Si zdobí bujně hlavu unylou,
A v svojé žití dary pravlastními
Si hledí vplésti krásu spanilou.

Oh, krásnať bolesť, když se krásnou činí,
Když takto mírní bodu zběsilosť;
Však nejkrásnější, když nás v srdci viní,
Že vina její — svatá povinnosť!

7.

V to němé lůno šumícího lesa
Si ráda kráčí noha umdlená,
Když opeřenců sbor zde zpěvný plesá,
A slasť mě vábí v zpěvu tajená.

Tu se srdce se rázem snaží trudy,
A božský mír se v prsou rozstírá,
Neb mír mi vane labedou svou všudy
A nebe své mi v ústret otvírá.

Ah, je to slasť tak velká k nevypsání
Moc' nosit v srdce jizvách zhojených,
Jež zůstavilo v něm zlé bojování,
Teď celé nebe citů blažených!

8.

Již dlouhé vrhá pozdní slunce stíny
A nutká k spěchu poumdlený let,
Jak loučící se přítel, do krajiny
Obrací tužbou naplněný hled.

A stíny rostou, jak se slunce chýlí,
A k zemi velikánskou náruč pnou,
Jak by se odtrhnouti v pozdní chvíli
Nemohly od ní na rozloučenou.

Oh, sladký život, plný tajných čárů,
Se vzpírá křečovitě u hrobu,
A rád by odřek' se všech nebes darů,
Nemuse změnit svoji obdobu!

9.

Tichnoucím loubím jedlí milošumných
Tu matně kráčím nohou váhavou,
Duch z myšlének se vznáší truchlodumných,
A svatý úkoj tane nad hlavou.

A z lesa vyjdu. V údolí tu zírám,
Jež letní noc v svůj závoj zakrývá;
Svou náruč toužebnou vstříc otevírám,
Chtě obejmout ta místa vábivá.

Zde kaplička pní příkrém na úlomku,
Jak péro labutí tam zaváté;
Zde malý domek vine se tam k domku,
Tam kynou zahrad vnady květnaté.

A z bílých domků bílý kouř se vzdýmá
A s větrem hraje v vírném kotouči;
Tam opodál tichounký rybník dřímá,
A zrak mdlý nerad s ním se rozloučí.

Vše ticho jako ve velikém hrobě,
Však nikoliv, kde úžas vévodí,
Jak v hrobě svatém, kde toliko sobě
Mír nebeský svůj stánek urodí.

A vše je ticho, mrtvo — jenom stráně
Se pnoucí nad údolím opodál
Zvonícím stádem ruch tam jeví maně,
Jenž zaletuje ke mně za úval.

Tu od kapličky v sladkém kolíbání
Zahoukrá dolem míru klekání,
A rozchvěje se nad tou vonnou stráni,
Kde stádo také svoji vyzvání.

Ó jak se dotkly tehdy ony zvuky
Toť mého srdce citů truchlivých!
Slasť nevýslovná tisícími puky
V ně vtiskla původ mocí blažívých.

Já stál tu něm — a slza za slzou se
Mně kradla z víček zraků sklopených;
Pak vzhůru pozřím, kde již milou hrou se
Ty sbory zjevily hvězd plamenných.

Ó darmo hledá člověk útěch v sobě
S tím srdcem chorým, v žalu hynoucím:
Jen příroda nás ztiší v také mdlobě
Na sladkým mírem srdci tlukoucím!

10.

M * * *.

Když večerní se ticho rozhostilo
Nad krajem květným pozdní hodinou,
A v temenech se jedlí nebe krylo:
Tu já jsem bloudil drahou dolinou.

A každé kvítko s porosenym listem,
A každý keřík s květem bujícím,
A každá hvězda na blankytu čistém
Plá obrazem tvým mile zářícím!

Tu v hrobové jsem vkročil ticho lesa,
Mé kosti jizlivý prorýval mráz;
Já cítil, ve hrob že mé štěstí klesá,
Já plakal, oplakával lásky čas! . . .

11.

V * * *.

Po dlouhých letech srdce utrápené
Zas přece v jarých ňadrách okřálo:
Já uzřel tebe — nebe rozlícené
Mi ještě tedy štěstí dopřálo!

A v tichých snách ve stínu lípy vonné
Za mnou to jedlí sladké šumění,

A nade mnou to nebe blahosklonné —
Mě překvapilo nové toužení.

A veškeren ráj dávno zašlých citů
Se vkradl náhle v prsou hlubinu,
A toho ráje skvělém na blankytu
Jsem uzřel snů svých svatou vidinu!

Ó kéž bych nalez' v tvojí duše hloubi
Mír ztracený a všech svých tužeb cíl,
Kéž na tvém srdci, s nímž se nebe snoubí,
Kež bych ach, hrozné minulosti zbyl!...

12.

F * * *.

Když sešli jsme se v hlučné společnosti,
Jak chladně jsme tu k sobě pozřeli!
A tísněni tak milou touženlivostí
Jsme před sebou svět cizí viděli.

Tu přišel večer; my se k lesu brali,
Jenž vrhal zdáli s hory hustý stín.
Tu opět zraky sebe k sobě zvaly,
A my jsem shlídli našich srdcí klín.

A jak jsme na sebe tak vroucně zřeli,
Nás obou vstoupla před nás minulost:
Už odpovídal soustrážně cit vřelý
Přátelství upřímného blaženost.

13.

Když v tichém stínu za večerní doby
Já v mechu ležím smutkem obestřen,
Tu v duchu vidím před sebou ty hroby
Svých radostí, jež zašly jako sen.

Zde jeden hrob a druhý a hned třetí,
A na nich kámen pěkných obrysů;
Však žádných jmen tam nikde nevidětí,
Ni let, ni rýmovaných napisů.

Tu divným zjevem zděšen jsem a zmámen:
Kás ruka píše — tak je viděti —
Na první kámen „vlast“, na druhý kámen
Pak „láska“, jmeno mé pak na třetí!

14.

Pod jedlí šumnou opět mlčky sedím,
V nejsladší říši míru ponořen;
A v tichý padol slzným okem hledím,
Ač v mysli vzkvítá mnohý lásky sen.

Tu slunce v hory šedomodré padá,
Poslední sílá k zemi polibek,
Svůj celý život v náruč smrti skládá,
V posledním tluku jevíc žití vděk.

A stíny prodlužují svoje rámě,
I stín mé jedle roste velikán,

A můj se pojí s ním tak miloklamně,
Jak by s ním k velikosti upoután.

Tu vzkočím náhle z vlhnoucího mechu
A pojímám hry němé tajný kyn:
I žití schází v neunavném spěchu,
U hrobu však buď veliký náš čin!

15.

Poslední paprsk slunce v lesa hloubí,
Za každou větev stele růžný svit;
Já kráčím hlenbou jedlového loubí,
A smíru sladší můj tiší bouřný cit.

Za mnou se v mír ten láska zašlá vkrádá,
Zde jak by chtěla rušit mlčení,
Či že by bouři bojů svých zde ráda
V hrob tichý zamkla skonem toužení?

Nadarmo!... Bolest z upomínek vzniklá
Se prsou hloubí volně rozchvívá,
A slza oku sotva poodvyklá
Zrak hasnoucí již mokem zakrývá.

16.

Vlhnoucí večer v údolině mladne,
V lahodný chládek mění se dne žár....
Ó mnohé kvítko za den krátký zvadne,
A zpuchří mnohý země libý čár.

Tu přijde noc — a nebe pláče k zemi,
Jak by to slzy touhy pravěčné,
A rosy blaho květy nade všemi
Se snáší s nebes říše báječné.

A země vyschlá, květy polozvadlé
Zas bujně vracejí se k životu —
Jen listí žluté k zemi kypré spadlé
Si zvolí hrobu věčnou samotu.

Tak mnohá naděj pláčem v srdci mladne
A po bolu své slaví vzkříšení;
Však kosa navždy s srdce naděj spadne,
Ten s životem své slaví loučení.

17.

Pod jedlí stinnou večer ještě sedím,
A duše má se pláčem rozplývá;
Vždyť všeho zas, co jsem měl, i dnes štědím,
A všecko těsný hrob mi ukrývá.

Tu vane větřík z rozkvětlého dolu
A usadí se stromu v koruně,
A hraje s větví houpaje ji v kolu,
Až opět na druhou se vysune.

A stále níží, stále pak se vznáší
A stále v hře se větev prohýbá,
Že klidný pták se z hnízda svého plaší
A na větvi se s větrem kolíbá.

Můj zrak se v ty hry šumných větví hloubí,
A prsa jímá divné tušení:
Ba věčné štěstí s tou se duší snoubí,
Již k ruchu tísní věčné — toužení!

18.

Už večerem se barví padol rosný,
Hory se vroubí růžnou tkaninou,
Na zem se sklání soumrak mírumosný,
Tajemný úmlk vládne krajinou.

Já v tichém lůně lesa odpočívám,
Můj zrak se tratí v nebes okruhy;
A jak se hlouběj v nebes modro dívám,
Tu nebe mění se mi na duhy.

Vše ticho kolem — jedle jenom šumí,
Větříkem táhne sladké hudby zvuk,
A každý kvítek vypravuje dumy,
A srdcem přírody hrá jemný tluk.

Tu duše má v tom živlu tajných divů
Se vine volně z těla mrtvých pout,
Poslušna nebes, země sladkých zvyů
Se pouští všehomíra věčný v proud.

19.

Již tichá noc všad nad lesy se vznesla
Posledním tlukem umřel všecek ruch;
I na mé srdce míru slast mi sklesla,
A v něm se rozpjal svatý nebes kruh!

Tu stanu v utichlém zde jedlí louhí,
Nadarmo slouchá hudbě broukú sluch,
Nadarmo v dálku šedou zrak se hloubí,
Bez svitu slunce matně vane vzduch.

Tak ticho velké kolem mne se skládá,
Že ducha činnost ulehčuje sobě;
Jak zázrakem vše zemské se mne padá,
Vidím se v tichém, velkém, věčném hrobě!...

20.

Já stojím dosud, zrak svůj v dálku vzpírám,
A v duši měkké tane toužení;
Já maně s oka vřelou slzu stírám
A nerozumím citů proudění.

Neb divné teskno zachvěje mou duší,
Že nadarmo ho hledím uniknout,
A bouřný nepokoj se v hrudi vzruší,
Jemuž jsem navždy chtěl již odvyknout.

Tu rázem jedlí větvemi se vtírá
Tichého měsíce ta bludná zář,
A stíny rodíc hned v nich opět zmírá
A bledou čárou věnčí moji tvář.

Co tento svit nad hrobem celé země,
Jak věštec nejistého života? . . .
Tu přejdou měsíc mraky husté, temné,
A opět kol mne mrtvá samota! . . .

21.

Již slunce zapadlo, a ptáků pění
Jak poslední zvuk hudby doznívá . . .
A tichá noc již v sladkomilém snění
Se nad dalekým krajem zachvívá.

Tak ticho kolem mne, jak kdyby země
Se byla proměnila v říši hvězd;
A sladkých vánků pávan tane ke mně
Jak míru pravěčného tajná zvěst.

Tu rámě otevírám v zachvácení,
V tom okamžiku vinu celý svět
V svou vřelou náruč, přede mnou se mění
V skutečnost krásnou přání z dávných let.

A celou duší sladký cit mi tane,
Rozvolniv srdce mého toužení,
Mně slza z oka zavřeného kane,
To slza s celým světem smíření! . . .

VI.

K Muze.

Skromné srdce mé po slávě prázdné
Nikdy v návalu smělém netouží;
Ni žádá sobě, vínku válečného by lesk
Zlatý se stkvěl na skráni planoucí!

Neb jaký dar zavítal odměnný
Vítězi, jenž jako hromu rána
V nepočetných bitvách Římany,
Mocné syny Martovy,

Tož chrabré jen bohův potomky
V děsné zbroji užásal?
On na tisíce mužných vojínův
Podrtil pravicí svou shromnou,

Jako zetlelou chvoj příkrý blesk,
K věčné Říma haně u pověstných Cannae.
Vyhnanství splatiloť mu,
A jedna toliko jedu kápě!

A jaký osud zastihnul toho, jenž
V přepychu lámal královské berly,
A jehožto obrvou zatřásal se svět
V nejhlubších svých základech?

Jej zrádná zvolila si Belona
Za miláčka svého, a jej vznesla
V milosti své do nevzhledné výše
Ku hvězdám slavověnčivým.

A na to závratí jej
V bezednou propast krutě uvrhla!
On procitnul z kochavého sna
V děsivou skutečnost

A v zoufalství splakal nad sebou vězeň!
Mně přispěje-li v přízni milostivá
Muza, mocným mne dařic nadšením:
Sladké zvuků hry loudit budu z varyta!

A vroucně sobě zpívaje, těšit se budu
Z luhů, jež útěšným tokem omlází Vltava,
Jež jasné Labe protkává
Svým rychlým stříbrným proudem;

Mne v háje své bude zváti Jičín,
Když hory v slunci se zardí. Tam husté
Loubí k písním šumem svým vábí,
Neb k líbozpěvům Horáce!

Bratru Arnoštovi.

(† 1864.)

Buď s bohem!... S bohem! Marně v zápětí
Volám tobě! Marně zrak vodím toužebný
Za tebou, by v posledním zaplanutí
Zastihnul stínu a spěchavého kroku tvého!

Tehdy víc ústa sladkých slov
Nemohla pronésti; neb žahavá moc lítosti
Sevřela zdroj zvuků milosdílných,
Jež v přivítání se proudily radosti mou!.

Když krátký okamžik po dlouhých letech —
Kde chlapci mně ještě rájem svět neznámý —
Nám dopřál, pospolu dlíť a cit vystřídat:
Tu k tvému srdci mé přilnulo úžeji!

Tak dražší odcházíš, než čekaný přijel's.
Dražší mně, že poznal jsem v tobě
Mrazem neštěstí zmařený květ,
Jenž k soustrázni duši mou rozňal.

Dražší odcházíš, neb i tvůj ráj
Uchvátil v bouři chmúrné Sever lítý,
Osud tebe vyhnal též v svět necitný,
Jenž vzájmu poupě slabé zrývá lhostejností.

I tvé mladosti zmizeli zlatí snové,
Jak svitná duha prchá v noci stín;
Naděj v budoucno rozplynula se
Jak třeplavá zář zapadající hvězdy.

Již nehněvej se, když mi nemužně snad
Palná slza kluzko těká po líci:
Štěstí usvadlého ona oplakává
Upomínky naposled svým tokem.

Tak rozkoši ví živě odumřelí
Nic neztratíce víc, v nic, co by útěšno,
Nedoufajíce víc, odhodlaně dále
Kráčejme smrti v ústrety!

1854.

F . . .

Velebnějším zvukem zahlahol, ty písni,
Ve vroucím zachvění mysli rozhárané!
Svou perut svižnou porozestři
A vzhůru k nebesům se vznášej!

Vřelý cit plá mi mohútně srdcem
A bouří nitro mé v zápalu rozdmuté;
Liň se proudem stříbrozvukým, liň,
Sic umdlí duše má záchvatem tím! . . .

Přátelství bohorozené, přátelství blažící!
Kde jen dřív bych obraz zlatý v upomínce své
S nadšenou myslí zatřímal; kde se
Z vírného labyrintu oněch dob vybavil,

Kdy milá tvá ruka kývala mi,
Ať ňadra bouřila v touhách horoucích
A přepyšně v skryté budoucno
Světodějnými se vzdýmala nadějemi?

Tu's anděl vysvobodný stálo
U srdce vzbouřeného, kdyby slávy moc
V příludech pestrých
mne snad omámila. —

Ty's děsné šílenství spěchem milostným
Odvrátilo ode mne, bych po nebi netoužil,
Kde jen geniové v lesku nesmrtelném
Sluní se v údělu krás věčných! . . .

By duch můj neklesl v travném zápalu
Již odvážný jsi mi vzlet mírně vedlo,
Vedlo's mne povolně v zlatý stánek,
Kde zdroj se temení pravdy původem!

Tak palné tiše ono toužení, divý
Vír kouzlilo's opět v tok milosouznivý,
Srdce teskné, rozladěné dřív,
V libých harmonijích kolíbal

Poklid sladký — lahodný zval mu úkoj,
Umíral v duši zhárané rozchvat,
A přání nevázané a divoké pryč
Ochablou perutí odlétalo. —

Ty's vášeň sšílenou mně v lásku blažící
Tichým svým dechem proměnilo, v svatý zápal,
Jímž duch můj rozplamněn vezdy
Ku výši ideálů hárá! . . .

Můj dřevní život byl jitrem bez obláčku,
A kvetl jak rosný dol v jarním puku rozvitý.

Slunce však divoucí jasnost
Dosud zakrýval mile závoj lesklý.

Tu rozptýlil najednou ruch nezvyklý
Záplavu nachovou červánků,
Můj zjevil se ideal zářný
Zrakům udiveným milostí jeho.

A když pak nevýslovných slastí
Se rozprýštil zdroj blahem lásky mé,
A ve výměně dívky na rtech zhára srdce
Opojen nejsladších pocitů;

V souhlas tu třetím jsi zvukem hrálo,
Jak na drahách nebeských se sluncem Luna
Touživá ve věčné harmoniji vodí svůj
Let s jitra milou poselkyní!

Není na zemi dopřáno
Stálého úsměvu štěstí lásky:
Zdroj její, mladostí rozvlněný,
Vysychne žhavým dechem žití na poušti.

I mé milence srdcekojný zápal lásky
Jak růže zory zahynul, když žhavé
Lesky slunce květy rosné
Oloupily o dar vlaha stříbrného.

Soustrážnou peruť ty's rozestřelo
Nad mojí skrání žalem truchlivě zakrytou,
Když zoufalý zrak idealův
Mile lichotných více nezíral!

Outrpná slza tvá v můj žalný tok
Se mísila na zříceninách ztkvělých
Zašlého ráje, a sdílným vlahem
Co božská rosa hojila rány palné . . .

Ty's mne zývalo roztouženým kynem,
Bych utřel vlhký si zrak, bych rozplakanou
Duši potopil ve sny nadějné
A uspal hlodavý neklid svůj,

Že příští čas podá zas hojně lékův,
A úlevný poklid volně se rozvine nad duší mou:
Oh, kéž bych v nejsvětějším nadšení
Oslavil velebnou písní obraz tvůj míru rozkošný!

Tu rozohněn připitím z poháru podaného mi tvou rukou
Požehnání volal bych tobě na odměnu,
A v tom slovu vroucném stišenou svou
Vydechnul duši nesmrtelnou!

Na horách.

Vítejte hory vznešené,
Vy božstva mocné trůny,
Vítejte nebes sloupové
V tajemném světle luny!
Já po dlouhém vás vidím —
Po dlouhém rozloučení,
A vřelý zpívám tento zpěv
Vám v mocném rozechvění!

Vy časté uléhčení mým
Jste touhám žhoucím dály,
Když city vroucí, šlechetné,
Jak bouře letní valy,
Se chvěly mýma prsoma
Sil proudem neunavných,
Když vzlétal duch můj v čarovné
Ty říše bájí dávných!

Oh, co jsem sivomodrými
Já vídal těmi dýmy,
Jež vaše čela lemují
Teď stíny večerními!
Já viděl svého dětinství
Věk v neztemnělé záři,
Já viděl vši svou budoucnost
Ve slavné jenom tváři;
A jako fenix bujarý
Já z zemstva popele jsem
Vzlét' vzhůru v plavbě přesmělé
Už s bouřným ducha plesem,
Kde vaše sivá temena
Si podávají rámě
S hvězd dálných nočním okruhem
Tajemném u význame!

Tu mocné plány vzdýmaly
Se mojím mladým duchem,
A srdce touhy svíraly
Svým nepřekonným ruchem!
Tu prsa moje ohněm se
Jak dvojím vzplamenila

A v svatý oltář snahy se
A slávy proměnila!
Já tehdy nic necítil, leč
To blahé, mocné přání,
Jež vzhůru vezdy plane, již
Mě vzhůru jen pohání;
A celým světem táhla pak
Ta žárná bytost moje,
Jsouc plna síly veliké
A nezhubného znoje!

A světa zvaly půvaby,
Bych v hloub se jejich znořil,
Bych zloby pouta odporná
Vše silnou ranou zbořil:
Pro dobro a pro lásku chtěl
Jsem vésti statné boje,
A klesnuv, v lůžko slavné chtěl
Jsem složit kosti svoje!
A svatá paměť měla pak
Mé zachovati jmeno,
Což milované ode všech,
Od vnuků vroucně ctěno;
Já toužil jen, by pravil kdos
Jda kolem mého hrobu:
„Ten miloval a umřel . . . Ten
Zášť neznal, ani zlobu!“

Ó, že svět celý necítil,
Co já jsem tenkrát cítil,
Když krásný cíl můj život jen
Ku slavné páli vznítil!

Kéž každý člověk v srdci svém
Tak svatou snahou hořel,
Již přeplamenný tehdy duch
Můj v travném ohni chořel!
Tu svět by celý velké jen
Byl zášti pohrobiště,
Byl tvrzí svatých činův jen
A míru jen jeviště;
A palmy tam by vzkvítaly,
Kde vojsk teď bílé stany
Se věží tichý na údol
A vrchův na balvany!

A zlatý věk by se vším, co
Kdys člověk hříchem ztratil,
Zas v plné krásе na vždycky
A bez trudů se vrátil!
A v říše bájí přesladkých
By změnil dálné meze,
Kde zlatý hvězd kruh v milosti
Se k zemi krásné sveze!
Každý by lásky věncem své
Zářící spánky ovil:
A když by mluvil — lásku jen
By vroucně povyslovil,
A modle se, tu svého jen
By tvůrce slavil v duchu,
A v nebi hledav sebe, tak
Svých vášní zbyl se ruchu.

Ó sladcí, svatí snové vy,
Těch rájů průvodcové,

Kam vaší krásy poděli
Se všickni obrazové?
Kam uprchnul ten touhobně
Svět s nebes vyprošený?
Proč svatý zápal uhasnul
Ve prsou zasvěcený?
Nadarmo volám v dálky, ach!
Nadarmo slzy kanou,
Zem střebe srdce teplý mok,
A větry hlas můj svanou —
Jen truchlá, slabá ozvěna
Se v těchto horách budí:
Co zašlo jednou, prosby to,
Víc pláč to neprobudí! . . .

Co otcům bylo posvátné
Syn teď se za to stydí,
A v budoucnosti hroby jen
Všech nadějí svých vidí;
A jeho síla zlomená
V něm chorobně se vzmítá,
Víc lásky, víry nemajíc
Všad otravy jen skýtá;
Květ utěšený opadá,
Než sladké vydal plody,
Neb nespokojenosti červ
Jej sytí svými hlody;
A člověk mrzký zapomněv
Tak na slavnější cíle,
Jen v zlatě zří lék proti mdlé
A zpuchřelé své síle!

Tak krásná snaha šlechetná
Hned k úchylku se kloní,
Než ještě píle světější
Se ujala zde o ni:
Jak nebes slance konec kdy
Tam spěchá ku západu,
Když noc má světlo pojmouti
V svou strašnou, temnou zpadu!
A celé člověčenstvo tak
Předčasně chvátíc k hrobu,
Zná jen svých vášní propast, zná
Jen svojich strastí zlobu,
A nezná soudu budoucna
Ty nevyhnutné sledy:
A příštím vnukům činí jen
Ze sebe mrzké dědy!

Ó sídla básníkova, vy
Přesladcí, svatí snové,
Kdy vašich říší vyplní
Se krásní obrazové,
Že daleký svět v báseň pak
Se přerozkošnou změní,
A zoufalé vše volání
Ve mironosné pění?
Ó slyšte prosbu, nebesa:
Nedejte zahynouti
Těm vidinám všem krásným, jež
Se ve ssutiny hroutí;
Nedejte, by zpěv zahynul,
Jež za svět celý prosí,
A dejte slzám horoucím
Mým křísivou moc rosy!

Života vír.

Na měkkém svahu s večera
Za letní, tiché doby —
Před sebou údol rozkošný,
Jejž poslední květ zdobí,
A v mživé dálce modrých těch
A pyšných vrchův témě,
Co starých časů ryzí jen
A nezměněné plémě;
Tam na hučící řece pak
Obrázek dědin mírných,
A vůkol mnohopestrou pláň
Ve kruhu polí žírných;
Nad sebou tichý, vlažný vzduch,
Ten vzduch tak libovonný;
Za sebou volných pahorků
A strání lehké skliony —
Tak němý sedím sám a sám
A v dálku zírám snivo,
A v srdci bolno, prázdno je
A smutno, žalostivo!

A vzdálen hluku bouřemi
To světa zmítaného,
Sám sobě podán, zármutku
Jen srdce zvráceného,
A myšlénkám tak truchlým a
Přec milým, sladkým, družným,
A vroucím tužbám vezdy jen
Drahému přání služným;

Své zaplavené oko pak
Dál vodím přes kraj tichý
A zpláču — pláču, zapomněv
Na podstat' vší své pýchy! . . .
Ty hrdé hory vzhůru tam
Až k nebesům se pnoucí
Jsou hrobu věčný, velký krov
Nezměnný, nehynoucí;
A šírý údol ten, jak se
Tak bezmezně tu klene,
Je jenom rakve těsná skrýš
Tož věky urobené! . . .

A já v té rakvi velké teď,
Jak bez života všeho,
Se srdcem plným tesknoty
A žalu nesmírného,
Jak v smrti rukou uchvácen
A zemdlen odpočívám,
A víc se neznám, neznám nic,
Kam zrakem mdlým se dívám.
Tu divý sen, půl pravdy jen
A půl zas skutečnosti,
A půl zas báje děsivé
A sladké půvabnosti —
Divoucí divadlo — mně vstříc
Hrá v tanci rozháraném;
Před zraky vyjevenými
Ve kruhu obehnaném
Tož neznámými obrazy
Se divopestře míhá,

A tvoře celek ústranný
Hned zas se v nic rozbíhá.

Já viděl chlapce ve prvním
A krásném mládí květu,
Jak lubem kráčí rozkošným
Vstříc překluzkému světu.
Lahodné, milé naviny
Ten krásný stkvoucí vínek
Se klenul na skráni mu, jak
Zář sladkých upomínek,
A hravě kráčel po květech
Tam k hrozné ku propasti,
Kde vítala mu věnčená
Krás vínkem matka strastí!
Ta jemu náruč rozkošnou
Vstříc vnadně rozestírá,
Že jinoch citem přemožen
Jen touhou po ní zmírá!
Jak kouzelnou by mocí snad
Připoután k jejím čárům,
Už propad' luzných slastí všech
Jen nalíčeným darům.

Tak v zanícení žárném vrh'
Se v náruč lásky zvavé
A cítil v slastech bez konce
Vše její moci žhavé;
On vrh' se v náruč nejvyšší
Radostí ověnčenou,
Neznaje její křehkosti
S tou úsměšnou vždy změnou,

A v nejdivějším záchvatě
Jen její rozkoš vssával
A udusil v ní bytosti
Své celá tužeb nával,
A slepý žil a slepý pil
Z té číše sladkovonné,
V požitku touže po nové
Hned slasti blahosklonné! . . .
Tu procit' z těch snů záchvatnýoh
Ach! osudu to rázem:
Jed . . . jed mu šílí v žilách všech
Teď jizlivě zlým mrazem!

Tu divou honbu počal on
Tož vášní strašným ruchem
A prchal před svým srdcem, před
Svým otráveným duchem!
V svém srdci maje žhavý meč
A mrazivý dech v duši,
Že úpal v mráz se mění hned
A mráz se v plamen vzruší;
A nesčíslné řádí tam
Jen vojsko velkých trýzní,
Jež hyne ukojíváním
A napájí se žízní!
A celá říše odporův
A celý svět zlých přání
Tou srdce hroznou hlubinou
Se nezkrotně prohání,
A rozbouřenou vlnou jak
Na rozkaceném moři

Se citů síla kolotá —
Až jejich chrám se zboří!

On klne světu! Co mu svět?
Co ontě sám je světu!
On zmařený květ v poupěti
A poupě v uschlém květu!
On žil jen jednou, život svůj
Však celý v sázku vsadil,
Že životem svým povrhal:
Tu život též ho zradil!
On neměl citů pro nic, leč
Jen pro svou lásku žhoucí,
Když ta mu lhala pohledem,
Tu vše lže, třebať vroucí.
Však tichý teď je, nezalká,
Ač srdce hyne strastí,
Sám sebou hrozba vyrčená
Ví vítající slasti.
On tichý jako hrobu hloub . . .
Vždyť v sobě chová hroby,
A sám je smutným nápisem
Své nejstrastnější doby!

Tak táhnul sen kol zraků mých,
Mým zrakům tož pohádka,
Tak mnoho žalu bylo v něm
A přec i rozkoš sladká.
A nevědomky srdce mé
Se obměkčilo rázem
A zplakalo — a plakalo
Tím smutným nad obrazem.

Já seděl v kraji sám a sám,
Jak v mrtvém, temném hrobě,
A že tu žiji, sotva sám
Jsem uvěřiltě sobě!
A moje slzy kanuly,
Já plakal jako dítě —
Vždyť nikdo mě tu neviděl —
Se svojí láskou skrytě,
A o životě snil jsem tu
V tom velkém dolu hrobě,
A sen ten svého života
Jsem prosnil jenom — sobě!

V chudé chyži.

Nuž, zde si odpočiňme, zde
Pod střechou chyže chudé,
Zde stánek míru po bouři,
Nám převolno zde bude!
Zlá vichřice již minula,
A ve přírody lůně
Zas sladký, starý vane klid,
A v křoví slavík stůně.
Zde postůjme a v daleký
Ten kraj se podívejme,
A co nás vedlo životem,
To v paměť vyvolejme,
Ten krásný úsvit mladosti,
Když srdce v touhách vřelo,
Až na ty doby smutné, kde
Nám štěstí zpráchnivělo!

Oh, uvadly vše naděje,
Jež k nebesům se pnuly,
Jež naším srdcem mladistvým
Jen k velkým činům hnuly!
My chtěli kouzly mocnými
Jak bozi zahourati,
My chtěli světy vystavit
A světy rozbourati!
Co nám tu byla dálka hvězd,
Co nám tu délka časů?
Co nám všech nebes výšiny
A šíře jejich pasů?
My se až k trůnu božstva tam
V ty nedohledné výše
V svém odvážlivém útoku,
Chtíc strhnout jeho říše!

A svět jsme chtěli zbudovat,
Svůj v smělém domýšlení,
Jakého nikdy nebylo,
Jakého dosud není!
A člověka v něj postavit
Jak boha velmocného,
Jenž řídil by své osudy
A běh i světa svého!
A velké chtěli dědictví
Jsme zůstavit jej. vnukům,
By pevný mocně vzdoroval
Věčnosti silným tlukům,
By nezrušen ploul nebeskem,
Nesmírné měře dráhy,

Jsa výboj z nebes tam se přišl,
Kde jeho původ blahý.

Tak včely v snahách ohnivých
Myšlénky mládenecké,
A sotva vznikly, svrženy
Jsou jako hračky dětské!
Skutečnosť s námi počala
Boj strašný, hrozný, smutný,
A strhla svého úskalí
Nás ve vír nevyhnutný!
Tu darmo touhy sténaly,
Tu darmo náš pláč šílil,
Po čem náš duch tak mocně práh',
Ach, nikdy nedocílil!
A velkých světů prosněných
Nám ruiny též velké
V hlubinách srdcí utkvěly
S naděje zbytkem mělké.

My v skutečný svět nahlédli,
Poznali jeho klamy
A viděli jsme jinak vše
A cítili se samy.
My podlehli všem zákonům,
Jež skutečný svět tvoří,
A octnuli se tužeb všech
A vášní na zlém moři;
My poznali též lásky klam,
Zkusivše její slasti,
A viděli se najednou
Hluboké u propasti;

My dali život ve hru všem
Těm vášním nezkrocenými
A v zoufalosti povrhli
Jsme srdcem rozchvácenými!

Tu zponenáhla toho jsme
I světa zašlé děje
Z mdlých poznávali památek,
Z nichž úmrtí prach věje.
A poznávali věky vše,
Jak pohltavše sebe
Nám zůstavují zákony,
Z nichž jeden druhý střebe.
Nás všady třely odpory,
A nesouvislost činů,
Jichž otrávené poznání
Vše svrhá v temno stínů;
A obdobami svými čas
V svá pouta nás tak sevřel,
Že zmýlen jím duch zmámený
I na něj pak zanevřel!

Neb střeli jsme, jak chorobou
Se věků kruh potácí,
Jak jejich tvary sebe trou,
Až zjev jich dokrvácí;
Jak z prachu sotva zašlých dob
Se zas hrob nový strojí,
By se vším, co se zrodilo
V něm, zhynul v hrozném boji.
Tu pochyb smutný, divý dav
O světě, o podstatě

Lidského žití, jeho sil,
Se v srdci jedovatě
Jak had zlý upnul, víru nám
A vše nám v srdci zkazil,
A co nás světem pojilo,
V to vraždnou dýku vrazil!

Tak dospěli jsme k časům těm,
Jimž dlužíme svým žitím!
Což teprv teď náš ztrmácen
Duch vzporů vlnobitím.
Co o tom věku myslití,
Kde jako ku převratu
Se strašnému vše hotuje
Vířícím ve přechvatu?
Když takto zříme před sebe,
Jak časů běh se valí —
Co unáší nám hodina,
Co století nám halí,
Co mizí divým překotem,
Co v agoniji zmírá:
Tu bolest velká, hluboká
To prsou nitro sžírá.

Vše žene se jen za hmotou,
V ní sebe zapomíná,
A světlo krásných idejí
Jak bludné uhasíná;
Vše zmaru nese klamný znak,
Co k životu se zdvihá,
A jako strašná příšera
Čas budoucí se míhá!

V něm kysá hrozný, skrytý plod
A hrozí vypuknutím,
A jako na vulkánu zlém
Vře staré mladým hnutím;
A my jsme hračkou malounkou,
My četné miliony,
S tím světem vřeme měnice
Se jeho se zákony!

Náš čas je zkázou vidin všech
A v sobě nese zkázu,
A divošumnou závratí
Se vleče k zlému srázu;
Prodajná jesti láska teď,
Přátelství v zisku klesá,
Všady se příní pochyba
A podrývajíc plesá;
Boří se v smutné ruiny
Světější přesvědčení,
A v prsou vlastních šílí ctnost,
Že vládkyní víc není!
A každý bohem mní se být —
Však pídimužík klesá,
Tu v prachu vlastní nicoty
A v poutech hnusných plesá.

Co zbývá pěvci?... Kam se smí
V tom převráceném věku
Uchýlit s city svými? Jak
Je urvat času vzteku,
Kde všecko mění podstatu,
Kde všecko lže a klame,

Kde člověk vidí vadnouti
Těch citů květy samé;
Kde uměna se křiklavou
Jen času podruhyní
Svou nahou tváří úšklebně
A drzosměle činí;
Kde pravdy písmo ohnivé
V sofismů poutech zbledá,
Kde darmo touha plamenná
Cíl svého bytí hledá?

Jsa velkým v krásném smýšlení
A ještě větším v činu,
A v světle slavným vítězem
A nepřítelem stínů;
Jak skály pevně základy,
Kol nichž se moře valí,
Tak plavcům jisté znamení,
Juž vidné z šedé dáli;
Jsa pevným, ať tě v jekotu
Vln hrozí shltiť hory,
Vždy vzpřímen svojí podstatou,
Jež nezvrátí vše vzpory:
Tak stůj co světa velikán
Všem časům sloup plamenný,
Svou velikostí vytčen až
Tam v okruh ohvězděný!

Buď svého věku synem, však
Ne věštcem jeho scestí,
Buď vůdcem jeho myšlení,
Však nedej se jím svésti;

Tam kárej přísně, kde se mrav
V nemravu směle svlíká,
A v sobě, kalem probřednuv,
Cti pravdy bojovníka!
Zahřímej hromů jazykem
A vyřkni hroznou kletbu,
A vyrvi ráznýma ramenem
Vši nedospělců setbu;
A na pošmurných sesutinách
Poznání vypni hrady:
Tak věkem svým pak zvítězíš
A zničíš jeho vady!

Ó krásné jest, býť velikým
Tož svého věku boly,
A jimi třeba zvítězen,
Se pustiť ve zápoly
S předsudků pýchou výbojnou,
Až tisícerou snahou
Je zdrtí duch jen pokleslý
Tou bitvou přenehlahou!
Pak vrátí sebevědomí
Vlastního srdce cenu;
Pak zoufalosť dá úsměvnou
Zas naději za výměnu;
A tam, kde v nitru hladový
Had zhouby city sžírá,
Tam zase na trůn zásvitný
Se vypne v nebe víra!

Již přijď, ó mocné nadšení,
A vznes se nad mé týmě.

A božským dechem odvaniž
To všecko srdce břímě,
Bych zapomenul obrazů
Příšerných na vše zjevy!
Ó zmírni duše útrapy,
Zlých osudů to hněvy,
Jež se jak bouře černý mrak
Nade mnou rozestřely,
A skoro ducha odvážný
Mně potřely ruch smělý!
Mně zapal citů pochodeň,
Rozhárej jejich plámen,
Bych mohl volně zazpívat
Své písně slavné „amen!“ . . .

VII.

Vlasť.

Srdce otřásavý zpěve,
Bouři zvukem zoufalým,
Bouři teskně, bouři divě,
Jako řeka ouskalím!

Ani lásky, ani slávy
Věnce dávno strhané,
Ani říší pranebeských
Krásy časem zmítané;

Ani štěstí uvadlého
Omešené svaliny,
Ani zášti trudné zjevy,
A ty světa pustiny;

Ani vztek a rozruch vášní
V neukojném bouření:
To vše neprobudí zpěvů
Divoteskné proudění.

Avšak jeden bol tak mocný,
Že duch můj jím zvrácen jest,
Ten užírá žití kořen,
Že víc nemáž bujně kvést!

A ten bol, jenž bez ustání
Vrývá v srdce velkou strast,
Jenž ty divé písně budí:
Ten bol mocný je má . . . vlast.

Tisíc let.

K tisícileté slavnosti Cyrillo-Metodějské r. 1863.

V té tísni žírné valících se časů,
V té tísni zjevů, jež čas přináší,
V těch změnách po všech koncích světa pasů,
Jež okamžik vždy z nova rozplaší,
Ku předu kráčí lidstva pokolení,
A tvoří světy nových myšlének,
Nehynouc nikdy v ustavičném mření
Přežívá — mocný vítěz — ode věků věk.

Už tisíc let . . . ó strašně svaté chvění
Projímá slovanského pěvce žilami!
Už tisíc let nás velkých bojů vření
Tajuplnými dějí významy!
Už tisíc let — a neustálá píle
A vždy jen zápas, vždy jen doufání!
A oklamání nese každá chvíle,
A každá hodina jen sténání.

Ó národe slovanský, národe můj svatý,
Kdy dojdeš úkoje, kdy dojdeš míru přec?
Kdy otevře se tvůj svět ponty sjatý,
Kdy šťastný opoví nám tvoje blaho zřec?
Kdy úsměv vzletne, věčný trpiteli,
Nad ssutinami minulosti tvé?
Kdy smuteční, jež nad námi vždy tkvěly,
Ty prapory čas blažší rozervé?

Tent musí přijíť čas, on přijíť musí,
Kde slavit bude Slovanstvo svůj věk!
Kde zloba nepřátel se zvrátí v kusy,
Kde v mrzké hroby klesne vrahů vztek.
Ať přítoky se světa událostí
Rozlijí v mrtvých zhouby písčinách —
My — mohutný šik — plný bujarosti
Vrazíme vpřed na světa planinách!

Kde však ten svor, jenž nás již k tomu cíli
Co jednu četu ved' by k útoku?...
Ten ukrývá se v svaté oné pílí,
Jež blahověstcům tkvěla po boku.
Co tito Slovanstvu nám zahlásali,
Což tlumočníci ducha světů všech:
To proti zlobě stáť se musí valy,
To žíti musí v nás, co nebes živný dech.

To učí nás, kříž nesit naší doby,
Jež vrhla nás v ty proudy životu:
To učí, poznať, ctíti minulosti hroby,
To stkví se nám co budoucnosti osvěta.

To spíná jednou páskou hvězdojasnou
Nesmírné všecky živly v veškerenstvu:
To snese s nebe dobu blahospasnou —
Vždyť láska to k celému člověčenstvu!

A když se kolo světodějných činů
O tisíc let zas dále otočí,
Když sílě lásky vypučí nám z klínu
A jenom v světa půli pokročí:
Pak bude slavit dvoutisící dobu
Slovanstvo celé v světa dějinách —
My zvítězíme nad vší časů zlobú,
A věčný vzkvete věnec žárných našich snah!

Národ můj!

Mou celou duší zádumně
Bolestné dchnutí táhne,
A když i radosť v srdci vře,
Hned žalů mráz v ně sáhne.

A vše, co drahé, opadlo
Tož s mého srdce stromu,
Jen ty's mi zůstal, národe,
A tvoje strasti k tomu.

Tvým celým dlouhým životem
Se táhne utrpení,
Ve věčném boji zoufalém
Tvé osudy se mění.

Já k tobě přilnul. Nad tebe
Mi dražšího nic není:
Vždyť oba velkou žertvou jsme
Věčného utrpení!

V Brixenu.

Památce Karla Havlíčka.

I.

Nad horami vysokými
Vesele tam měsíc táhne;
Aj co dbá on, ve vřelých že
Slzách smutné oko práhne.

Nad kostelem měsíc stane,
Udiveně dolů shlíží,
Jak se ke zdi porouchané
Zemdlen cizí poutník blíží.

A tam klesne na kolena,
O starou se opře stěnu,
Zapláče z plného srdce:
Doputoval do . . . Brixenu.

II.

Odpusť mu ty slzy bídné,
Rekovný Ty mučeníku,
Vždyť z bolestí srdcelomných
V slzách dojdem sladkých líků.

Kdo bolesti nepocítí,
Koho pláč se netkne víček,
Když na vršku střetne bílý
Ten Brixenský kostelíček?

V závejích tam zahalené
Upomínky naše žijí,
Vždyť ten vršek s kostelíčkem
Stal se Tvojí kalvarijí.

III.

A Ty's kříž svůj mužně nesl,
Ty náš věrný mesiáši!
Ani's jednou nepoklesl
Za svatou myšlénku naši!

Šťastni, kdože umírali
Za své pravdy přesvědčení;
Čestné smrti rychlý ráz — tož
Blaženější smrti není.

Ty's však trpěl dlouhá léta,
Duch se přece neztrmácel:
A když puklo srdce vřelé,
V myšlénce Ty's dokrvácel.

IV.

Hory, hory, krásné hory,
Svobody vy pevná sídla,
Jak tak mocně, jak tak volně
Po vás ducha pnou se křídla.

Zde se bystřin sráží pěna,
Tam se vichr v sosny déře,
Vše tu bují, vše se hýbe,
Jarý život na se béře!

A jak smutný pohled v hory,
Ač je věnčí rájů záře,
Volnosti když boží chrám tu
Člověk změní na žaláře.

V.

Tou's as cestou často kráčel
V myšlénkách jsa v domovině,
Kde se řetěz pro otroky
Kul na robství kovadlině

Kudy's kráčel, všady kvítí,
Všady bujné letorosty;
Na každý jsi lupen věšel
Nadějí svých zlaté skvosty.

Aj tu leží žluté listí,
Podzimem tu rozsypané:
Jsou to zbytky nadějí tvých
Uvadlé a ušlapané? . . .

VI.

A tu stanu, ptám se lidí
Po tom našem trpiteli,
A ti lidé, co ti praví?
Že ho nikdy neviděli!

A on trpěl nechrožen
Pro jich neukonalou bídu,
Trpěl zlatou pro svobodu
A pro rány všeho lidu!

„Neznají ho! Neznají ho!“
Tak mi nářek chvěje rtoma!
Domov zná ho — domov cítí ho,
Byltě svatý prorok doma!

VII.

Jak ta řeka u Brixenu,
Tak těkají jara — léta,
Jak se lámou vlny v skalách,
Tak myšlénky v krajích světa.

A ty vlny nezastavně
Dále přes úskalí pádí,
A myšlének vítězů šik
Nový, vždy boj nový svádí.

Časův staré mechoviny
Vln proud rychlým bleskem smetá;
Oj, myšlének na řečišti
Po věí plísní bude veta!

VIII.

A ty podlý, mrzký věku,
Svobody ty's mučeníky
V tyranije hanebném vzteku
Poutal s kletby, hrozby ryky!

Marná pouta, marný žalář!
Volná peruť volných dumů
V srdcích našich plamen žíží,
K životnímu sílí ruchu!

Tvůj duch, Karle, anděl strážce,
S námi žije, zaň se kryjem':
Okov puká, otrok vstává . . .
Zač's Ty umřel, za to žijem!

Vzhůru!

Oj prapory svobody ve větru vějte!
Již v statečný boj vede života ruch!
Nuž vzhůru! Sem pevné své rámě podejte
A vstupte ve svorný a nezlomný kruh!
A chopte se zbraně! Myšlénka buď mečem,
A k svobodě láska nám slouží za štít,
Tak hrady nepřátel jak bleskové ztečem,
A sláva již sluncem se bude nám stkvít.

Oj červánky blednou, nám nastalo ráno!
Nuž k dílu se dejme, veď k předu nás krok!
Jen takto nám vítězství bude dopřáno,
Tak postaví zdar se nám po pravý bok!
Jen ku předu světové děje se ženou,
A my v jejich s odvahou sáhněme proud —
Nad námi se nadějí květové klenou,
A čas strojí liknavým strašlivý soud!

Oj vzhůru za práva! Již všickni se stavme,
Ať o naše prsa se rozrazí vzdor,

A děd y své ve svatém boji oslavme
Co božích bojovníků dědičný zbor!
Ať žije náš národ! Ať prospívá, vzkvítá!
Již každý se první zaň k zápasu strojí!
Již vymři v nás navždy ta ochablost kletá!
Nuž myšlénkou vzhůru! Nuž myšlénkou v boj!

1862.

Lípa.

Na skále šedé v krásném širém kraji
Pne mohútná se lípa v říši oblaků.
Již dávné věky za ní spočívají,
Což věky slávy velké, smutných přízraků.

Ač bouře lítě na ni dorážely,
Ač vichru ve haluzích mocných řádil vztek —
Té lípy kořen silný, osaměly
Se vezdy hloub zatínal v skály podstávek.

Tak mnohou zimu trudnou, bezradostnou
Ta lípa zřela ve krajině domácí,
A mnohé jaro s jeho krásou stkvostnou —
Však na korunu její květ se nevrací.

Ta lípa kvetla před dlouhými časy —
Ó že se stoletími měří zlý ten čas —
A lidé stále věří v návrat spásy,
Že lípa zmohútní, že pokvete nám zas!

A nyní větve novou silou žendou,
A nám všem chystají ten nejkrásnější květ —

A plod — ten mízou dávno zadržanou
Stoletím pěstěný se brzy bude skvěti.

Ó jenom smír, by ztichly hlasy různé,
A lípa ta nám stále krásně pokvěte;
A kdyby znikly všecky zmatky hrůzné:
Tu hledej krásnějšího stromu na světě!

Ta lípa bujná, bez květu však smutná,
V těch bouřích osudu však převelikánská:
Ta lípa stará, lípa přemohútná
Je slávy lípa česká, lípa slovanská.

1862.

Pozdrav Čechoslovanům.

Vám pozdrav, bratři, po všech vlastech dálných
Od Vltavy až k zlaté Hané, k Ogavě:
Čas kyne nám! Po letech těžkých, žalných
Nám vítá nová doba k nové oslavě.
Co dlouhé věky v zhoubě hrobem kryly,
To nyní v novém lesku mocně splápolá,
Teď velké touhy se v nás probudily
A světem letí rychloletem sokola.

Nad námi táhnou sice mraky stále,
A nepřátel se čety staví proti nám:
Však my jen před sebe vždy hleďme dále
A lněme vroucně k svatým vlasti úmluvám!
Buďmež si bratři! Stůjme pevně k sobě,
A naším svatým heslem budiž „Národ“ jen.—

Tak zvítězíme proti vrahů zlobě,
Jen tak se přece vyplní nám starý sen!

Což starý sen, že vrátí se nám časy,
Kde vlasti zlatý zbuduje se štěstí chrám;
Tu hlásat budou o nás země pasy,
Za sebe promluví pak šťastný národ sám!
Pak svět se bude diviť našim činům,
O naši přízeň bude vřele zápasiť:
A slávy věnec vzkvete vlasti synům
A do dálných se věků vnukům bude skvíť!

Ty krásné vlasti, kde nám Labe šumí,
Kde Prahou zlatou táhne tichá Vltava,
Kde Velehrad nám pěje svaté dumy,
Kde žírným krajem lesklá teče Morava:
Milujme láskou nikdy nehasnoucí,
Tisíce počtem, pevnou vůlí jedni jen,
Co veliký a nikdy nehynoucí
A svojí jarou silou nepřelomný kmen!

Nuž ruce sem, sem vaše rámě pádné!
Zde stojiž Čech a vedle Slezan, Moravan!
Svorností zničme úklady vše zrádné,
A svatosvatý slib buď od nás sobě dán:
Že za vlasť krev, tak často procezenou
Od našich otcův slavných, dáme synové,
Že padnem' za ni smrtí oslavenou
Co národa jednoho statní rekové!

1863.

Pocta Hankevi.

Ku čtyřicetileté památce nalezení Rukopisu Královdvorského.

(1857.)

Děj za dějem se hatí v času dráze
A mocně trhá nečinnosti hráze,
Jak divé sny ve spánku nepokojném,
Tak zjevy světa mizí v tvaru hojném.
Kam vztrhlý zrak pohlídne v těsném spěchu,
Vše ku předu se hrne bez oddechu;
A buďto ztráta ničí pracnou snahu,
Či naděj stkvělá věnčí čestnou dráhu.

A kde jsme my? Kam naše kroky míří?
Kam naše naděj k letu křídla šíří?
Kde od té doby jsme, kdy ruka Tvoje
Odkryla vlasti nových oslav zdroje? —
Nadarmo kyne minulá nám sláva,
Vzpomínka útěchy slasť nepodává:
Co získáme, to splatíme zas ztrátou,
Tak stále bídní mírou vrchovatou!

Minulosť velká, budoucnosť však temná!
A přec nás mocně snaha přetajemná
Snad k cílům žene nedostižitelným,
Ač k činům velkým, věčně nesmrtelným!
Krev Slávy vřele v žilách našich proudí,
Obrazy stkvělé v mysl se nám loudí:
Však nejisto, zda naděj neoklame,
Když se jí v náruč ošálivou vzdáme!

Nám hrozí západ! V propasť se kloníme,
Odkud se těžce z pádu vybavíme!
Neb Sudeb hroznych tenť nás výrok drtí,
Že žíť nám mezi životem a smrtí . . .
Co ze všech ozdob dřevní naší slávy,
Co ponechal nám času přítok dravý?
Čím zavděčil se nám za oběť danou,
Že ve vzpomínce slzy naše kanou?

Vše vzal nám čas! A Slávy zářnou svíci
Uvrhl v její vlastní popelnici;
A sotva jazyk, vyslovit ji volně,
Nám ponechal ku vzájemnosti spolné.
To jazyk drahý, jazyk milovaný,
Od dědů našich s pýchou pěstovaný —
A drahý zbytek vetché minulosti:
Ten zachován jen temné budoucnosti.

Ten zachován je Tebou, Vlasti Synu,
Ze ssutin dávných dob a shouby z klínu,
Co onen pomník z krajů čárných dárů,
Jenž zní při slunce východního žáru;
Co velký pomník, na němž slova psána,
Že dráha naše není dokonána,
Že vstříc nám ještě plný život kyne,
Že svatý zápal k vlasti nezahyne!

Oh! svatý genius veď' mysl Tvoji,
Když's písní v skrytý zdroj sáh' rukou svojí,
To písní, zvukové jichž k Albionu,
Od Uralu až k divé Etny sklonu,

A odtamtud až ku severním pasům
Se roznesli všem na vzdor zhoubným časům,
By svědčily, čím naši předci byli,
Dokuď se ve paprscích Slávy kryli!

Ať západ v zápas pasti se již s námi,
Ať zavládne pad vlasti dědinami:
Ten ostatek poslední naší slávy
Z úst nevyrve nám útok jeho dravý:
Již chopme se ho, svaté, mocné zbraně!
Ty drahé listy, časům odervané,
Ať jsou nám znakem korouhve šumící,
A Bůh dá zdar v té vojně zývající.

Pocta Jungmannovi.

(K slavnosti zasazení pamětní tabulky dne 16. července 1860.)

Proud časů velké moře jest,
Jež svět v svůj okruh jímá,
A přílivem a odlivem
To moře časů hřímá;
A co na světě kraluje,
To všecko k předu valí,
Až na vrchol to vynese
A v přešlost temnou zhalí!
A na světě, jak proudy vln,
Se hemží národové,
A každá doba přivádí
Jim stále změny nové;
Ten počal žíti, ten jak strom
Už kvete veliknásky,

Ten klesnu v zapomenutí,
Ved' marně hoj titanský.

I národ náš — co světa člen —
Se v temný hrob svůj sklonil,
Však čas mu mocným příbojem
Zas ku vzkříšení hnul;
A národ náš se vzchopil zas
A odvrh' smrti břímě,
A vypnul opět skleněné
A spánkem ztuhlé týmě:
A nový život žilami
Již omladlými kroužil,
Ten národ cítí, myslí zas
A za svým cílem touží,
A statných dědů vzpomíná
Co bojovníků světla,
A onách časů slatých kdy
Ta jeho sláva květla.

A národ náš je probuzen
K novému žití zase,
Též géniem mohútným, jenž
Ho vede k jeho spáse!
A genius ten mohútný,
Jenž rozpjal nad ním křídla,
Jenž odhalil mu vědomí
A slavných činů vřídla,
Ten genius tak veliký,
Že se mu obdivuje
Půl Evropy a kořím se
Jej úctou odměňuje:

Ten genius byl Jungmana náš,
Jehožto mocným duchem
Se plamen rozžhal v srdcích nám,
V nichž čilým šíje ruchem.

A skoro tleného století
Se svalilo v kruh časů,
My dbali toho genia
Tajemných, mocných hlasů,
I toho dbáme života,
Jejž v nás on otec rozžal,
A svědčíme, že národ náš
Cíl genia též poznal.
My ctíme za to památku
Plamennou věštce svého
A spějem vroucně za mahem,
Jež v srdci žila jeho;
Vždyť vypnul on nám korouhev
Vší naší příští spásy,
Co jedinou to odplatu
Za smutné prchlé časy.

„Zde narodil se Josef náš",
Tak tabulka teď praví,
A v srdce vrývá Čechů všech
Se rys těch písmen žhavý;
Zde narodil se v chudobě,
Zde narodil se v chýši,
By vystoupil tím slavněji
Až k nejmocnější výši.
Zde narodil se ten, jenž dal
Nám opět naše dědy —

A řeč, v níž kvetly písně nám,
V níž kvetly naše vědy;
Jenž dal tou řečí nejdražší
Ten dar nám — samy sebe,
Ten děcko okem zázvitným
Zde pozřel vzhůru nebe!

On pod královským nemřel,
Snad světla baldachýnem,
Ni hlavu sláva krvavá
Mu kryla pod vavřínem;
Jej hrdý palác nechoval
Na sloupech v nebe čnící
V kolébce zlaté bohatství
A stkvostem plýtvající
Dalť osud jinou úlohu
Mu v chyži přepoctivou,
By již co prorok započal
Svou mladost blahodatnou!
Zde — slyš to, míru národe! —
Víc pastuchova chyška
Než tábor vlasti prospěla,
Z něhožto válčil Žižka.

Pocta Máchovi.

(Ke dni 18. listopadu 1860.)

Když černá spousta mračen se
Na letním vzpíná nebi
Po rozvzteklené bouři, jež
Se z dálky ještě šklebí:

Tu žírně kraje dalečné
Se zhouby v smutek halí,
Neb ve hrob divi živlové
Plod všecek pochovali.
Toť skličný obraz našeho
Je národního žití,
Když zahynulo v osudu
Přestrašném vlnobití!
Však nebe černé nad vlastí
Se zas přec rozchmářilo,
A blažší doby po bouři
Nám k spáse zaslíbilo.

A z pohřebiště národa
Se počaly pnouť sady,
Z nichž bujných květů plodistvé
Se rozvíjely vnady;
A duševního života
Se otvíraly brány
Tak slibujíce trvání,
Na všecky vlasti strany.
Tu u výsluní Uměn pak
Zabřeskla hvězda velká,
Snah duchů mocných, příbuzných
Tož vřelá buditelka.
Vilémě-Hynku! Ty se's nám
V té smutné zjevil době,
A prazdroj nových myšlének
Se objevil nám v Tobě!

Však velmocný Ty genie,
Ty's nedostihnul výše,

Kam pnul se duch Tvůj ohnivý
Ve slávozářné výše!
Když na výsluní vstupoval's
Nejvyšších kruhů krásy,
Bys dosáhnul, po níž Tvůj duch
Práh', lepých Umění spásy;
Tu osud zlý Tě uchvátil
A strh' Tě s oněch výší,
Kde slávy písma ohnivá
Osvěty pravdy píší;
Ty jako letní hvězda jsi
Již s nebes pasů spadnul,
Zazářiv krásně v pádu tys —
Nebeská růže zvadnul.

A této hvězdy krásný lesk,
Jejž zůstavil's nám v pádu,
Tent září neustále nám
Svou objevujíc vnadu;
Ten Tvého ducha paprsek
Rozhřívá srdce žáry
A unáší vše plápoly
Svých říší v bájné čáry:
A Tvého srdce varyto
Nám bouří jaré city
A rozhoupává zpěvů zvon
Z Tvých písní mocně slitý;
Oj, žije duch Tvým duchem a
Hrd jesti, že's byl Slávy
Syn veliký a vlasti své
Syn věrný, pevný, pravý! . . .

Jak hnusná, hrozná památka
Je muže pověstného,
Jejž stíhá kletba národa
Velkého, nešťastného;
Jenž zradil vlast a bratry své
A v krvi vlastní brodil,
Jenž jmeno svoje ústrachem
Na všecky časy odil:
Tak veliká zas památka
Je muže vznešeného,
Jenž svojím duchem oslavil
Čest národa to svého:
Tu opět národ hrne se,
By památku ctil svatě,
A zásluhy pak díkami
Mu zplatil vrchovatě.

Tak žiješ i Ty v národu,
Z jehožto's lůna vzešel,
Ač mnohých roků rychlý proud
Přes smutný hrob Tvůj přešel;
Ač jsi co kletý genius
Neužil dob svých slávy,
Ant duchem svým Ty's daleko
Přelítnul všední davy,
Ba ducha tvého jiskry v čas
Ty davy netušily,
Neb jimi Tvoji vnuci se
Plodistvě rozmítili;
Ten lesk a Tvého ducha žár
Pozdější nechán době,

By oceněn pak zazářil
V své nejplnější zdobě.

„Marné“ Tvé bylo „volání“,
Dokuď se ducha říše
V tu nerozpjaly dospělosť,
Z níž poznání květ. dýše.
Ty's dlouho zůstal pohádkou!
Však ejhle! nyní jásá
Ti celý národ, slávu Tvou
Po všechněch vlastech hlásá;
Dnes světí Tvoji památku
Snoubenci ducha Tvého,
A mládež jará v záchvatu
Den slaví pěvce svého!
„Dalekáť byla cesta Tvá!
Žes došel jí dle přání,
To svědčí den, jímž umlklo
Vše „marné Tvé volání“.

Pocta Čelakovskému.

I.

V tajemné říše snů jsem se pohroužil
A světů nevídaných v zjevy stkvělé,
Bych, jimi vznášen vzhůru v plavbě smělé,
Již tam dolétnul, kam duch věčně toužil.
A když se noc svým baldachýnem klene,
Jenž mnohým za vzor svatých vidin sloužil:
Tu v písmě hvězd čtu divy převznešené
A původ krásy v nebi vypěstěné.

Oj! mocný ráj tu srdcem bůjně vzkvítá,
V němž necítěných slastí prazdroj vítá;
A zázrakem to srdce uvolněné
Již vábí v říši blaženou moc skrytá,
A úlevy tak mému nitru skýtá,
Že citů souhry pletu v věnce zvěnné.

II.

Nedávno na večer jsem odpočíval
Na vonném drnu v tesknem roztoužení:
Tu nenadále slyším libé pění,
Tož sladší, nežli kdyby slavík zpíval.
Též k růži zněly ony harmonije,
Jež jarní dech tichounce ke mně schvíval.
Ó zvuky svaté, v nichž zdroj čárů žije,
Ký pěvec k harfě eolské vás lije
Divoucí písní v žáru shřávajícím?
Tak známy jste mi skladem mile znícím,
Jak zlaté sny, jež upomínka vije;
Tak mily ve svém kouzlu lichotícím,
Že srdce mé, když v vzdechu ševolícím
Již umlkáte, dále po vás nyje!

III.

Zázračnou mocí vznášena se cítím —
Tu klesnu v pole, v domov divých zjevů,
Odkuď zaznával romon tajných zpěvů
K „stolisté růži“ poroseným kvítím.

A stanu zemdlen nevýslovným žalem,
Jak bych umíral prchajícím žitím.
U hrobu klečím ozdob osiřalém,
Jejž slza moje trpkožalným kalem,
Jediným darem beze zisku, zlívá.
Zde slavný pěvec klidně odpočívá,
Jenž spřízněn s říší hvězdnou — s ideálem,
I po smrti slasť svou a bol svůj zpívá!
A přec bych neznal, kde jej země skrývá,
Kdyby zde nežil v zpěvu pozůstalém.

IV.

Ó pěvče svatý! Muzy milostníku,
Jenž's vepřel v národ radosť svou i žely,
Jenž's podal rtům ten pramen vzplamenělý,
By v slasti pěli, v milostném i vzlyku:
Kde tvé jsou kosti, kde tvůj popel drahý,
By putovati k němu podlé zvyku
Tvůj ctitel mohl v úctě bez rozvahy?
Neznámý hrob tvůj; stkvostné k němu prahy
Nevedou z kamu kraje italského;
Ni v ulitém se kovu jmena tvého,
Či vzhledu tvého jeví vzácné tahy!
Hrob tvůj květ zdobí máje nezhubného,
Jenž pučel v hloubi srdce plamenného,
Když's unášen byl v sladkých bájí dráhy...

Deset v.

Ó krutá kletba, že má píseň
Je žalem černým omžena;
Že sladká v srdci nadchu tíseň
Jen zvukem smutným ozvěnna!
Kdo ztratil života hned v máji,
Ach! všecku rozkoš, všecek věk:
Ten noří mysl v dumnou báji
A lká o prchlý, šťastný věk!

Tak i mně harfa vždy zas vítá,
Když v slzách jsem se žehnal s ní,
Jen v smutku družka pospolitá;
A měkkým zvukem v žalu zní.
Mou dříznající bolest v chvění
Žalostný její vzbudí ton:
Když srdce pěje k ulehčení,
Tu líčí v písni slastí skon!

A jako labuť milopěvná
Ve výši pluje omženou,
Když větru vanem peruť levná
Ji nese ve vlasť vzdálenou:
Tak srdce roní zde své žaly,
By vytříbil se jeho zvuk;
A k nebi sledí ideály,
Kde věčně kvete jejich puk! . . .

PŘI KRBU.

Zapomenutý.

* * * v Americe.

1.

Ten život lidský mnoho v sobě skrývá,
Tu žalu a tam mnoho, mnoho běd;
A v živou rozkoš zhouby červ se vrývá,
Na štěstí číhá hoře celý svět!...

Ó hrozné jest, když kletba zasloužená
Na hlavu vinníkovu vrhá stesk;
Když pod týravých břemen tíží sténá
Co padlá oběť volný ducha blesk.

A hrozné jest, když lásky žízeň žhavá
V polibků rozkoši ssá zhouby jed;
Když ve zoufalství mysl postonává
A v říše přeludů svůj vzpírá hled!

A hrozné také, když se běsná zrada
Umístí v drahá prsa přítele,

Když dobrodiní u nevděku zvadá
A v loži vlastním vraždu ustele.

A hroznější snad, když se víra boří
V těch světů vyšších pravdu vzývanou,
A když se pohřbí v smutně hnusném hoří
Vše naděje, jež z mrtvých nevstanou.

Však nejhroznější toho světa svízel,
Tož osud bídný k srdce puknutí —
Je živu býti a jak kdyby zmizel
Živ nebyv nikdy . . . zapomenutý.

2.

Na břehu bouřlivého oceanu,
Na skále černé muž tam v myšlénkách —
Tak sedí dlouhou, dlouhou nocí k ránu
Svou duši ztápě v temných vzpomínkách.

A před ním z vodstva sivých valů vzpíná
Se druhá nižší skála ku břehu,
Své mocné rámě ve břeh černý vtíná,
Tak chránic vln se bouřných náběhů.

Tu vichr rázem vodstva valy vzdýmá,
Boj strašných živlů strašně nastane,
Vln hory pnou se, voda skučí, hřímá
A tře se o skal boky mrskané.

A první skála podléhá v tom boji,
Těch bouřných vln pocud svrhl ji v mrtvý hrob,
A vlny syčí, jedna s druhou brojí
Nad hrobem skály zniklé beze stop.

Tu však se vichr divý tiší náhle,
Vln hory srázem v dál se snižují,
Mír rozkládá se na vod boky táhlé,
A k břehu ostrovy pěn veslují.

A skála pohřbená se zvolna zdvíhá
Jak příšera, jak sebe samy stín,
A pěna s boků odrobených sbíhá
Těch vzpurných vod to zrádných do hlubin.

A silná dosud paní — ač mnohou ránu
V svém boku skrývá živly zbodaném,
Leč němá paní v té spoustě oceanu,
Velká v svém boji nikým neznaném!

„Ty's zapomenuta, ty velikáne,
Sem na má ňadra, krytá jizvami!
V nich válčily též bouře nevídané,
Jsou silna přec, ač sečla ranami!“

3.

Nešťastné vlasti vzdálen, v zemích bloudí,
Jež od domova dělí ocean —
Vzpomínky sladké na paměť si lovdí;
Jich zdroj však jak by z žalu vykopán!

A dále kráčí cizí zemí, dále,
V zoufalství hledá jakous novou vlast,
A hledá hory, hledá doly stále,
V nichž jeho mladosti kdys kvetla slast!

„Kde's, řeko svatá, řeko mojich dědů,
V níž kdys se sláva zašlá zhlížela?
Já k tobě marně kroky matné vedu,
Ty's dávno z očí kalných zmizela!

Zdaž's také svého syna zapomněla,
Ty svatý smutné vlasti Jordáne?
Má k tobě darmo letí touha vřelá,
Vždyť vzpomínku tu dálka zavane!

Já darmo tebe hledám, jako sebe!
Ó Vltavo! Kéž zmočit mohu zrak
Tvým chladným mokem! Tak bych došel nebe,
Vždyť tebou setřel bych všech žalů mrak!"

4.

Jej prales v přetajemné lůno jímá,
On v novém, velkém světě sebe zří:
Však mrtvo tam, vše spánek věčný dřímá,
Tam vzpomínek on sebe pozbaví!

Tu zdáli táhne větrů mocné vání,
Těch nebetyčných stromů vrcholy
Se počínají skláněť ve sténání,
Že hrozně hřmí již celé vůkolí.

A listí šumí, větve bijí v sebe,
A jeden peň se sráží o druhý,
A praskot nastane, jak by se nebe
A celý svět třel v jiné okruhy!

Oj! jeho stydlá krev se ohněm pění,
A mozek pálí rozdmychaný žár,
A nový život vstoupá v srdce chvění
A s jeho matným tlukem vede svár!

A žíly silou nadpozemskou trnou,
A prsa vrou jak spády mořských vln,
A v oči se mu blesků žehy hrnou,
Sluch jeho neslýchaných zvuků pln!

On letí na skálu a s skály dolů
A v údolí se vrhá jako blesk,
A opět vzhůru letí v divém kolu,
Ať nad ním baráčí ten stromů třesk!

Hlas jeho závodí s tím listí šustem,
On nejdivější píseň hřímá v dál,
Až dohlaholí ve hřmocení pustém
A zabíje se o zdi dutých skal.

Tak jestli volno zapomenutému
V té bouři živlů rozkacených teď:
Tak ohluší se upomínky jemu,
A minulosť víc nedá odpověď! . . .

5.

A na smrt ubrácen klesne u mech měkký
A usne jako spánkem úmrtí,
Tak zapomenut zde již na vše věky — —
A zemská trýzeň víc ho nedrtí!

Však sotva víčka sklesnou na mdlé zory,
Tu vidí širošíry, dálný kraj,
A na sta mil se v dáli tam pnou hory,
Jak si je kouzlí šerá, divá báj.

A jak se oko v ten kraj šírý vzpírá,
Ó hrůzo věčná! Co tu spatřuje?
Tu ohromný se hřbitov rozprostírá,
Až kde kruh modrých hor jej lemuje!

Tu zahučí zvon srdcelomným stonem,
Vše mohyly se otvírají v ráz,
A vzhůru vstává s divým zvuků ekonem
To celý národ, mrtvý dlouhý čas!

Ba celý národ z temné říše stínů
Vstal z mohyl — národ zapomenutý!!
Tu vzplesal spící — zřel tu ve krajinu
Soucitem k tomu zření připnutý!

On v mohylách zde nalez' národ celý
A k němu lnul též v citu povděčném;
A zapomenul v smrti oživělý,
Že zapomenut v světě skutečném!

A v báječném tom světě máme zvony
Již zvoní vzkříšení! — Tu procitnul —
A leží na skále a z dálky stony
Řvou šedých vln, jež nový vichr vzdmul! . . .

Na Friedštejně.

Na skále příkré sedím,
Na hradu ssutině;
A v mživou hluboku hledím
V čarovné dolině.

A jak tam zírám dolů,
Tu vidím starý hrad,
A šedé brány v kolu,
A divokrásný sad.

A velké vidím síně,
A mnohých hostí zjev;
A rytířstva při víně
Zaslýchám hlučný zpěv.

Pak děvu krásnou vidím,
Jak sama spěje v sad;
A zpitým okem slídím
Po zjevu jejích vnad.

Se skály sejdu dolů,
Děvě se ukloním,
Již hovoříme spolu
V besídce pod křovím.

Já dám ji políbení,
Na svou čest přisahám
Ve sladkém přitulení,
Že věrné srdce mám.

A v ohni sáhnu k meči
A slavně dokládám:
Že za lásku já v seči
Svůj mladý život dám.

Tu šedý kámen ke mně
Se s hradby vetché dral
A takto přetajemně
Se ke mně mluvit jal:

„Kde bloudíš myšlénkami,
Ty trudný blouznile?
Co s těmi chceš snů hrami
V té slávy mohyle? . . .“

Dostaveníčko.

Vlna se čeří a houpá se loď,
Vyzývá vánek a luna blednoucí!
„V toužebnou náruč ach! k milenci pojď,
Podej se již jeho touze horoucí,
V houpavou loďku krok lehounký svoď!“

V loďku již vstoupila, jako by zjev
Labuti bílé se ve vlny sklonil,
V zraku zář luny, a v líci hrál směv,

Ret v milém šepotu laskavě ronil
Přesladký k toužnému milenci zpěv.

Několik rázů a měnivý tok
Běhutou loďku jak v spánek kolíbá;
Hvězd reje v modru svém odráží mok:
Nebe se sklání a celou zem líbá;
Ticho . . . jen šeptný vln slyšeti skok.

Když plavec nazřel jí ve zraků svit
A vše ty krásy své milenky vnímal;
Když mile nad vlnou tál luny třpyt;
Vánku dech v lahodě na květech dřímal;
V zpěvu i kos ustav spěl v noční skryt:

Maně tu loďka se vlnkami dál
Plaví a milence volně kolíbá.
Tajenou slastí vln tok v šumu lkal,
Plavce když v objetí milenka líbá,
Jejž ňader labutích rozhřívá pal.

Balada o růži.

Na sváhu bujném růžinka
Jak hvězdy kvetla svit —
V korunce stkví se rosinka
Jak mořské perly třpyt.
A vedle z keřův kos pěje,
Jak táhlý z fletny zvuk,
Že srdce v ňadrách rozchvěje,
Až jeho zmírá tluk.

A kolem jde hoch zamilovaný,
Tu růži uzří hned;
K ní vodí zpěv roztoužený,
Ač slza vlhčí hled.
„Jak takto krásně můžeš kvésť,
Ty růže v květu svém,
Když v srdci mém tak teskno jest,
A přec tak sladko v něm?

A proč tak zpěvem laskavým
Ty pěješ z keřův as,
Když v písni svojí neslavím
Svou rozkoš, lásky čas?
Mé milce, růže, budiž dar,
Ty, ptenče, pěj mou slasť,
Bys očářila její čar,
Bys vpěl v hruď jí mou strasť!“

Tak zazpíval a ulomil
Tu růži zpěvák ten;
Jí ňadra milky ozdobil
V své lásce utěšen. —
Tu nikdy víc kos nezapěl
Svou milosložnou věsť;
Na zrádném ňadru zvadla, žel!
Nemohla růže kvésť.

Mohyla.

Za horou se vyvýšenou
Otevírá dolina;
Za dolinou porosenou
Mohyla se vypíná.

A za noci u mohyly
Poletují duchové,
Jako by to naši byli
Zahynulí rekové.

Živými se točí koly,
Meči bijí do sebe,
Že se rány po vůkolí
Ozývají do nebe.

„Ha vy reci! Doba šerá
Volá, volá do boje!
Ve mohyle za večera
My nemáme pokoje!“

A tu zora do doliny
Jako růže pílila,
Zahynulé Slávy syny
Zahalila mohyla . . .

Předoucí dívka.

Děva v sladkém roztoužení
Podlé kolovrátku sedí,
V milém sedíc naklonění
Oukradkem z okénka hledí.

Příchod milka očekává,
Jenž jí vzdálen meškú v boji:
Za ním spěje mysl hrává
A srdéčko v nepokoji!

Přede, přede bílý lníček,
A v nit upomínky vpřádá,
Vpřádá bílý kostelíček,
V němž jí milý víru skládá.

Vpřádá každou lásky dobu,
Všecky slasti milování —
A neví, že v temno hrobu
Kladou milka ve skonání!

Věrná milá.

V sednici mdle hoří svíce,
U krbu tam matka sedí,
Smutným okem k dívce hledí:
„Neplač, dítě, neplač více!“
Svoji dceru napomíná;
„Pomodli se k Marji panně!
Na lože jdi uchystané,
Viz, již svíce uhasíná.“

„„Darmo těšíš, drahá máti,
Pohleď, jak mi neplakati,
Když mi smrť vše s milým vzala
A mé srdce rozbodala!““
„Všecko že ti smrť s ním vzala?“
Matka dcery své se ptala.
„A což matka ničím tobě,
Když tvůj milý dřímá v hrobě?“

Na to dívka umlkaula,
K modlitbě své ruce pnula;
Darmo tiší srdce svoje
Dívka truchlá, bez pokoje.
A co matka snila v spánku,
Shaslo světlo na kahánku,
Avšak dívka nemá stání,
Ač se půlnoc v údol sklání.

A co matka v spánku snila,
Dcera chatrč opustila;
Matným krokem ku hřbitovu
Na vršek se ubírala;
A v těch řadách smutných rovů
Čerstvý rov si vyhledala;
A co zdáli z malé vísky
Dvanáctá již doznívala,
Na hrob sklesla, na hrob nízký,
Hrob ten vroucně objímala.

A tu dívka želá sobě,
Slzy tekou z truchla oka.
„Kdo to pláče na mém hrobě?“
Zavzní náhle ze hluboka.
„Kdo to pláče, kdo to sténá?“
Vzhůru zní to zase z hrobu.
„„K tobě, milý, zarmoucená
Já to přišla v noční dobu,
Vyplakat se z svého bolu!““
„A proč nejdeš ke mně dolů?“
„„Již jdu, drahý, vem mě k sobě,
Místa bude v jednom hrobě.““

„Pojď v mou náruč, moje milá,
Pojď v mé lůžko, tiché, chladné;
Že's mi věrna dosud byla,
Láska v hrobě neuvadne!“

Dívka k milenci se sklání
A tulí se k němu úze,
Až umírá ve líbání
Klesnouc v jeho chladné lůže.

A tu jedna uhodila
Na kostelní malé věži,
Dívku ale nevzbudila —
Ta na hrobě mrtva leží,
Druhý den jí odzvonili,
Třetí ve hrob položili!

Poslední útok.

„A to povídám, druhové,
Ač rána ta mě souží,
Že chování mé taky dnes
Vám věru ke cti slouží.
Byl jsem já dobrý, pevný chlap
A ohnivý vždy v boji,
A vždy jsem pěšky, na koni,
Byl věren vlasti svojí.“

„Sem, hoši, šavli dejte mně,
Jež na stromě zde visí,
Bych ještě jednou políbil
Ji, jak jsem činil kdysi.“

Teď k poslednímu útoku,
Kul v krupobití ženu,
A proto taky na šavli
Dnes sotva zapomenu."

„Ba, kamarádi, cítím to,
Že rána k srdci jde mi;
A proto bych se ještě rád
Rozloučil s vámi všemi!
Sem dejte plnou plechovku
A rázně zazpívejte,
A, že si vzpomenete vždy
Též na mne, přisahejte!"

„Tak! — A teď ke mne přistupte
A podejte mi ruce,
Jež v hluku zbraně máchaly
Na nepřítele v půtce!
A kdo z vás vojnu přežije
A domů zdráv se vrátí,
Ten pozdravuj mi tatínka,
Ten pozdravuj mi mátí!"

„A až uvidí Lenku mou,
Mou Lenku milovanou,
Dej tento malý křížek jí,
Na vzájem lásky danou;
A řekni jí, že věrný jsem
Své dívce byl až podnes,
A že mě jenom smrti ráz
Od dívky mojí odnes'."

„Neplačte, hoši! Ba mě teď
Též v oku slza tlačí;
To nesluší nám, druhové,
Jací jsme pevní rváči!
Ba arci těsknè loučení
Od našich drahých bolí:
Však my se zase shledáme
Na jiném čestném poli.“

„A teď . . . ach! srdce krvácí
Mně k smrti raněnému . . .
Sem dejte šavli a v hrob můj
Ji vložte k srdci mému:
A až mě položíte v hrob
A hlínu nasypáte:
Pak vsaďte lípu na můj hrob,
Nežli mně s bohem dáte!“

Tak pravil vojín raněný
A slabě tisknul ruku
Svým věrným druhům na vojně
V posledním srdce tluku.
A šavli ostrou políbil,
Jak by to svoji ženku,
A na rodiče vzpomněl si,
A na vlast, na milenku.

A druhové ho pohřbili
Na krvavém tom poli
A na hrob jeho vsaditi
Již vonnou lípu volí!

A lípa ta se ujala,
A slavík na ní zpívá,
Kde Jiřík, statný voják, svůj
Sen věčný odpočívá.

Veský zvoník.

Dnes v Ždánicích jsou velmi veseli,
Vždyť po posvícení je pondělí.
A sotva slunce v dol si ustlalo,
Už v hospodě výskání počalo.

A k tomu zavzní veské hudby zvuk,
V ni mísí zpěv se, jásání a hluk;
Lid mladý hárá v divém tančení,
A staří v popíjení nelení.

Tu v jizbu přikvapí syn zvoníkův
A hledá pátravě stůl tatíkův:
„Tatíku!“ praví: „pojďte k zvonici,
Hrozná se bouře valí k vesnici!“ . . .

Tu rychtář Vít však brání zvoníku:
„Nedělej s bouří tolik povyku!
Což na zvonění dosud času dost;
Vždyť ještě daleko je zlý ten host!“

Tu zahřmělo. Tak žasně blesk se vzňal,
Že křížem hned se každý požehnal;
A s bohem dává kmotru Vítovi —
Již zvoník k odchodu se hotoví.

Již venku noc a bouře divoká
Déšť hučí jako řeka z hluboka;
Blesk lítá křížem jako zděšený,
Hrom duní dolem stokrát ozvěnný.

Tu náhle vichr okno rozbije . . .
Od návsí v jizbu zvonek zavyje;
Utichne hudba, lají chasníci,
A klnou bouři, klnou zvonici.

„Což šelmu vzteklého dnes béře das?“
Ozve se v hněvu Franty smělý hlas;
„Bodejž mu ruka při tom zvonění
Se v tuhý provaz radší proměnil!“

Tu od stolu se vzchopí starý Vít
A káže tanec ihned zastavit:
„Nelaj, ty plachý chlapče, zvoníku!
Das vem teď sám tu vaši muziku.“

„Dokuď ta bouře stojí nad dolem,
Pohov si zatím každý za stolem!“
Tak pravil rychtář Vít a té řeči
Hned všickni úzkostlivě přisvědčí.

„A co nám do vašeho kázání?“
Ozval se Franta v smělém rouhání;
„Chvastejte jinde! . . . Hoši, do kola!
Kdo v tanci veselosti odolá?“

„Vy, šumaři, vy skočnou hrejte nám;
Zde tvrdý tolar na zpropitné dám!

Ať přehluší to vaše vřeštění
Juž toho zvonku směšné kvílení!

Leč muzikáři tiši seděli
A skočnou chutě zahráť nechtěli:
Tu Franta kleje jako v šílení
A sám se pustí v divé tančení.

A sotva začal, silněji tu zní
Hlas zvonku z návsí jako k modlení:
„Bodejž hrom rozdrtil tu zvonici
I se zvoníkem v divé vichřici!“

A sotva dořeknul — v tom vzňal se blesk,
Hrom zaduněl a lidský slyšán stesk:
Ustalo rázem zvonku zvonění;
A strašnější se strhlo bouření.

Hned na to zvoníkův syn klesl v práh,
A k Frantovi hrozebně ruku vztáh':
„Můj otec mrtev hromem!“ tklivě lkal;
„Já slyšel, jak's ho k smrti proklínal!“

„Ty's otcův vrah, ty smrtí zaplatíš
Tu celou svého hříchu hroznou tíž!“
Jak zaslechli ta slova sousedé,
Tu strach jim vstoupil líce na bledé.

A v duchu zvoníkovu mrtvolu
Juž zřeli mezi sebou u stolů.
A jak ji sinou vidí před sebou,
Tu bez sebe jsou všickni pojednou,

Jen Franta šíří v dřevěm hýření
A vztek svůj v děsné kletby proměňí:
„Toť hrubá lež, ať blesk mě zachvátí!
Viz, zde tvůj otec, kluku proklatý!“

Však sotva že vyřk' hrozné slova ony
Slyš! k úžasu tu zalká truchlý zvony;
Pak mihne blesk, hrom zarachotí v ráz,
A děsné křiky slyšet z jizby zas.

A na překot se všichni hrnuli
Již z hospody až k smrti strnulí;
Jen chasník Franta dosud uvnitř dlel;
A víc jej nikdo ve vsi neviděl.

Neb chyže celá stála v plamení,
Kde háralo před chvílí hýření!
A praví se, že v bouři strašlivé
Se dotk' soud boží duše hřešivé.

Můra.

Co to za křik při klekání?
V chyži jak by ženy ječí!

A v to štkavě děcko pláče:
„Mámo! mámo! dej koláče!“

„Dej koláče!“ stále dítě
V kolébce štká křečovitě.

Matka z lože svého vstane,
Plísní děcko polekané.

A to zmlkne v onu chvíli,
Pak zas: „Koláč, mámo!“ křičí.

Marné jeho štěbotání:
Spánek na matku se sklání.

* * *

Zatím noc se rozestřela,
Zemdleným všem pohov děla.

Na nebi však blesků mraky,
Jako dálné bouře znaky.

V chyži slyšet zase kříky,
Jak by lání, jak by výkyky.

Děcko usedavě pláče:
„Mámo, mámo, dej koláče!“

Nevrlou tu pojme matku
Divoký hněv trudném v zmatku.

Přiblíží se ku kolébce
A hrozivě děcka šepce:

„Nebudeš-li, křítka, spáti,
Však tě černá mára schvátí!

Vidíš, jak tam v okně sedí
A hrozivě k tobě hledí?“

Slovy těmi uděšené
Dítě ztichlo zmlklosené.

V sen ho sladký ret nelíbá,
Milá ruka nehoubá.

Tvrdou mysl matka kojí,
Neví, co jí osud strojí.

* * *

Na nebi se mračna valí,
Modrý blankyt vo tmu halí.

V jizbu ší — ší lehkou mříží
Tu se oknem něco plíží.

Jako mrtvé, jako živé
Letí zvířo hnusné, zivé.

Kol kolébky pak to víří,
A na děcko přímo míří.

„Mámo, huhu! můra letí,“
Slyšeť děcko zaúpěti.

Nezří matka, co se děje,
V nepokojných snách se chvěje.

„Mámo, mámo, juž si sedá,
A hlavičku moji hledá!“

Křik ten matku ze sna vzbudí,
Avšak k hněvu jenom pudí.

„I ty křítku zpropadený!“
Tak zní lání mladé ženy:

„Tebou na trest Bůh mne tíží
K většímu jen v bídě křiší!

Ani více nechlácholí
Když zas děcko zaštěholí:

„Pojď jen ke mně, máti milá,
Bys mě můry uchránila.“ . . .

Nelítostně, hněvupině
Matka děcku z lože klne,

Až hlas její ztichl v spánku,
Když knot shasnul na kahánku! . . .

* * *

Ve chatrči zmlkly křiky,
A ty děcka štkavé zlyky:

Luna mraky v jizbu shlíží,
Kde noc spánkem oči tíží.

Když však ráno zasvítalo,
Děcko více nepovstalo;

Strachem v podušky se skrylo
A tak bídně udusilo.

Jak sousedka usoudila:
Dítě můra udávila.

V sloupu stály strhlé zraky,
Na těle zřít černé znaky . . . .

Na tu hrůzu poběsilá
Matka v řece dokončila . . . .

Starý rytíř.

Žil v šedém hradu kdysi samotně rytíř stár,
Jenž v mnohé půtce přečkal svých sto a dvacet jar,
Však ač už síla pukří v tom těle zvetšeném:
Přec bouří jemu krutý bol v ňadru raněném.

Jak často s myslí zbožnou chtěl slaviť s žitím smír,
Jenž pro vlasť bojoval a pro víru, bohatýr:
Však nedal v hloubi hrudi mu dávný, velký hřích,
Jenž každý úsměv pudil z těch lící ssinalých.

Když jednou v kruté bitce rozohněn tasil meč,
A k vraždě nepřátel se vrh' v nejlítější seč;
Tu ruka jeho strašná zasáhla ženskou pleť,
Ač žádán o milosť, měl tu ránu zadržeť.

A když co vítěz v slávě se vracel ve svůj hrad,
Tu objevil se náhle před kroky jeho spád:
Onť nemoh' s lidem couvnouť, onť nemoh' ku předu:
Jen ostré vůkol hroty skal zely pohledu.

Tu v největší nesnázi nad roklí vyšel kmet,
Tak strastného to vzhledu, jak zmrzlý v zimě květ;
Vlas bílý jemu spánky ve větrů líbá hře,
A oko jindy orlí, uhaslé v slzách mře.

A ten kmet volé hlasem, jak sudby živoucí:
„Oj mladý ty rytíři, po slávě prahnoucí!
Třikráte běda tobě, že's potřísnil svou čest,
Jež pokalena vraždou víc nesmáž' v slávě kvést."

„Zde zahynouti bídně měl ty bys i tvůj lid,
Že krví nevinnou jsi směl meč svůj pobrocit:
Ty zavraždiv mi dceru, tak's probod' moji hruď,
Nuž k pomstě mojí dlouho a dlouho živ ty buď!"

Pak vyved' s nebezpečí ten ustrnulý dav
A zmizel, jak se zjevil, tak pomsta vykonav.
Od doby té rytíře stín temný smutku jal,
A dlouhá léta trápil ho bez ustání žal! . . .

A jak by pomsty hrozba se chtěla vyplnit,
Ač umřít sobě žádal, vždy bylo jemu žít:
A s ostrým hryzem viny žil sto a dvacet zim,
A původ všech těch strastí ve hloubi žaludr s ním.

Tu umínil si posléz k Jordánu putovat
A v svaté zemi život kající dokonat;
Už poutnický mu hábit oud kryje zpuchřelý,
Ač slabá noha s nouzí krok vede nesmělý.

A večer, když už luna po třetí strojí sen,
Tu spěje ku kostelu kmet poutník uchvácen:
Věž hradu svého ještě zřít může s vrcholu,
Ať k Jordánu duch jeho zalétá v zápolu.

Tu na náhrob si sedne ten chodec umdlený
A modlitbou se kojí v svém srdci stišený —

Ty líce bledá vlaží mu slzy kanoucí,
A lysé spánky chladí dech větrů vanoucí.

Tu luna bludná leje naň dřímotný svůj svit,
Jímž jak pohřebním hávem kmet umdlený je kryt;
A když ta luna zašla, a den juž z růží vstal:
Spí ještě starý rytíř — on pouť svou dokonal!

Ten roněný proud slzí Jordánu mok je sám,
Ten kostel na pahorku Jeruzalemský chrám:
Ta vrba zádumčivá to palmy stinné peň,
Pod nížto starý rytíř svůj věčný dřímá sen! . . .

Čerkes.

Pošmúrně Kavkaz ve vodách se shlíží,
Jej v závoj halí obzor omžený . . .
Po boku jeho mnohý dol se níží
Šumnými lesy vůkol hražený.

A s vysokých hor šedých po skaliskách
Se v údol žene divé řeky bouř
A ruší mír, jenž sídlí v klidných vískách,
Nad nimiž modrý poletuje kouř.

Tu rudé slunce zašlo v stinné lesy.
Oj! tam dva jezdci v srázech šedých skal
Jak orli nad prohlubněmi se věsí,
Hned mizí, hned zas pnou se nad úval.

A koně jezdců cestám přiučení
Tou úžinou pozorně klusají:

Jich hřívy volné v dlouhém kadeření.
Kol pyšných krků letmo splývají.

Tu první jezdec odhrnuv teď rázem
Svou burku, ohledává v pasu zbraň,
A zastaví se nad strašlivým srázem,
A praví k druhu ukazuje naň:

„Zde v tomto strašném pelechu vší zvěře
Mi proklatý Rus bratra svalil v prach,
Tam z toho houštin zdrhaného keře
Naň vypálil ten bídný, zrádný vrah!

„On moji dívku zmařil v prvním věku
A hanu uvrh' na mou rodinu:
Nuž, běda jemu! Dočkal se mých vzteků,
A zplatí bratra a čest dívčinu!

„Až temná noc se sklene nad údolem,
Tu první hned tam podlé řeky ves
Ty s lidem svým obejdi velkým kolem
A v pravo ponech černý, hustý les.

„Já sám pak k domu toho vraha sjedu,
A drávým supem naň si zaměřím,
A přepadnu jej, bleskem trhna k předu,
A ranou smrtící naň udeřím.

„Až ručnice dá hukem znamení vám,
Že k útoku je svrchovaný čas:
Na pěti koncích tam k těm nízkým nivám
Zapalte ves, ať vládne vůkol žas!“

Zablesknou mládci Čerkésovi zraky,
A v pravo míří jeho věrný druh,
Jen od koně se pnou kol prachu mraky,
A Čerkes zmizí jako divý duch . . .

* * *

Noc hluboká . . sem tam jen hvězda kmitá,
Neb luna zahalila v mraky tvář;
Jen řeka hučí ve skal srázech skrytá,
Kam nezasáhne nikdy slunce zář.

Tu rázem z dálky temný hluk se zdvihá,
Jak kdyby bouře v kraj se hrnula;
Oj! najednou se blesk za bleskem míhá,
A plným ohněm dálka vzplanula.

A strašným rykem údol se ozývá,
A rána hluší v skalách za ranou,
Nastala bitka strašlivá a divá:
Msta za vinu se koná spáchanou.

Tu rázem dusot koní tihne blíže,
černou nocí jezdce viděti,
Až ztratí se pak za pahorky níže,
A za ním tlupa jezdců v zápětí.

On v honu k skalám svého koně vede
A vzhůru letí jako živý běs:
Za ním se zavírají skály šedé,
A hustým stínem ukryje ho les.

Tu luna bledé světlo na ty skály
Ze mrakův lije v poustu samoty,
Kde řeka vede v hučení boj stálý,
Kde doznívají koní dupoty.

Než Čerkes dále nad prohlubní jede,
A divý úsměv hrá mu v tváři teď,
Že milou, sladkou kořist domů vede,
Jež v rodném dolu dlela naposled.

On v silné náruči mdlou dívku třímá
A tiskne vroucně k prsoum žádoucím,
A líbá ústa rtoma horoucíma
A hltá vděky okem planoucím.

Ta dívka v jeho náruči tu leží,
Jak urvaný s klomínku jarní květ,
Tak milá, krásná, rozkošná a svěží,
Že k ní rád žádoucí se poutá hled.

Tu bledou tvář jak s smrtí zápasící
Ten nejčernější ovrubuje vlas,
A tělo štíhlé, souměrně bující
V šat bílý strojí jemné luny jas.

* * *

A Čerkes krásnou dívku k srdci tulí,
Jež hoří chtíče žhoucím plamenem,
Že konečně se její ňadra vzdmuly,
Jevíce život v vzdechu tajeném.

Pak svoje černé zraky okouzlivě
Jak žárnou otevřela letní noc,
A její rtové poslóz v řečí tklivé
Zvonícím hlasem sladkou pěli moc.

„Kde jsem?“ „„V mé náruči jsi, dívko krásná,
Já ochráncem a přítelem jsem tvým!““
„Ha! nebesa! toť ona tvář je žasná,
Toť ten zrak s výrazem až strašlivým!“

„Ty's mého bratra, otce zvražděného
Kat ukrutný! Tvým činům kletba buď!“
„„Podej se, dívko, moci pána svého,
Ať hněv nezajme žhoucí moji hruď!““

„Pryč náruč tvá!“ již dívka v zoufalosti
Třesoucím hlasem děsně zavolá,
A ňadra dmou se, žíly divokostí
Jí tepou a zrak mocně plápolá.

Však nadarmo se děva z rukou vzpíná
Jak okov železný jí poutavých,
Tím divočeji Čerkes obepíná
Tu krásnou kořist silou loktů svých.

A opět k prsoum žhoucím tiskne děvu,
A odporných rtů divě líbá květ;
A děva zoufá v bezmocném svém hněvu
A marně odchyluje růžný ret.

Tu vymkne se přec poslóz Čerkesovi,
A bleskorychlou, silnou pravicí

Zbraň břitkou vyrve z pasu junákovi
Z bohaté pochvy přímo tříčí.

A jeden mžik — a ostrobřitkou dýku
Zoufalou silou vrazí v prsou střed,
A tak se pomstí na vražedlníku,
Jenž v vášni líbá její růžný ret.

„Ha! zmíje svůdná!“ Čerkes vzkřikne v žase;
„Proklatá ženo rodu ruského,
Já zplatím zradu tobě zradou zase
Ty's dočkala se trestu strašného!“

A Čerkes vyrve pistol z svého pasu,
Zaskřípne dvěma rázy kohoutek —
A děva vzkřikne ve smrtícím žasu,
A v zápasu se vzejme obou vztek.

Tu vyklouz' náhle třemen pevný vrahu,
Když dívku křečovitě obepjal,
A trhem tím kůň pozbyl rovnováhu
A sklouznul s cesty šedověkých skal.

A s divým rykem ve propast se svalil
Teď Čerkes s dívkou a kůň ržající,
A strašný spád je v temno svoje zhalil
Kde smrť kdys vládla ruskou pravicí.

Oldřich a Božena.

Noc ustupuje . . . Od východu tane
Šednoucím blankytem den růžný, mladý;
Budí se jitro, čerstvým dechem vane
Větříček ranní květnatými sady . . .
Tam nad knížecím hradem mlhou letní
Se první paprsk slunce rozestírá,
A vroubí mocných věží vrchol četný,
Nad nimiž luna šerem poumírá.
A hvězdy tajou v nebes modré dáli,
A nad vodami dým se lehký honí,
Zde vystupuje, tam se v údol kloní,
Kde ustoupil, tam perly rosy hrály.

* * *

Na hradě knížecím se život budí,
Když v lesku slunce vzplane východ rudý;
Tu s hradní věže strážník dobu ranní
Svým dutým rohem oznamuje hradu,
A v četném zvuků různých ozývání
Teď ze dvorů mu všad zní odpovědi.
Na baštách stráží rozstavených řadu
Po noci letní vystřídání sledí;
Spustí se mosty, otevrou se brány,
A všady již se knížecí lid hatí,
Jejž lesklá zbraň a pestrý chochol šatí,
A na vše strany rozkazy jsou dány.

* * *

Najednou vzejde vzkřik a rohy vřeští,
Shon nastane a koní bujné ržání;
A šumem tím se hradu slavně věští,
Že na lov z rána vyjede si kníže . . .
Už smečka psů se honí za štěkání,
Jež hlučně rozléhá se z dáli, z blíže.
Vysokým vchodem knížecího sídla
Se veliký dvůr vším komonstvem plní,
Oj! oři pnou se, jak by měli křídla,
A na jich hlavách chocholy se vlní;
Rytířstva sbory jak by vykouzlené
Najednou na koních se všady tlačí,
A panošův se tlupy rozstavené
Pak druží k nim, že dvůr ten sotva stačí.
Zde bodné kopí k lovu uchystané,
Tam opět luk a dlouhý nůž se blýská;
A vše se šumně hemžiť nepřestane,
Až na sokoly sokolník zapíská.
A bujných koní dupot o kamení
Se rozlíhá tím hřmotem vzrůstajícím,
A zniká v chřestu zbraní temně sníplm,
A třemenů se míchá do zvonění.

* * *

Tu vzejde ruch — vše v pořádek se staví,
Jak kouzlem jato v jednu stranu hledí;
Se schodů kníže schází na dvůr v davy,
A zářným okem vše komonstvo sledí,
Lovecký oděv kryje krásné údy,
Na pyšné hlavě biret lehký trůní,
A v tváři živé hraje zásvit rudý,

A pevným krokem ostruhy mu duní.
Kynoucí rukou pozdravení dává,
Rytířův birety když větrem šustí;
Pak sedne na kůň, na nějž zasedává,
A uzdu lehkou svému vranci pustí.
V pravici kopí, po straně meč břitký
V paprscích slunce planoucí do dálky;
Za pasem nůž, jenž čeká lovu bitky:
Tak jede z hradu jak bůh líté války.
A před ním houfec psů tu ve štěkání
Jak divá bouře ku lesům uhání,
A za ním panstva a panošů sbory.
Tak opouští dav celý velké dvory,
A přes mosty již duní dusot koní,
A za branami dav se ve cvál pustí,
Že chocholy a zbraně větrem šustí,
A meče o třmeny zařinčí a zvoní.

* * *

Zatím se jitro v kraje usídlilo . . .
Ty mlhy ranní v lehký dým se mění,
Jeví se všady příroda v svém stkvění,
Kam oko ve kraj květný zabloudilo.
Bohatá rosa perlou cesty sází,
A z bujných květů vzhůru vůně vstoupá,
Že volno dechu je, když v ní se koupá;
A z lesů zvěř teď ku potoku schází,
A ptactva sbory pějí svoje touhy.
Tu v lesy vjíždí stkvělý průvod dlouhý,
Až opět ve kraj uhýbá se kníže;
A podlé mechem obroubené řeky

Tu výše v lese, tu zas k vodě níže,
Dál ujíždějí lovci, statní muži,
Z nichž mnohé válka zná co chrabré reky.
A ku knížeti Vněslav teď se druží,
To statný Vněslav, knížete vždy přítel,
A promluví s ním slovo přímé, smělé:
„Ty víš, že velký, stálý jsem tvůj ctitel,
Můj jasný kníže, oddán z duše celé!
Smím říci ti, proč — odpusť smělost slova! —
Se radost kalí v tvojí tváři vlídné?
Proč stále smutek to tvé srdce chová,
Ant oko smutku kolem nedohlídne?
Děl netrapiž se, vzdej se Sudeb vůli,
A chraň nám svého žití drahou půli!
Ten vroucí lásky žár se vnutit nedá,
Kde v odporu sám sebe darmo hledá;
Že manželku nemožno milovati,
Nuž, z toho nechtějž vinit sama sebe;
A vinen-li's, spíš odpustí ti nebe,
Že's rozešel se s chotí, nemoh svou ji zváti!“
„„Znám tvoji věrnost, Vněslave můj milý!““
Hned milostivě odpoví mu kníže;
„„Ty dobře tušíš mého srdce tíže,
Jež úmorně se na mne rozložily.
Jak mám se těšit ze zábavy živé,
Když myslím, že se touha nevyplní,
Jež ve dne, v noci v síle nedoživé
Mne trápí stále! . . Žal se v duši vlní
A krade spánek, kazí ve dne bdění,
Den v špatnou noc a noc v zlý den mi mění.
Máš dětí, Vněslave? . . Ty's šťasten, ano,
Třikráte šťasten, že v svých dětech žiješ,

Že odchováš si, bude-li ti přáno,
Na slabé stáří podpory a lásky!
Ty ve starosti hlavu nenkryješ
Ve hrobu lůno; ty své požehnání
Své na potomky poutem svaté pásky
Bez pláče přeneseš a bez stýskání!
Však já? . . . Ach! já otcovské bez radosti
Samoten trávím na zářivém trůně
Ten život svůj tak prázdný blaženosti,
A srdce mé, to tajně hořem stůně!
Svou knížecí korunu, přestol dědů
Bezdětstvím v jistou, smutnou zkázu vedu,
Ant nebesa mi syna nedopřála!“

A kníže v žalu bodne svého koně,
Chopí se kopí, tam, hle! laňka stála,
Zašustí vzduch a květném na úhoně
Se kácí zvíře prokláno zlou ranou.
Tu všickni průvodcové náhle stanou,
Však kníže, jak by lítostí byl puzen,
Hned obrátil běh svého vrance jinam
A upad' v snění sotva z něho vzbuzen,
A podél řeky zajel ku mýtinám.
Zavzněly rohy po dalekém lesu,
A zněly dál, až zvuky umíraly,
A v dálce zas se budíc v novém plesu,
Se dál a dál a blíže ozývaly.
A odpovědi stíhaly se táhle
Vždy novým tonem k lesu sbíhajíce,
Až — náhle vzniklé — umlkly též náhle,
Se rozplynuvše sladké ve muzice.

Však kníže dále s koněm svým uhání,
A nedbá hadby, jak se lesem proudí,
Až samotna se vidí z nenadání
A překvapen zří, v houštinách že blondí.

* * *

Však ejhle! co tam větvemi se míhá?
A kníže již běh svého vrance staví
A sladkým obrazem své oko baví,
A každý pohyb větví čile stíhá.
On pojel blíže . . . Větve svoje loubí
Zde rozkládajíc obraz ukazují,
V nějž kníže oko nedočkavě hloubí.
Je pravda to? . . Či sen? Vždyť všecko žije!
Vše pohýbá se, vše se lidsky jeví
To není sen, co v oko jemu bije,
Toť živý obraz nejkrásnější děvy.
Jak ladna v řece stojí, jejíž vlny
Se kolem nožek sunou polohěžně!
Tak milý zjev to, sladký, konzedlný,
Tak milostný a poutající něžně,
Tak s vděkem cudnost sobě zde zahrává,
Že kníže v údivu tou krásou jatý
Slez' s koně svého a k milostné děvě,
V svém příchodu jen úctu vroucí jevě,
Se ubírá a pozdrav dívce dává.
Ta pomatena, stydlivě své šaty
Hned rovná pustíc práci započatou
A klopí očka. Ruměn krásný hoří
Na tváři milé, slova se jí matou,
Když tázána se neznámému koří,

Ač nevěděla, že to kníže ptá se.
A dívka jeví se v tak milé krásе,
Že Oldřich rázem cítí lásky plání,
A s dívkou mluví, zírá v zraky její,
A pohledem tím v srdci nití ždání,
Jímž prsa jeho přesladce se chvějí.
„Kdož jsi pak, dívko, milostná ty vílo,
Jež okouzluješ lovce v hustém lese?"
To milé slovo dívku omámilo,
Že v sladkém rozpaku se skoro třese
A vypoví jen: „Božena mé jméno!"
A kníže naslouchá; v ty krásné oči
Je celé jeho srdce potopeno,
Že sladkou závratí se hlava točí;
On nemůže se vybrat z slasti hledu,
Jenž, jak tu poutá, v prostotě své letí.
Tak baví kníže u té krásné děvy,
Vždy novou rozkoš cítě staré v sledu,
Až zalíbení posléz dívce jeví,
Jež přetajným ho kouzlem vábí k sobě,
Tím půvabnější v nevinnosti zdobě.

* * *

Tu rohy táhlé znějí z modré dáli . . .
I kníže vdechne v svůj roh táhlé zvuky,
A než se vánkem v dálce rozestály,
Už slyšet bylo blížící se hlasy,
A kníže obklopen . . Tu dvořenínstvo celé
Se diví Oldřichově krásné společnici;
A v mnohém vzešlo přání tajné, smělé
Po oné Lady pravé milostnici.

„Družino moje!“ kníže ke svým zvolá,
Dřív zamlčev se v sladkém rozmýšlení,
Až pak se vzpřímí v mocném unešení,
Aňť zrak mu krásným ohněm zaplápolá:
„Zde vizte v dívce nevinné a prosté,
Však ušlechtile krásné, svoji — paní! . .“
Na tato slova udivení roste;
Ba dívka klesá v marném přemáhání
Sladkého zdivu k nohoum Oldřichovým.
Leč kníže pojav dívku v náruč vroucí,
Ji k ňadrům tisknul, políbení žhoucí
Na důkaz pravdy střídal opět s novým.
A dívka v cudném překvapení trne
A v milostném se vzpírá u rozpaku;
Ze srdce krev jí v růžnou tvář se hrne,
A slza vzniká ve sklopeném zraku.
Však Oldřich kníže v sladkém domlouvání
Na koně vsednout přijměl — kněžnu paní.

* * *

A k hradu nazpět tlupa jezdcův jede,
A lesy rohů znějí hudbou zvučnou:
Neb kníže Oldřich kněžnu na hrad vede,
By s Boženou již slavil svatbu hlučnou.

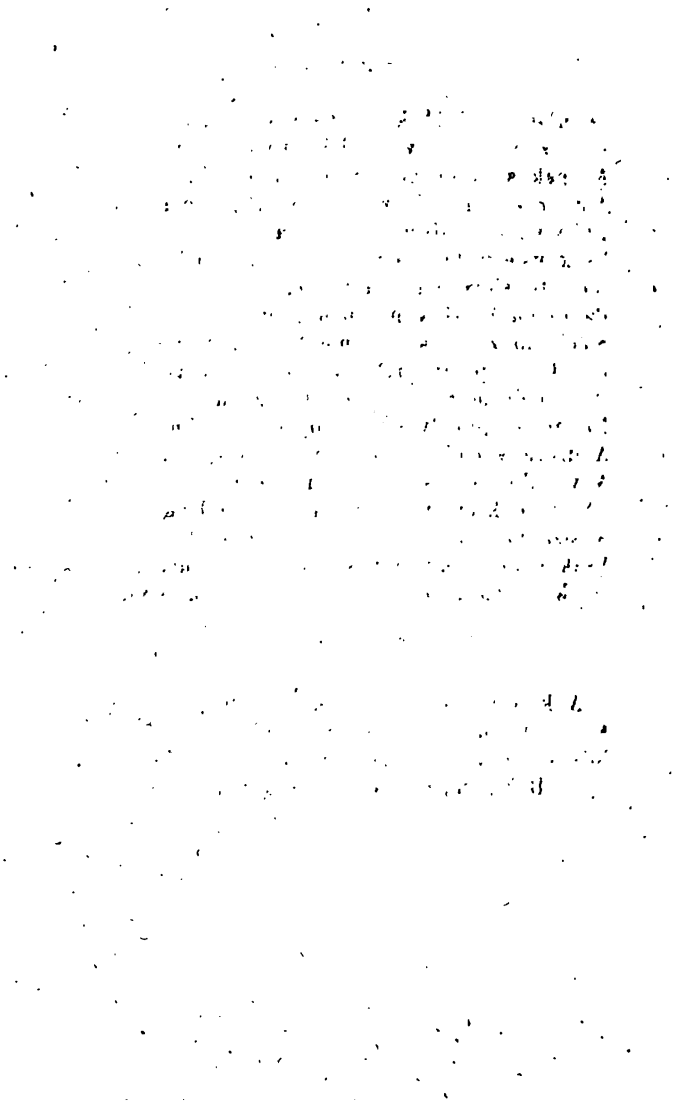

ZÁBOJ.

Velká zpěvohra ve třech jednáních.

1871.

(Z autorovy pozůstalosti.)

Tištěno co rukopis.

Osoby.

Záboj.
Šťáva.
Čestmír.
Luděk.
Hrudoš.
Guntram.
Ludiše.
Brunhilda.
Vojín.

Bozi. Rusalky. Kněži. Vojsko české a německé. Lid obojího pohlaví. Děti. Komonstvo, ženské a mužští.

Actus I.

Jeviště představuje posvátný háj. Uprostřed vysoký oltář s obrazem boha. Za oltářem zaujímají celé zadní prostranství sbořeniny hradeb staročeské osady. Při vyhrnutí opony stéká cizí vojsko hrádby. Lid český prchá. Vojsko postaví se pak v polokruhu na jevišti děleno jsouc oltářem, s něhož se kouří.

Výstup I.

Vystoupí *Luděk* s četným komonstvem, *Brunhilda* s družinou.

Sbor.

Již vítězství nám věnce splítá,
Moc nepřátel je zlomena —
A této země ráj nám vítá
Co našich útrap odměna!
Budiž ti sláva, Luděku,
Jenž's vrahy nutkal k útěku!
Ať ostří tvého meče
Nám dráhu klestí dál,
Veď v nejkrutší nás seče
Přes stráň a přes úval!
My vítěziti chceme
A zničit pohana,

Až prapor povzneseme
Nad kraji Slovana!

Luděk.

Vám statečným všem vojům díky vzdávám
A chrabrosť vaši veřejně uznávám;
Ať zbraně zdobí věnec slavoskvostný,
Ať vůkol hlučí hlahol přeradostný!
Rozviňte korouhve, ať věstí vánim,
Že pohany jsme zničili svým kláním!

(Děje se.)

Luděk a *Guntram.*

Nyní sem přiveďte bídné —
Roby z boje ranního
Nemá těšit světlo vlídné
Již víc slunce denního!

(Přivádějí tlupu zajatců, mezi nimi *Záboje* a *Čestmíra.*)

Guntram.

Jen lásku káže naše víra
A věčnou nebes blaženosť,
Kdo však ji přijmouti se vzpírá,
Ten proklat budiž na věčnosť!

Luděk.

Nuž ať padne naší rukou
Pohanů těch mrzký sbor,
Když utýrán sterou mukou,
V povolnosť nezmění vždor!

Čestmír.

Jsme vlasti věrní synové
A víry otcův svých,

Nás neodvrátí v pomstě své
Vztek vrahů vetřelých!

Záboj.

Za vlast my rádi umíráme,
A za víru svůj život dáme!

Guntram.

To drzá věrna slova jsou,
Nač déle čekat s ortelem?

Luděk.

Když sami žádají smrť svou,
Nuž hrob jim rádi ustelem!

Čestmír. Záboj. Sbor zajatých.

Jsme vlasti věrní synové
A víry otcův svých,
Nás neodvrátí v pomstě své
Vztek vrahů vetřelých!
Za vlast my rádi umíráme,
A za víru svůj život dáme!

Luděk.

Vy tedy chcete zkázu svou?

Čestmír.

Jak bohové nás k tomu zvou!

Luděk.

Vás nevábí mladosti věk?

Čestmír.

Nás k víře poutá svatý vděk.

Záboj. Čestmír.

O nerouhej se, vrahu vzpupný,
Bolestí našich útrapám;
My nechcem život žít potupný,
Jak nám ty kážeš, vrahu, sám!

Záboj.

Když hlavy své na špalek dáme,
Tu bolest prsa víc nesvírá,
Se zpěvem na rtech umíráme,
Tak učí nás otcovská víra.

Brunhilda.

Jaký to jun, jaký to rek,
Ten obdiv ve mně budí,
Zrak jeho plá — líc jeho vděk —
A chrabrosť v jeho hrudi!

(K *Záboji.*)

O vzdej se otce milosti,
A svoboda tě pohostí!

Záboj.

O nebesa, jaký to zjev!
Ten ve mně obdiv budí,
Ve líci růži, v ústech směv —
A milosť v její hrudi!

Brunhilda, pak *sbor.*

Nuž vzdej se otce (jeho) milosti,
A svoboda tě pohostí!

Záboj.

Jaký to zvuk, jaká to řeč,
To milý klam, to sladký meč,
Jenž srdce mé projímá!

Brunhilda.

On váhá již, on umlká,
Zrak jeho ke mně v žáru plá,
Můj zjev vzdor jeho snímá!

Záboj.

Já váhám již, řeč umlká,
Zrak její v žáru ke mně plá,
Zjev její vzdory snímá!

Brunhilda.

Nuž mladý reku, vzdej se, vzdej!
A v kruh náš rychle, rychle spěj!

Záboj.

O bohové, již chraňte mne
Před tímto zjevem kouzelným,
Pryč city z srdce tajemné,
Jež vznikly žárem pekelným!
O hladká pělko, ten tvůj zpěv
Neskrotí nikdy krutý hněv,
Jejž vznítil v srdci vlasti vrah,
Jenž na svobodu, víru sáh!

Guntram.

Již ortel smrti vykonejme!
A déle neváhejme!

Brunhilda.

Já z lásky k tobě opustila
Svůj domov v věku mladistvém,
A v bojů kluk se odvážila,
Bych mohla dlít po boku tvém.
Nuž, otče, slitování měj
A reku tomu život dej!

Záboj.

Já nechci žít, bych déle zíral
Jak hubíš vlasti naší kraj!
Stokrát bych každý den umíral,
A tak mi v smrti kyne ráj!

Luděk.

Tak žíti máš, ty hochu vzpupný,
A vidět zhoubu, vraždu, krev,
A bez útěchy jen potupný
Po celý život slyšet řev:
Buď svoboden!
Ti ostatní ať mečem padnou,
Ať zhynou řeky vodou chladnou,
Ať černých skal je shltí sráz:
Bůh za to pomiluje nás!
Pak zapalte stromy, jež svatými zvou;
A sbořte, jež przní to místo, oltáře —
Tak našich ať obětmi dýmy se dmou,
A krvavým znamením krajům buď záře!

(Rudá zář zbarví obzor. — Vojíni bourají oltář — *Luděk* odchází s komonstvem a s *Brunhildou*, jež pozírá za *Záboje*m. Jiná část vojska odvádí zajaté. *Záboj* sklesne k zříceninám oltáře.) Mezi tím

dvojzpěv.

Budiž ti sláva, Luděku,
Jenž's vrahy nutkal k útěku;
My zvítěziti chceme
A zničit pohana,
Až prapor povzneseme
Nad vlastí Slovana!

Jsme vlasti věrní synové,
A víry otců svých!
Nás neodvrátí v pomstě své
Vztek vrahů vetřelých.
Za vlasť my rádi umíráme,
A za víru svůj život dáme!

(S druhé strany přicházejí starci, ženy a děti v smutečných hávech a hledají v zříceninách útočiště. Skupení. Naposled *Hrudoš*, veden od *Ludiše*,)

Hrudoš.

O veď mne v posvátné ty stíny dále,
Bych nezřel bídu, v níž vlasť naše lká,
Neb zoufalosť mne zývá v kroky stále,
Kam šine třesoucí se noha má!

Ludiše.

O bozi věční, což se odvrátila
Ta vaše milosť od nás v tento čas?
Čímž země naše ach! se provinila,
Že v krvi slaví vrah zde mrzký kvas?
Zde, drahý děde můj,
V tom stínu chladném stůj!
Zde oltář bohů našich oku vítal,
Zde útěchu háj svatý skýtal,
Zde, drahý děde, obětuj!

Hrudoš. Ludiše.

Oh, zde jest zneuctěn
Oltáře svatý práh,
A v zříceniny jen
Jej shroutil krutý vrah!
Tam umořený lid
Se svými v ssutinách,
Žen slyšet pláče škyt
V těch pustých skalinách!
A svaté háje v plném žáru plamou,
A země zneuctěna mrzkou hanou!

Hrudoš; pak *Ludiše* a *sbor.*

O bozi věční, kdo již brzy pomstí vás,
Kdo národ ubitý ach, spasí v pravý čas?
Nežije hrdina,
Jenž vrahy za meze by vlasti hnal?
Kdy přijde hodina,
By národ zas v své plné síle vstal?

(*Záboj*, jenž byl zničen na zříceninách oltáře sklesnul, ponenáhlu se zvedá, naslouchá zpěvu a pak rychle se vzchne.)

Záboj.

Ustaňte s tím nářkem hrůzným,
Útroby jenž prorývá:
Den odplaty leskem luzným
Z rudé dálky zachvívá.

Sbor.

Ustaňme s tím nářkem hrůzným,
Útroby jenž prorývá:

Den odplaty lesknem luzným
Z rudé dálky zachvívá.

Záboj.

Vizte onu černou skálu,
Ježto z lesa vystupuje;
Na tu skálu vystoupil jsem,
Sténal pláčem holubiným,
Pak se vzchopím jako jelen,
Dolů lesem dlouhopustým
Spěchám ode muže k muži,
Krátká slova skryto řečím,
Pokloním se dobrým bohům.
Tu mne vrahů jala ruka,
A jich ústa kázala mně,
Víru bych a vlast svou zradil.
Chtěl jsem skonat za vlast drahou,
Bych víc nezřel na vši bídu;
Krvelačný na svobodu
Dal mne vítěz s těmi slovy:
„Ty žíti máš, ty hochu vzpupný,
A vidět zhoubu, vraždu, krev,
A bez útěchy jen potupný
Po celý život slyšet řev!“ —

(Stmívá se, luna vychází.)

O bohové, vy věkožízní,
Ochraňte mne před touto trýzní,
Dopřejte síly ramenům;
Vlast chraňte naši a náš dům!

Hrudoš. Ludiše.

Již, Perune, ti díky vřelé vzdávám,
A před tebou se v čelo biji já!

V tom reku spásu vlasti své pohlavám,
A rozkoší se plní prsa má!

Záboj. Hrudoš. Ludiše.

Mně (Mu) svobodu dal krutý vrah,
Jenž vlasti zprznil svatý práh.
Jej zničil Perun slepotou,
On nezří jistou zkázu svou.
My dali sobě slovo v čas,
Než luna objeví se zas,
Že sem sejdem se v černý les:
A čas ten již nadešel dnes!

(Vystoupí *Slávoj*, po boku meč a v ruce varyto; po něm přicházejí ponenáhlu mužové přes zříceniny a naplňují háj a v zadu celou výšku zřícenin. Luna svítí, až na konec zastrou ji mraky.)

Slávoj (volá).

Vlasti spása!

Záboj (odpovídá).

Vlasti spása!

Sbor.

Tak heslo hlásá!

Slávoj.

Tys svoboden! Oh jaká spása,
Neb pověst tvoje zhoubu hlásá!

(Objímá Záboje.)

Záboj.

Mně svoboda dal krutý vrah,
Jenž vlasti zprznil svatý práh!

Jej zničil Perun slepotou,
On nezří jistou skázu svou!

Slávoj a Sbor.

Tys svoboden! O jaká spása!
Mé (Nám) srdce blahem sladkým jásá!

Záboj.

Vítám vás, druzi, vítám vás,
Jež svolal v tento háj můj hlas;
Nás velký čin už očekává,
Již národ vstává, národ vstává!

Slávoj, Ludiše, Sbor.

On vítá nás, on vítá nás,
Jež svolal v háj ten jeho hlas;
Nás velký čin už očekává,
Již národ vstává, národ vstává!

Záboj (k *Slávoji*).

O dej sem zvučné varyto,
Jež slzami je zalito!
Ať v strunách jeho zavzní žal,
Jenž v prsou našich všem se vzňal!

Vrah s násilím vtrh do dědiny naší,
Cizími slovy káže cizí řád,
Ze svatých hájův krahuje nám plaší,
A cizím bohům počesť káže dát.

Kam otec bohům dával krmě svaté,
Kam chodil, by je zpěvy chválil sám,
Tam pálí háje vraha ruce klaté
A boří jejich svatý oltář nám!

Oj, dokud v zemi krutě řádí vrazi,
Ať vymře blaho, štěstí, mír a jas
A láska k ženám ať nás nesprovází,
Až osvobození nám vzejde čas!

My ve zbrani se vycvičili z mládí,
Nám mysl dobrá, odvaha a um,
Nuž na toho, jenž v naší vlasti řádí,
Již vyrazme, a spasme vlasť a dům!

Slávoj.

Aj Záboji, ty srdce k srdci pěješ,
Jak v nejhlubším ti hoři kyne hruď:
Ty v srdce símě svaté pomsty seješ,
Ty naším prorokem a vůdcem buď!
Vlasti spása,
Tak heslo hlásá!
Ty k boji nítiž naši hruď!
Ty naším prorokem a vůdcem buď!

Sbor.

Ty naším prorokem a vůdcem buď!
Zde ruka naše, přisaháme,
Že život za vlasť, víru dáme!
Ty naším vůdcem buď!
(Scházejí dolů k Záboji a podávají mu ruce.)

Hrudoš. Luděk. Slávoj. Sbor.

Oj bozi věční, brzy již pomstíme vás,
Ten národ ubitý je spasen v pravý čas!
Již žije hrdina,
Jenž vrahy za meze by vlasti hnal;

Již přišla hodina,
Kdy národ zas v své plné síle vstal!

(Při slově „vstal“ zasvitne blesk a zaduní hrom. Je slyšet zpěv bohů.)

Sbor.

Co to? Nebesa se otvírají,
Mrak se dělí, svítá jas,
Hromy duní, blesky hrají,
Slyšet samých bohů hlas!

Dvojsbor.

Sbor bohů.

Oj vlastť děti, rádi vyslyšíme vás,
Ten národ ubitý spasíme v pravý čas!
Již žije hrdina,
Jenž vrahy za meze by vlasti hnal;
Již přišla hodina,
By národ zas v své plné síle vstal!
Žehnáme vám, žehnáme vám!
Hotovte se do boje,
Ctěte reka Záboje!
Spaste vlast a spaste víru,
Pak se vrátí blaho míru!

Hrudoš. Ludiše. Slávoj. Záboj.

Oj bozi věčni atd.
O díky vám!
O díky vám!

Sbor bohů.

Žehnáme vám!

(Opona spadne.)

Actus II.

Skvostná síň paláce *Luddhova*. Otevřené sloupoví s vyhlídkou do daleké krajiny hornaté, v zadu řeka. V popředí pohovka skvostná. Je k ránu.

Brunhilda leží na pohovce a dřímá. Ze zadu přicházejí Rusalky, probíhají sloupovím a tancují před *Brunhildou*.

Sbor Rusalek.

Poranek svítá,
Zdobí se zlatem,
Rosinka kmitá
V lesku to vzňatém,
Den nastává, den nastává!

Sítě již tkejme,
Ze svitu rána,
V nástrahu dejme
Přes řeky lána;
Den nastává, den nastává!

A kde se panna
V spánku kolíbá,
A ve snách rána
Milence líbá;
Na tu my sítě hned rozložíme.

A když se panna
Probudí z spánku,
Vyjde si s rána
K milence stánku,
Tu v naše sítě my polapíme!
Ji vylákáme, Moraně dáme!
(Zmizí.)

Brunhilda (se probudí).

O sladký sne, o neprchej
A potěš duši moji,
Či raději vánkem k tomu spěj,
Jenž myšlénky mé kojí.
Já vidím jej, když růžný den
Opouští lůžko ranní,
Já vidím jej, když sladký sen
Nade mnou klid svůj sklání.
Nemohu lásce odolat,
Darmo se srdce vzpírá,
Chci od něho se vzdalovat,
A duše po něm zmírá!

Luděk přichází s komonstvem. *Guntram*.

Luděk.

Rozstavte stráže opodál
Před hradby naše na tval!
(Odejde vojín.)

Guntram a sbor.

Nabudme mysli, chrabrý reku,
Jenž nepřátele potírá;
Marný jest útok jejich veteku,
Chrám slávy přec nám otvírá!

Nechť vítězství nás opustilo,
Nechť jednou sklesla koroubev,
Nám slunce se jen zastínilo,
By krásnější byl jeho zjev!

Luděk.

Proklaté chvíle věčná hana,
Již dožil včera jsem se já!
Já poražen! A vojska má
Jak slepá stáda v útěk štvána!

Guntram.

To k pomstě nás vyzývá,
Statečný reku náš!
A jak náš voj se mstívá,
To, Luděku, již znáš!
Nuž pryč se smutku tváří,
Ať rozkoš zavítá!
Ať zrak radostí září,
A naděj zasvítá!

Guntram a sbor.

Dnes ku hrám ať zbraní
Se zastkvěje lesk,
By zítra zas v klání
Jich zahubil tesk!

(Provádějí se vojenské hry a tance.)

Luděk.

Již dost těch her a toho jásu,
To neutiší mysl mou;
Já žádám naších zbraní spásu
A očistit chci slávu svou!

Já pokořit chci tuto zemi,
A zlomit sílu národa;
Své vlasti spatřit nechci lemy,
Ta dokud zem se nepodá.

Chci vydobyt jí svému králi,
Byť byla zpola zničena;
Ta země, kde jsme vrahy kláli,
Ta má být moje odměna?

Guntram.

My rámě k dílu podáme
A zvítěziti hodláme!

Luděk.

Kdo vůdce ten, jenž proti vojům
Ty mrzké roby vedl k bojům?

Guntram.

To jim se hroznou zbraní mstil',
Jejž na svobodu propustil!

Luděk.

Co díš? To pekla ludná
Mne moc omámila!

Guntram.

Té dívky slova svůdná
Tvou mysl zkouzlila!

Luděk.

Ty's sama, dcero neblahá,
Prosila za vraha!

Brunhilda.

Již v lidském slitování
Já prosila jsem zaň;
Však nyní neuchrání
Jej nejsilnější zbraň!

Bych vinu ukojila,
Svůj život v sázku dám,
Já vraha uvolnila,
Já jej zas upoutám.

Luděk, Guntram, sbor.

By vinu ukojila,
Svůj život v sázku dá,
Když vraha uvolnila,
Tu jej zas upoutá.

(V tom slyšeti řinčení zbraní a hluk.)

Luděk.

Co to?

Guntram.

To řinčí zbraň!

Brunhilda.

Již boj opět začíná!

(Vystoupí *vojín.*)

Luděk.

Co přinášíš?

Vojín.

Přes dálnou stráň,

Kde tábor náš se vzpíná,
Přirazil vrahů mocný sbor.
Byl marný vojska vzdor.
Nepřítel těžkou zbraní řádí,
Pochodem rychlým za mnou pádí
A hrozí zkázou vám.

Luděk.

Toť seslán pekla na nás klam!
Na tuto věst
Jej zdrtit má již moje pěst!

Guntram.

O nebesa!
Což naše síla, naše zbraň
Již poklesá?

Luděk.

Na ně
Do zbraně!

Luděk, Guntram, sbor.

A v kruton seč
svůj taste meč!
A kdo ustoupí v boji,
Ten spas již duši svoji;
Neb bez milosti
Jej rukou mojí
Smrt již pohostí.
Na ně
Do zbraně,
Na ně!

(Všickni odejdou až na Brunhildu. Přestávka.)

Brunhilda.

Jaký to nepokoj
V mé duši zápolí?
Oh, jak se skončí boj,
Jenž zuří v údolí!
O bože! zachovej
Mně hrdinu
A síly jemu dej
V tu těžkou hodinu!

(Hluk se blíží.)

Co to? Hluk zbraní
Sem vítr dohání —
Slyš, slyš!
Vždy blíž a blíž,
Jak přívaly divoké řeky,
Když vichr své rozpoutá vzteky!

Vystoupí *Luděk*, *Guntram*, *komonstvo*, vojsko již prchá.

Luděk.

Vše ztraceno! Vše ztraceno!

Guntram.

Dnes naděje se vzdejme
A na svou spásu dbejme!

Luděk a *Guntram.*

O prokláta již budiž chvíle,
Kdě slepotou mne zničil bůh!
Tak blízko jsem byl svého cíle
A teď mne šálí pekla duch!

O Záboji, ty mého jmena
Největší hanbo, budiž klet:
Má pomsta tebou roznícena,
Ji poznat má již celý svět!

Luděk, Guntram a sbor.

Ať nebes hromy
Již značí naše stopy,
Ať zboří paláce a domy
A v ohňů žáry stopí!
Sem rychle spějte,
A ohně dejte!
Zapalte střechu a zbořte sloupy,
Buď synem smrti, kdo sem vstoupí!
A cestu, kady moje noha kráčí,
Ať zříceniny značí!

(Všickni odkvapí.)

Slyšeti válečný pochod. Palác se s velikým rachotem boří. Brunhilda uteče se ven před sloupoví. Okolo zřícenin táhne vítězné vojsko Zábojovo. Do zřícenin vstoupí Záboj s komonstvem a Slávoj; později Brunhilda. Záboj zatkne český prapor.

Slávoj.

Zdráv budiž, bratře vítězi,
Zdráv budiž, reku náš!
Jenž kruté vrahů řetězy
Nám s šíjí odnímáš!

Tě bozi věční milujou,
Tě daří věhlasem!
Ty národ myslí hrdinnou
Tužíš a zápasem!

Slávoj a *sbor*.

Buď zdráv, ty's vlasti prorokem,
Jenž ničíš vrahy útokem!

Záboj.

To naše dílo není dokonáno,
Neb vlasti naší svítá teprv ráno!
Národ vstává
Boj teprv nastává!
Krutě budiž tedy bojováno!
Slávoji bratře,
K modrému ty naměř vrchu kroky,
Jenžto vládne krajinám,
Lisými tam beř se skoky
A tam podáš ruky nám!

Slávoj.

Aj Záboji bratře!
Čemu naň krutá zbraň
Od vrchu má teprv soptit vztek?
Tou dolinou, přese stráň
Rozešli své statní reky!

Záboj.

Aj Slávoji bratře!
Když chceš potřít mocně hada,
Rána na hlavu ať padá,
Tam, kde k nebi vrch vyvstává,
Tam je hada toho hlava!

Slávoj.

Aj Záboji bratře!
Chci já s tebou potřít hada,
Rána na hlavu ať padá,

Tam kde k nebi vrch vyvstává,
Tam je toho hada hlava!

Záboj.

Aj Slávoji bratře!
Naše mužstvo černým lesem
Ať se rozestoupí,
V pravo, v levo smrť ponesem,
Kde vrah cizí loupí!
Až nám slunce pátým vzchodem
Opoví den růžný:
Pak nás spojí rychlým chodem
Boje příval družný!

Slávoj.

Aj Záboji bratře!
Již jdu, bych rozdal rozkazy,
Jež káže věhlas tvůj!
On nepřátele porazí,
Tak předvídá duch můj!

(Slávoj pozdraví Záboje, jenž jej doprovází. Slávoj s komonstvem odejde. V tom spatří Záboj Brunhildu, jež usedla na zříceninách.)

Záboj.

Jaký to zjev?

Brunhilda.

O bože můj!
Teď zápas můj nastává!
O slabá noho, pevně stůj!
Mně nebes pokyv dává!

Záboj.

Jaký to zvuk, jaká to řeč!
To milý klam, to sladký meč,
Jenž srdce mé projímá!

Brunhilda.

Jaký to jun, jaký to rek!
Zrak jeho plá, líc jeho věčk,
V něm lásky půvab dřímá!

Záboj.

Kdo jsi, jež v spoustě divoké
Zde útočiště hledá?

Brunhilda (popojdouc k němu).

Ah! mně v bolesti hluboké
Víc nikdo spásy nedá!

Záboj.

Ty's Brunhilda! O nebesa!
Jak's přišla v tato místa?

Brunhilda.

O moje noha poklesá!
Co osud na mne chystá?

Záboj.

Co žádáš?

Brunhilda.

Chci sladkým slovem tebe
Pro víru získat já;
Chci otevřít ti nebe,
Kam spěje touha má!

Propůjči víře svaté
Ty svého ramena,
A v míře vrchovaté
Ti bude odměna!

Záboj.

O zadrž! Tvá se víra
Jen vraždou, požáry
V dědiny vlasti vtírá
A seje nesváry.
Tak zášť a odpor rodí
A kletbám učí lid:
Kdo v krvi se jen brodí,
Nežádej lásky cit.

Brunhilda.

Ty neustaneš v boji?

Záboj.

Nic pomsta neukojí!

Brunhilda.

Oh chladný ukrutníku!
Ty vrážíš v prsa dýku!

Záboj.

O tyto sladké zvuky
V mém srdci budí muky.

Brunhilda.

Oh, zachránit jsem chtěla
Jen sobě nebe své!

Záboj.

Co díš?

Brunhilda.

Ale ústa smělá
Zradila tobě vše!

Záboj.

O bohové, již chraňte mne!
Pryč city v srdci tajemné!
O sladká pělko ten tvůj zpěv
Neskrotí víc můj krutý hněv!

Brunhilda.

O Záboji, již vzdej se, vzdej!

Záboj.

O pryč, ty sladká svůdkyně!

Brunhilda.

A k slávě nové v kruh náš spěj!

Záboj.

V mé vlasti sláva jedině!

Brunhilda.

O pojď! Jen po mém boku
Tí štěstí vykvétá!

Záboj.

O bozi! V jejím oku
Se slza třepetá!

Brunhilda (vrhne se k Záboji).

O Záboji! Ty reku,
Zde viz mne u nohou!

Záboj.

Že zříti v tomto vděku
Ji musím ubohou!

Brunhilda.

O pojď již v náruč moji
A lásku opětuj!

Záboj.

Kdo mi ránu zhojí,
Již zasadil vděk tvůj.
Tvůj sladký zvuk, tvá sladká řeč
Co milý klam, co sladký meč
Již srdce mé projímá!

Brunhilda.

On váhá již, on umlká,
Zrak jeho v žáru temně plá,
Máj zjev vzdor jeho zmámá!
Již láska vítězí
Sladkými řetězy.

O pojď na prsa má, (objímá ho)
Chci býti věčně tvá!

Záboj.

O dívko spanilá,
Ty's srdce ranila!

(Objímá ji.)

V tom slyšeti válečný pochod, vystoupí *Ludiše*, *Slávoj*, *Hrudoš* a vojsko.

Ludiše.

Ha! Záboji!

Záboj.

O bozi věční!

Ludiše.

Ty zmíráš v loktech děvy,
Ant vojsko tvé se chystá ku boji,
By soptilo na vraha hněvy?

Slávoj.

Kdo to? Oj cizinka to jest!
Což toho dcera spanilá,
Jenž naši vlast a víru, čest
Uvrhnul v pouta zlotřilá!

Ludiše.

O Záboji! Ty reku náš,
Ty v její pouta upadáš?
Což's zapomněl na povolání,
Jež na tě bozi vložili?
Zapomněl's na vše lidu lkání,
Ten zjev tě zmámil spanilý?

Záboj.

O ustaň!

Brunhilda (k Záboji).

Smilování!
Na lásku svou již pamatuj!

Ludiše.

Muž lásky nesmí poznat známí,
Zde dokud řádí otec tvůj!

Záboj.

Opusť mne, dívko drahá,
Mne volá národ sám!
Již jdi, o přeneblahá,
Já průvod tobě dám!

Ludiše.

O jdi a vrať se k otci
A rci mu, že tvá lest
Nemohla reka zmoci,
Že zápas marný jest!

Brunhilda.

O nebesa! Vše zmařeno
Tou ženou sběsilou!
Vše štěstí moje pohřbeno
Pod černou mohylou!

Slávoj. Ludiše.

Již vzhůru, bratře, prapor vlá!
Boj nový již nastává!
Již vojsko tvé po boji plá,
A nová kyne sláva!

Záboj. Slávoj. Ludiše. Hrudoš. Brunhilda.

Mne (Tě, Jej) milosť bohů zvolila,
Bych (Bys, By) osvobodil roby,
Má (Tvá) pěst již (Pěst jeho) vrahy dobila,
Jim na dál chystá hroby!

Já (Ty, On) jako orel poletám (poletáš, poletá)
Nad řadou našich vojů!
Já (Ty, On) chrabrosť vaši (naši) dobře znám (znáš, zná),
Nuž, (Veď) do nových zas (nás) bojů!

Záboj (k Brunhildě).

Již s bohem buď!
Sem svatý prapor dejte!
A na vraha již za mnou spějte!
(Uchvátí prapor.)

Sbor.

Nuž svatý prapor jemu dejte
A na vraha již za ním spějte!

(Záboj odchází dívaje se za Brunhildou, jež k zemi sklesne. Za ním vojsko se zpěvem.)

(Opona spadne.)

Actus III.

Skvostný stan Luděkův v háji, na zad úplně otevřený, s vyhlídkou do krásné krajiny s modrým vrchem. Stěny jsou přebohatě ozdobeny zbraněmi, prapory a draperiemi atd. atd. Stoly se zlatými číšemi a židle se zlatým vyložením po obou stranách. Okolo stolů komonstvo a vojenští vůdcové Luděkovi.

Sbor.

Vzhůru poháry,
Vína ať žáry
Nám rozproudí krev!
Nový ať vzbudí
V naší se hrudi
Již na vraha hněv!
Plné číše
Neste výše,
Že Brunhilda spanilá
Se zas k otci vrátila!
Neste výše
Plné číše:
Zde jde dívka spanilá,
Jež se k otci vrátila!

Vystoupí *Luděk*, *Brunhilda* a *Guntram*. Sluhové odnášejí stoly a židle.

Luděk.

Já tebe vítám, dcero hrdinná,
Ty's v žalu útěcha mi jediná!
Co přinášíš nám z vrahů tábora?

Brunhilda.

O běda mně!

Gunthram.

Tvá noha vrávorá!

Brunhilda.

Já přišla tam v smělém doufání,
Že reka získám víře své!
A již zdaru krásný květ se sklání
Nad citem vřelé snahy mé:

Tu v čele jeho vojska žena
Se jakás náhle zjevila;
A vášně žárem uneřena
Vše úmysly mé zvrátila.

A dí: „Již vrať se k otci,
A rci mu, že tvá lest
Nemohla reka zmoci,
Že boj s ním marný jest.“

Tu v duši mé se pomsta vzňala,
Já zničit ji jsem přisahala!
A k boji volám, otče, tebe,
A k pomstě vzývám samo nebe!

Ať ta má ruka svadne,
Když žena ta pod ní nepadne!

Guntram a sbor.

Teď, Luděku, poslední rána,
Na odbojníky budiž slána!

Luděk.

Nuž v boji pomoz samo sebe,
Já pomstím strašně, dcero, tebe!
A tato ruka ať mně svadne,
Když nepřítel pod ní nepadne!

(Ke *Guntramovi.*)

Sraz vojska hned
A zvěstuj všem,
Že naposled
V boj táhnout chcem!

Kdo život víc než čest svou váží,
Tomu že zbraně složit káži,
Ten zneuctěn se domů vrať,
Od svých a od nepřátel klat!

Guntram (jde na zad a volá k vojsku):

Aj vojíni, poslyšte teď,
Já zvěstuji vám všem,
Že ještě naposled
V boj krutý táhnout chcem.

Kdo život víc než čest svou váží,
Tomu já zbraně složit káži:
Ten zneuctěn se domů vrať,
Od svých a od nepřátel klat!

Luděk.

Nuž, ku předu a stav se vojsko v šik,
Ať válečný již rozléhá se křik!

Odejde s komonstvem a vojskem, zůstane *Brunhilda* a *Guntram*.

Brunhilda (za sebou).

Sbor vojsk Luděkových.

Oj vůdce náš, slyšíme tě,
Co zvěstovals nám všem!
My ještě jednou, naposled
V boj krutý táhnout chcem!
Kdo život víc než čest svou váží,
Tomu již zbraně složit káží,
Ten zneuctěn se domů vrať,
Od svých a od nepřátel klať!

Sbor vojsk Zdobojových.

My vlasti věrní synové
A víry otců svých,
Nás neodvrátí v pomstě své
Vztek vrahů vetřelých.
Za vlast my rádi umíráme
A za víru svou život dáme,
Žít ani den víc nechceme,
Když v svatém boji nevítězíme!

Brunhilda.

Ha, slyš! Již táhnou do boje!
Nebesa, chraňte Záboje!

Guntram (s úžasem).

Brunhildo!

Brunhilda.

Mně mírným soudcem buď!

Guntram.

Jaký tě strašný pojal blud?!

Brunhilda.

Já od věčné jej zhouby chtěla
Zachránit zmámená,
A z útrpnosti vypučela,
Ach, láska plamenná!

Však žena kletá v krutém smaru
Mou lásku zničila:
Tak černou pomstu zášti v žáru
V mém srdci vznítila!

Guntram.

Co počít chceš?

Brunhilda.

Chci s ní podstoupit smrti boj,
A tak ukojit srdce znoj!

Guntram.

To vykonáš-li, milosť nebe
Na věčnosť spasí tebe!

Brunhilda.

Já vykonám, sic nechci žít!

Guntram.

Já v tom chci tvým spojencem být.

Brunhilda a Guntram.

Nuž pojď, ať vykonáme
Své pomsty hrůzný čin:
A kde se s ní potkáme,
Tam smrtí kratou zhyň! *)

Se stráně v pravo přicházejí *Ludiše*, *Slávoj*, *Hrudoš* a komonstvo.

Záboj.

Zde stan je opuštěn!
Nepřátel husté voje
Se táhnou z těch hor ven,
Kam davy měsíc moje!
Kde valí mocné proudy řeka,
Za modrým vrchem Záboj čeká:
Tam srazíme svůj voj
A na vraha se vrhnem v bój!
Zde zůstaňte! Na shledanou!

Ludiše. Slávoj.

O s bohem buď a pamatuj,
Že žádá vlasť i život tvůj!
Mé budiž tobě požehnání,
Ať bohové tě mocně chrání!

O s bohem buď a pamatuj,
Že žádá vlasť i život tvůj!

---

*) Variant:

Nuž pojď, ať vykonáme
Svou pomstu v pravý čas —
Svůj život v oběť dáme,
Odvaha spasí nás!

Nechť Morana tě v boji schvátí,
Nemají ústa mojé lháti!

O s bohem buď a pamatuj,
Že žádá vlasť i život tvůj;
Vlasť kdyby měla podlehnouti,
Tu s vlastí chci já zahynouti!

O s bohem buď!

Hrudoš.

Již obrň silou svoji hruď!

(*Slávoj* odejde, doprovázen *Hrudošem* a *Ludiši*.)

Brunhilda (ke *Guntramovi*).

Slyšel's? To její hlas,
Té svůdkyně!
Mně kyne čas;
Ať tady zahyne!

Hrudoš.

Kdo to?

Brunhilda.

Nepřátelé jsme vaši!

Ludiše.

Jaký to hlas?

Brunhilda.

Ten zhoubu ti přináší!

Ludiše.

O při sám Perunu! To ta žena,
Jež ukládala Záboji!

Brunhilda.

Ta krutou zášti unešena
Jen pomstou srdce ukojí.

Ludiše.

O bohové, již ve svém hněvu
Sešlete trest na tuto děvu!

Brunhilda.

Nadarmo ty své bohy vzýváš,
Ty zmije hladká, kouzelná!
Nadarmo zbožným slovem skrýváš
Ta svá oudla pekelná!

Tys srdci mému odvrátila
Té jeho lásky krásný svět
A život můj jsi otrávila,
Ať žití též ti zvadne květ!

Ludiše.

Tvá láska jest jen moru dech,
Jenž zhoubu nám přináší,
Tvůj zjev v svých děsných půvabech,
Ten přináší nám černý zmar.
Jej nesmí zřít již oči tvé —
Tak žádá našich bojů zdar:
Ať tvoje srdce muka rve,
A ať tě sžírá lásky žár!

Brunhilda.

Tak's smrtí ortel vyzvala,
Ty rušitelko mého štěstí,
Tys ruce mé zbraň podala,
Ta zbraň tobě jista jest!

Ty sama žádáš taký čin,
Mně jeho lásku odepíráš!
Tak tedy mojí rukou zhyň,
Věz, že za lásku mou umíráš!

(Tasí dýku, žena se po *Ludiši* a pouhne ji.)

Hrudoš (vrhne se k *Ludiši*).

Co činíš, dívko? Nešťastná!
Ludiše v krvi poklesá!

Ludiše (sklesne v náruč *Hrudošovu*).

O bozi věční! spaste nás!
Ať brzo vzejde poměsty čas!
Mé prosby v smrti slyšte hlas!

Sbor vojska Zábojova (za scenou).

Za vlast my rádi umíráme,
A za víru svou život dáme,
Žít ani den víc nechceme,
Když v svatém boji zvyrmeme!

Nám již kyne vítězství,
Vlast se v nové záři stkví!

Ludiše.

O krásný zpěve vlasti drahé,
Jenž zníš mi sladce do hrobu;

Ty's zvěstí příští doby blahé,
Jež skončí naši porobu!

(K Hrudošovi.)

O veď mne háje ve zákoutí,
Tam duši svou chci vydechnouti.

(Umírajíc odchází s *Hrudošem* do háje.)

Gunthram (k *Brunhildě*).

Bój se Bůh! Ustup dál! —
Vojsko prchá na dvoje!
Paroh syrhá řetězy,
Parob krutě vítězí! —
O běda nám!

Vystoupí rychle s levé strany *Luděk* s vojskem, s pravé strany *Záboj* s vojskem.

Záboj.

Aj zde jsi, Luděče!
Ty jsi parob na poroby krále!
Ty rci svému ukrutníku,
Že dýmem nám velení jeho dále!

Luděk.

Aj ty zhovadilý,
Ty veliká potvoro hadů,
Mečem se potýkej se mnou!
A chraň se meče mého pádu!

Záboj (odhodí mlat a vezme meč).

Aj ty vrahu, běs je v tobě,
Čemu ty naši krev piješ?

(Bojují.)

Luděk.

Jako parob pohan žiješ,
Zhynout máš a lid tvůj v hrobě!

Záboj.

Bozi, svou mi sílu dejte,
Bozi, dejte mně svůj kněv!
V svatém boji tom přispějte,
Bych svých bratrů pomstil krev!
Tato rána
Budiž dána
Tobě na záhubu věčnou
Rukou mou statečnou!
(Máchne po *Luděku*, *Luděk* se uhne.)

Brunhilda.

O zadrž, Záboji!

Záboj.

Nuž chraniž prsa svá,
Buď padneš ty, či padnu já!
(Máchne podruhé mečem, *Luděk* klesá.)

Luděk.

O nebesa!

Brunhilda.

On poklesá!

Vojsko.

On poklesá, již nemeškejme,
Rychle na pochod se dejme!
(Odejde.)

Záboj.

Již rozneste všem vojům zprávu,
Že jsem vrahů potřel hlavu!

(Poslové odejdou.)

Luděk.

O prokletá již budiž chvíle,
Kde slepotou mne zničil bůh —
Tak blízko byl jsem svého cíle,
A mne ošálil pekla duch!

Brunhilda (klesne k Luděkovi).

Můj otče! Jaká muka rve mou hruď!

Luděk.

O Brunhildo! Již s bohem buď!

(Umře.)

Hrudoš (vrátí se z háje).

O že jsem kdy se narodil!

Záboj.

Co to?

Hrudoš.

Zde vykonán čin strašný byl!
Pohleď tam!

Záboj.

Smím věřit zrakům svým!
Ludiše, kdo je vrahem tvým?

Hrudoš.

Ta žena šílená zde v hněvu
Proklála ubohou tu děvu!

Záboj (ke kamenstvu).

Již jměte ji a průvodce jejího!

(Stane se.)

Brunhilda.

O Záboji, ty's otce mého
Zde prokláš krutou pravici:
Již tobě vojska vítězného
Se vůdci kořím lkající.

Za tento čin spas duši svoji,
Mé víry přijmi svatý dar,
O vyslyš vřelou prosbu moji
A ukoj žhoucí lásky žár!

Vše, co jsem v vášni vykonala,
To z lásky k tobě, reku můj!
Své duše klid jsem pochovala,
Nuž lásku mně již obětuj!

Záboj.

O tyto sladké zvuky
V mém srdci budí muky!

Brunhilda.

Vyslyš mne! Po mém boku
Ti štěstí vykvétá!

Záboj.

O bozi! V jejím oku
Se slza třepetá!

O marné tvoje lkání!

Brunhilda.

O měj přec slitování!

Záboj.

Ty's život zatratila
Mně, dívko spanilá,
Však onu zavraždila,
Jež vlasti sloužila!

Já planul k tobě láskou,
Ach, bolem rozňatou,
Však k vlasti, k víře páskou
Jsem poután přesvatou.

Já v oběť nejvroucnější
Dám lásku bohům všem,
Jich hněv se ukonejší,
Že lásce podleh' jsem.

Brunhilda.

O slitování!

Záboj.

O marné, marně tvoje lkání!

Vítězný pochod, *Slávoj* s vojskem listím ověnčeným, kněži, ženy a děti. *Brunhilda* sklesne k mrtvole *Luděka.*

Slávoj.

Zdráv buďiž, slavný vítěz!
Jenž's roztrh' naše řetězy!
Již svaté dílo dokonáno,
A vlasti vzešlo zlaté ráno!
Národ vstal
A slavně pro vlast bojoval!

Záboj.

Vítězství bozi nám dopřáli
A ochranou k nám mocně stáli,

Však mnohý rek na vlasti zdar
Volil si smrt a krutý smar!
(Ukazuje do háje)
O Slávoji, již pozři sem
A silen buď již v žalu svém!

Slávoj (dívá se za Ludiší).

O bozi, co zří oči mé?
To sestra má!

Záboj.

Ve vášni zlé
Ji Brunhilda zde sklátila,
Že mne, ach, před ní chránila!

Slávoj (dívá se za Ludiší).

Jak růže krásná ona svadla,
Však pro vlasti jen spásu padla
Co vlasti statný bohatýr!
Buď sláva jí a věčný mír!
Aj, Záboji bratře!
Zde modrý vrch, kde dařili
Nás bozi vítězstvím:
Zde nejkrutěj jsme válčili,
Zde díky vzdejme jim!

Záboj.

Nuž postavme zde posvátné oltáře,
Zde obětovat bohům chcem!
Ať svatých ohňův jasná záře
Těch hájů všech osvitá lem!

Zde pohřbít chceme padlých těla,
Z nichž duše v háje ulétla;
Zde pokrm bohům dát,
A oruží a zbraně vrahů
Na kyprém v háji svahu
Chcem před oltáře stlát!

(Co zatím Záboj zpívá, děje se: staví se oltář atd.)

A dívku onu neblahou
Již odevzdávám v ruka tvou!

Slávoj.

Jí dávám život! Ať v pokání
Se smíru blaho nad ni sklání;
A její průvodce, ten jediný
Ať s ní se vrátí v rodné krajiny,
Ať všem, kdo vyslali jej, hlásá,
Že naší vlasti vzešla spása!

Brunhilda.

Od tebe život nechci míti,
Však otci zde na blízku býti!
O Záboji, ustel mi jeho v hrobě
A věnuj slzu mně a — sobě!

(Protkne se a klesne k mrtvole *Láděkově.*)

Záboj.

O Brunhildo!

Brunhilda.

Buď s bohem, s bohem buď!
(Umře.)

Záboj.

O jaká muka jímá moji hruď!

Slávoj.

Vzpamatuj se, Záboji!
Klid nastává po boji!
Bohům nyní obětujme,
Chvalozpěvy prozpěvujme,
Pohřbit chceme padlých těla,
Z nichž v háj duše uletěla!

Vojsko klade mrtvolu Brunhildinu a Ludišinu podlé oltáře, ze zadu přinášejí na nosítkach mrtvolu Ludišinu a složí ji též k oltáři; pak snáší na ně prapory, oruží a zbraň. Jiní zapálí oheň na oltáři, s něhož se kouří, a podávají všichni naň dary a pokrmy. Záboj zakrývá praporem Brunhildu a Ludiši.

Sbor. Záboj. Slávoj. Hrudoš.

My vlasti věrní synové
A víry otcův svých,
Nás neodvrátí v pomstě své
Vztek vrahů vetřelých!
Za vlast my rádi umíráme
A za víru svou život dáme,
Žít ani den víc nechceme,
Když v svatém boji couvneme!

(V tom zahřmí, nad modrým vrchem se rozjasní; je slyšet zpěv bohů. Všecko klesne na kolena.)

Hlas bohů (za scenou).

O vlasti děti, již jsme vyslyšeli vás,
Váš národ ubitý spasen je v pravý čas,
Vstalť vám všem hrdina,
Jenž vrahy ven za meze vlasti hnal,
Již přišla hodina,
Že národ zas v své plné síle vstal!

Spasili jste vlast a víru,
Již se vrátí blaho míru!
Žehnáme vám!

Záboj. Slávoj. Hrudoš. Sbor.

O díky vám!

Hlas bohů.

Žehnáme vám!

Sbor.

O díky vám!

(Opona spadne.)

DĚDIC BÍLÉ HORY.

Velká opera ve třech jednáních.

1874.

(Z autorovy pozůstalosti.)

(Tištěno co rukopis.)

O s o b y.

Bohuslav ze Žďáru.
Jarolim, jeho strýc.
Jetřich, jeho panoš.
Albert z Andrnachu.
Elrich, jeho syn.
Perchta, jeho dcera.
Mladota ze Štěkna.
Ondřej, kastelán na hradě Žďárském.
Mila, jeho dcera.
Otec **Blažej**, poustevník.

Lid obojího pohlaví. Žoldnéři.

Čas: 1631.

Toho roku vtrhli Sasové do Čech a zmocnili se Prahy a celé země. Tu vrátilo se mnoho vystěhovalců. Sám kurfirst Saský přijel do Prahy. Císař Ferdinand II. Valdštýna opět k sobě povolal, a odevzdal mu nejvyšší velitelství ku výpravě do Čech. Valdštýn sebrav u Znojma 50.000 ozbrojeného lidu, vtrhl do Čech, zmocnil se Prahy a vypudil Sasy ze země. Protestanti musili se opět ze země stěhovat, aby se nikdy více nevrátili.

Jednání první.

Krajina. Hluboký les po obou stranách. Na zad otevřený kraj. V pravo v modravé dáli na vrchu starobylý hrad. V levo ku předu, vyčnívajíc z lesa, chatrná chat. Když se opona zvedne, vystoupí *Bohuslav*. Za ním *Jarolim*, *Jetřich*, ozbrojený lid, mezi nímž ženy a děti.

Bohuslav (jako u vytržení).

Zde přes ten svah
Již vítá vlasti práh?

Jarolim.

Zde přes ten svah
Nám vítá vlasti práh!
Zde tichý les, zde žírný kraj —
Zde zapovězený náš ráj.

Bohuslav, *Jarolim*, *Jetřich* (k lidu).

Již na kolena, na kolena,
Zde vlasti půda posvěcena,
By naše ústa líbala
Ten prach a popel svatý,
Za nějž sta srdcí zmírala,
Jež rozbodal vrah klatý.

Bohuslav, Jarolím, Jetřich, sbor.

Ty vlasti naše milená,
V slzách a krvi zbrocená,
O přijmi nás, své děti k sobě,
My psanci volnosť chcem' ti dáť,
Tě pomstiť, víru zachovať,
Dopřej nám síly, bože, v této době!

Nad námi slunce spěje v den,
Nám vyplnil se zlatý sen:
Že opět vlasť svou drahou zříme,
Po níž jsme práhli v bolestech,
Za niž se náš pnul žhoucí vzdech,
My rádi život tobě posvětíme!

A kdybys, bože, pokynul,
By lid tvůj v boji zahynul:
Chcem v lůně vlasti odpočívať,
My doma chcem být pohřbeni,
Zde dojíť v smrti spasení
A ve posledním vzdechu vlasť svou vzývať!

(Vstanou.)

Za zpěvu vystoupí z chati *Blažej* a naslouchá u vytržení.

Blažej.

Co zpěv ten znamená?
Co cizí lid ten v zbroji?

Sbor.

O vlasti milená!
Již přijmi k sobě čeleď svoji!

Blažej (objeví se příchozím).

Je pravda to, či pouhý sen?
Kdo jste? O rcete jen!

Jarolim, Jetřich, sbor.

Jsme Čechové a v otčinu
Se vyhnanci vracíme,
Chcem spasit vlast a víru svou,
V níž svatý kalich ctíme!

Blažej.

A jak vás vede cesta sem,
By spasili jste tuto zem?

Bohuslav, Jarolim, Jetřich.

Nás mocných paží pomoc chrání,
Neb spoluvěrců rychlou zbraní
Do Prahy vtrhli plukové:
Sas papežencům zhoubu strojí,
A s ním nás svatý spolek pojí —
Již třást se budou vrahové!

Bohuslav.

Kdo jsi, na jehož skráni
Napadal bílý vlas?

Blažej.

Jen nízký sluha páně,
Jenž prožil smutný čas.
Já zůstal víře svaté
Též věren otců svých;
A nedbal hrozeb vzteklých
Těch vrahů vetřelých!

Spíš zhynouť chtěl jsem v hoři,
Než bych byl z vlasti šel:
Tak v stíny těchto lesů
Mne pohřbil krutý žel!

Sbor.

Ctihodný kmete, povznes čelo,
Již prosby nebe vyslyšelo:
My přicházíme k spáse vlasti,
A její vrah se bude třásti.

Bohuslav (obrátí se).

Můj bože! Co tam oko moje zří?
Tam šedý hrad v nebesa pní?
A vůkol kvete svěží sad,
Pln jara luzných vnad!
Je to šalba jen?
Otvírá se mi mladosti mé sen?
Ve sladkém slunce svitu
Se stkví můj rodný kraj!
A blahostného bytu
Mně skýtá jeho ráj!
Má kolébka zde stála,
Zde máť mne líbala:
Sem touha má vždy plála,
Když mysl klesala!

Blažej.

Jaká to zvěst?
Tys Bohuslav ze Žďáru?

Bohuslav.

Tak, milý kmete, jest!

Blažej.

Bůh žehnej tvému příchodu!
Ty spásu neseš národu!
Buď vítán zemi zubožené,
Ať blahý čas se nad ní sklene!

Jarolím.

Zde, Bohuslave, v zbrani cvičil
Tě otec pilně junáka:
Až ubohého reka zničil
Vztek vetřelého cizáka!
O tam na Bílé hoře klesl
Ranami k smrti rozbodán —
A v smrti ke mně prosbu vznesl,
Bys ku pomstě byl vychován.

Sbor, Bohuslav.

Nuž vychován je (jsem) k pomstě svaté
By (Bych) pro vlasti žil svobodu,
Je (Jsem) dědic Bílé hory klaté,
Chce (Chci) mstitelem být národu!

V tom slyšeti rohy lesní, zavzní lovecká fanfára.

Jarolím.

Co to?

Jetřich.

To rohů zvuk,
Jejž vítr sem donáší!
To zbraní hluk,
Jenž ranní poklid plaší!

Blažej.

Toť Andrnach, jenž hrdým pánem,
Kde žili tvoji předkové:
Hrad tvůj mu rozkoší je stanem,
A tys vyhnancem z vlasti své!

Bohuslav, Jarolím.

Oj zbraně chopíme se, druzi,
A v boje vrhneme se hrůzy!
Kde cizák dnes je hrdým pánem,
Kde žili naši předkové,
Nám domov ochrany buď stanem,
My žíť chcem šťastně v vlasti své!

(Hlahol loveckých rohů se opakuje.)

Sbor, Bohuslav.

Již ustupme (ustupte) níže
Sem v hluboký les,
Až zavolá k boji
Nás (Vás) divoký ples!

Jarolím, Blažej, sbor.

Již vrazi se blíží,
Nuž ustupme v les,
Až zavolá k boji
Nás divoký ples!

Všickni až na *Bohuslava* odstoupí do lesa. *Bohuslav* v popředí stromem a chatí. Vystoupí *Albert z Andrnachu, Mladota se Štěkna*, komonstvo s kořistí z lovu, se soudky vína atd.

Andrnach.

Nad lesy slunce ranní vzchází,
Již ptáci budí růžný den,

A rosa na květy se sází,
A větřík dýchá na lupen!
My honci jak divoký sbor
Se pustili voňavý v bor
A po zvěři hustým lesem
Na větru křídlech rychle se nesem,
Tak dílo naše dokonáno!
Zde k odpočinku baldachyn
Vonného lesa zove v stín.
Sem dcera moje s družinou
Krok řídí bujnou mýtinou!

Mladota.

Nuž postojme a odpočiňme,
Druh druha k sobě viňme,
A každý rozkoše jen dbej,
Nás víno těš a písně rej!

Andrnach.

Tak budiž dnes! Sem toky vína,
V němž žal se zapomíná!
Připravte rychle stkvělý kvas,
Ať v radovánkách míjí čas!

Mladota.

Již povzneste pohár do výše,
V němž pění se rudý mok!

Mladota se sborem,

A všady ať rozkoš jen dýše
Nám na každý krok!
Na každý krok!

Mladota.

Ať pán hradu dlouho nám žije
A dci jeho, kráska má!

Mladota se sborem.

Ať štěstí věnce jí vije
A blaho jí dá!
Blaho jí dá!

Mladota.

Nuž zavzni již veselá píseň
A lesních to rohů zvuk!

Mladota se sborem.

Tak pomine všecka tíseň
Zlých ve srdci muk!
Zlých ve srdci muk!

Přinášejí soudečky s vínem a poháry, nalévají a rozdávají. V tom vystoupí *Bohuslav*, když vznívají zvuky zpěvu.

Bohuslav.

Již zadržte vy v tomto jásu,
Jenž srdce moje rozrývá,
A ve zbrani hledejte spásu,
V boj ruka má vás vyzývá!

Všickni udiveni pozírají na *Bohuslava*. *Andrnach* a *Mladota* postoupí ku předu.

Sbor.

Kdo rytíř ten, kdo jest, kdo jest?
A který kraj mu otčinou?
Meč silný jímá silná pěst,
On jeví mysl hrdinnou!

Andrnach.

Kdo jsi, jenž v tento čas
V náš veselý se vtíráš kvas?

Bohuslav.

Kdo vetřel se, to povím hned,
Až ty dáš rychlou odpověd!
Kdo nosí jmeno Andrnach,
Kdo vzpupný pod tím jmenem vrah?
Kdo je zde Andrnach?

Andrnach (sáhne k meči).

Má ruka odpověď ti dá!
Oj, Andrnach jsem já!
(Tasí meč.)

Bohuslav (tasí meč).

Nuž poslyš, kdo se vetřel sem,
A kdo zde pravým pánem?
Ta svatá má jest rodná zem,
Hrad můj tvé zloby stanem!
Já, Andrnachu, na život
A na smrť vyzývám tě k boji,
Ať rozhodne již meče hrot
Nad křivdou tvou a záští mojí!

Sbor.

Jaký to vzpor, jaká to váda?
Již plamen zápasu se vzňal!
Nás všecky k boji on pobádá,
Kde pán náš k radovánkám zval!

Bohuslav.

Naposled's v radovánkách jásal,
Já k pádu tvému hruď opásal!

Andrnach. Mladotá.

Již jměte toho odbojníka!
Ont kacíř, zrádce, psanec jest!
Tent bohulibý, koho dýka
Jej usmrtí či silná pěst.

Sbor.

On pohaněl našeho pána,
Nuž odpověď mu budiž dána,
To našich mečů ostrým hrotem,
Ať rozloučí se se životem!

Všickni se hrnou na *Bohuslava*; tento chopí se rohu a zatroubí; se všech stran hrnou se jeho soudruzi na jeviště a tasí meče.

Bohuslav, Jarolím, Blažej, Jetřich.

Jen blíže, bratři, taste meče,
Ať cizáků těch krev již teče,
Toť vlasti naší vrahové!
Zde jeden z katanů je klatých,
Jenž prní popel otců statých,
Na něj namiřte meče své!

Andrnach.

Ha! co to znamená?

Dvojsbor.

Bohuslav, Jarolim, Blažej, Jetřich, sbor.

Bůh posil naše ramena,
Již volá nás vlasť milená,
Již přinášíme spásu tobě!
My psanci volnosť chcem ti dáť,
My svatou pomstu vykonať,
Dopřej nám síly, bože, v této době!

Mladota, sbor.

O druzi (pane), co to znamená?
Již strojme k boji ramena!
My dáti chceme pomoc tobě,
My, pane, za tebou chcem stáť,
A rádi svůj chcem život dáť.
Veď do boje nás v této vážné dob

Vrhnou se na sebe. *Bohuslav* dotírá na *Andrnacha.* Zavzní lovecké rohy. Vystoupí *Perchta* s družinou.

Perchta (zděšená).

Jaký to zbraní hluk
Proniká lesních rohů zvuk?

Andrnach.

Nás mrzký vzbůjník přepad zrádně,
Nás vyzval meče k ráně páďné,
Když slavili jsme ranní kvas.
On psanec pokoj ruší země,
A vzbůjnickou vztáh' ruku ke mně,
Příhodný k ráně vyčkav čas!

Perchta (obrátí se k Bohuslavovi a zadívá se naň).

Nebesa! On ten zrádce jest?
Ve tváři jaká pýcha
A ve zraku jak mocný hněv!
Chrabrostí jeho ňadro dýchá,
To divokrásný muže zjev!
O, pane, rci, že pravda není,
Co slyšela jsem v uděšení!

Bohuslav.

Má pravdivá jest obžaloba,
A nevýslovná k němu zloba!

Jarolim (*Perchtě*).

Již ptej se toho zlosyna,
Zda chvíle té on vzpomíná,
Kdež proti jeho otci stál
A naše bratry krutě klál?

Bohuslav (v největším rozechvění).

Již stav svůj meč
A pusť se v seč! (Šermují.)

Andrnach.

Jsem raněn!

Bohuslav.

Již spoutejte jej bez milosti!
Ať v smrti žalář jej uhostí!

Perchta (vrhne se k *Bohuslavu*, pak k *Andrnachu*).

Co počínáš, ty vzpupný reku?

Bohuslav.

Oplácím svatý otci dluh!

Perchta.

O šetři přece jeho věku!

Bohuslav.

Oné vrahů mojí vlasti druh!

Perchta.

Zde viz mne na kolenou,
Za otce prosím já,
A vyslyš pokořenou,
Jež o milost tvou lká!

Bohuslav.

Již marné prosby tvoje
A marné slzy jsou!
Těch citů tvojich zdroje
Mým srdcem nepohnou!

Andrnach (polohlasem).

O nehanob mne ... podlou prosbou,
Sic stihne tě ... můj hněv ... nejkrutší hrozbou!

Perchta (odvrátí se od *Bohuslava* a vrhne se k otci).

Buď má ti zášť horoucí,
Na všech tě cestách zprovázej!

Bohuslav.

O neklň, dívko v žalu mroucí,
Křivd otce svého vzpomínej!

(Obrátí se k lidu.)

Již vzdejte se, odložte zbroj!
Zde marný všecek další boj.
Vy, jež vlasť naše zrodila,
A na prsou nás kojila,
Nechtějte, by dál tekla krev,
A v lásku smiřte krutý hněv!
Já Bohuslav ze Žďáru
Přijímám statky otců svých,
Je vyrvav z vrahových ze spárů,
A mečem chrániť budu jich.
Již přijměte mne, svého pána,
Já na hrad svůj povedu vás:
A chvíle budiž požehnána,
Jež svedla k smíru všecky nás!

(Lid skládá zbraň.)

Andrnach.

Oh, smrť mi kyne! (K Mladotovi.) Pozor měj,
A zprávu mému synu dej!
Hleď uprchnouti vrahu mému
A chystej pomstu druhu svému!

(Umře.)

Perchta (zoufale vrhne se k mrtvole *Andrnachově* a vzkřikne).

Pro věčný bůh, on již umírá!
O kletba tobě, vrahu jeho!

Mladota (skloní se k mrtvole).

Jakož mi svatá má je víra,
Nezapomenu pádu tvého!

Sbor.

O díky, bože na výsosti,
Tys prosby naše vyslyšel;
Nás vlast již syny zase hostí,
Již prchá trýzeň, hněv a žel!
Dopřej nám dále síly dosti,
Dař bratry naše svou milostí,
Až svatý boj ten skončíme
A Bílou horu pomstíme!

Bohuslav.

Již pochovejte tělo vraha,
Jejž stihla rána přeneblahá!
Tys zajatým mým do té doby,

(K *Mladotovi*:)

Až pomstíme svých otců hroby!
A nyní na hrad předků mých!

(Vojenský pochod. Odnášejí mrtvolu Andrnachovu, za níž kráčejí *Perchta* a *Mladota*. Protější stranou vchází *Bohuslav* se svou družinou.)

(Opona spadne.)

Jednání druhé.

Velká otevřená síň, z níž se jde do zámecké zahrady. Po stranách na vyvýšeném podstavci několik starobylých židlí. Je k večeru. Jsou červánky. Za oponou slyšeti smuteční pochod. Když se opona zvedne, viděti pohřební průvod; na černých marách nesou mrtvolu Andrnachovu. Za ním v smutečním rouše *Perchta*, *Mladota*, *Míla*, družina. Za zpěvu pohřebního přejde průvod; jeviště zůstane na chvíli prázdné; za scenou opět zpěv.

Sbor.

Bože na výsosti,
Vyslyš naše hlasy!
Přijmi v své milosti
V lůno blaženosti
Nás na všecky časy!
Smiluj se nad námi!
Odpusť nám hříšníkům
Viny — tak prosíme,
Jakož my vinníkům
A všem protivníkům
Z duše odpouštíme!
Smiluj se nad námi!

Vystoupí vrávoravě *Perchta* z pravé strany, kamž byl průvod odešel, hned za ní *Mladota*.

Perchta (klesne bolem přemožena k židli).

O bože! dej mi síly
V plné milosti své!
Ztiš bol, jenž v prsou šílí,
Sic pukne srdce mé!
Tak všecko moje štěstí
Mně urval černý hrob —
Víc blaho nemůž' kvésti
Mi utěšených dob!

Mladota.

Již ustaň lkáti, dívko drahá,
Zrak povznes k hvězdě naděje!
Byť opršely květy blaha,
Je nové jaro ochvěje!
Svět zdá se pustým tobě býti,
Však opuštěna nejsi přec!
Chci po boku ti věčně žíti,
Tvůj ochránce a milenec!

Perchta (probírá se z dumného snění).

Můj bože, kde to jsem?
Co za slova jsem slyšela?

Mladota.

Já dlím po boku tvém,
Bys bázní víc se nechvěla!

Perchta.

Mladoto!
Jak přicházíš sem v tuto síň?

Mladota.

Já sleduji tvůj drahý stín!
O Perchto, slyš!
A povznes hlavu výš!
Nám doba šťastná kyne,
Než k půlnoci den tento mine,
Než zora opoví nám příchod rána:
Nám svobody se otevře již brána!

Perchta.

Co díš?

Mladota.

Jen slyš!
Na hradě dcera kastelána,
Jenž pokrytec je kališník;
Ta z lásky ke mně odhodlána
Mi splnit svého srdce dík.
Tak pohnuta mou prosbou Mila
Dnes k útěku vše upraví:
Již tajná dvířka vyslídila,
Tam za chvíli se dostaví.

Perchta.

Nuž bůh tě sprovázej!

Mladota.

Na mysli naši pomstu měj!

Perchta.

U hrobu otce svého
Chci v smutku svém zde dlíť:
Den každý rakev jeho
Slzami pokropiť.

A jeho vražedníka
Můj obraz děsit má:
Až nářek můj co dýka
Mu srdce ubodá!

Mladota.

Ty musíš se mnou z hradu dnes,
Nás jinam volá pomsty ples!

Perchta.

O nech mne zde, sic zahynu!

Mladota.

Neopustím tě hodinu!

Perchta.

Tě váže svatá přísaha!

Mladota.

Ty se mnou musíš, neblahá!
O Perchto! Což má láska vřelá
V tvém srdci odumřela?

Perchta.

Již o lásce v tu nemluv chvíli!
Já zůstanu! Bůh dopřej tobě síly!

Mladota.

Má přísaha mne svatá váže,
Bych k boji opásal své páže!
Buď s bohem! Zda tě uzřím zas?

Perchta (podá mu ruku, již on líbá).

Buď vítězem, a tak mne spas!
A pozdravuj mi bratra mého,
Ať spěchá pomstit otce svého!

Mladota.

Již s bohem buď!

Odkvapí. V tom slyšeti veselé zvuky hudby. Vystoupí lid obojího pohlaví venkovský a ozbrojený. Komonstvo, hosté; pak *Bohuslav*, *Jarolím*, *Blažej*, *Ondřej*.

Perchta. (Ustoupí na zad do zahrady, *Bohuslav* ji sleduje upřeným okem.)

Co za zvuky prorážejí mou hruď?
O pryč!

Sbor. (Snad ballet vesničanů.)

Již vzešli nám radosti dnové
Ve kráse nové!
Nuž zavzni vůkol hlučný ples
A v daleké se kraje nes,
Že vrátil se nám rodný pán,
Jenž od nás milován!
O přijmi naše blahopřání
A holdování!
A k štěstí všech žij blaze nám,
A chraň nás proti nehodám!
Již pevný svazek slouči nás
Na věčný, věčný čas!

Bohuslav.

Za blahopřání, lide rodný,
Svých otců hodný,
Již přijmi moje vřelé díky!

Ať oko jen radostí plá,
Ať starosť všecka prchne zlá,
Bůh chraň vás, pravdy bojovníky!

Jarolim, Blažej, sbor.

Již tobě žehnej bůh, ty vlasti synu,
Bys řadu doplnil jen slavných činů!
Ať tebou klesnou našich vrahů voje,
Vše zrádce utrať mocné slovo tvoje!

V zahradě vystoupí celá rozechvěná *Mila*, utírá si šátkem oči a kyne jím do dálky.

Bohuslav.

Na mou víru svatou,
Já svobodu dám zlatou,
Kdo beze zášti se mně vzdal,
Se k smíru zachoval!
Však Mladota mi, kasteláne,
Již rukojmím být nepřestane!
Oň starosť sen tvůj znepokojiž!
Ty hrdlem svým mi za něj stojíš,
Tvou kdyby oklamal on stráž!
On největší nepřítel náš!

Vystoupí *Perchta* s *Milou*, zaslechnouc poslední slova.

Mila.

O bože můj!
Již při mně stůj!

Ondřej.

Tys vrátil mně mou víru svatou,
Tu milosť boha vrchovatou!

Že věčně věrným tobě
I v smrti době
Já zůstanu a vytrvám,
To při kalichu svatém
Já přisahám!
Za Mladotu já, pane, svou
Ti stojím hlavou šedivou!

Míla (v pozadí).

Mne jímá závrať děsivá,
A smrti dech mne ochvívá!

Sbor.

Jak statečný je stařec ten
A velebný v svých šedinách!
On od nás všechněch budiž ctěn!

(V tom slyšet hlahol rohu s hradní věže.)

Sbor.

Co hlahol tento znamená?
(Hlahol se opakuje.)
Toť výstrahy je ozvěna!

Vystoupí *Jetřich.*

Jetřich.

Kde pán je můj?

Bohuslav.

Co přinášíš? Mluv, nelenuj!

Jetřich.

V posledním slunce lesku
Na stráži krok mne nes:

Já v sladkém tona stesku
Váš slyšel hlučný ples.
A jak tu k hradu hledím,
Tu mihne rychlý stín,
Jak blesk jej ihned sledím,
Však zmizel noci v stín.
Tak hradní zradu hlásá,
Nebezpeč života:
Jen v bdění naše spása,
Neb prchnul — Mladota!

Sbor (s úděsem).

Mladota! Ten zrádce Mladota!

Ondřej.

Můj spasiteli! Pravda to?
O budiž rámě proklato,
Jež pomoci mu podalo
A zrada mrzkou spáchalo!

Bohuslav, Jarolím.

Již rychle jezdci za ním spěšte,
Jej jměte a spoutejte,
Jej živého
Či mrtvého
Sem na hrad již dodejte!

(Odejdou zbrojnoši.)

Jak prchnout moh'?

Jetřich.

Jen ruka obezrálá
Mu východ uchystala;

Ta malá dvířka pod věží,
Jež nikdo pilně nestřeží,
K nimž kastelán klíč chová sám,
Ta zradu uspíšila nám!

Sbor.

Jaká to divná zvěst!
Ondřeji, kdo zde zrádcem jest?

(K *Bohuslavu.*)

On přisahal ti na kalich,
Že přijímá smrt z rukou tvých,
Že hrdlem za Mladotu stojí,
A zradu sám v svých prsou kojí?
On křivo přisahal, ať zhyne!

Bohuslav.

Ať zhyne!
V tu věž, jež zřela jeho zradu,
Jej spusťte v lidomornu hradu.

(Chápají se *Ondřeje.*)

Míla (jež v největším rozčilení sledovala výjev, přikvapí v popředí).

O zadržte!
Ten rozkaz nebuď vykonán!
Oné nevinen, on oklamán!

Blažej.

Co praví dívka šílená?

Bohuslav.

Co prosba tvoje znamená?

Míla (se sklopenýma očima).

O bože! Jak to říci!
Co bouří v prsou mých?
Co nepřestala stříci
Jsem před světem co hřích?
Já v tajné lásce vzplála
Jsem k němu blažená,
Já svobodu mu dala,
Oň strachem zmámená!

Ondřej.

O prokleta buď tvoje ruka,
Jež působí mi tato muka!

Sbor.

Ať oba zhynou
Tou její hroznou vinou!

Bohuslav.

Jak žádá již obecný hlas,
Tak nadešel vám smrti čas!
Odveďte je!

(Zbrojnoši chápají se *Ondřeje* a *Míly*. V tom vystoupí *Perchta* ku předu a postaví se v cestu zbrojnošům.)

Perchta.

Již chraňte se, pokročit dál,
Byť krutý pán tak rozkázal!
Zde chopte se těch rukou mých
A mne odveďte v okovích!
Já toho činu
Vyznávám vinu;
Již směle na mne sáhněte,
Mne v lidomornu vrhněte!

Míla, Ondřej (probírají se z úžasu svého).

Co to? Což duši mou
Sen jímá hrůzou dívčinou?

Perchta.

Co váháte? Sem ke mně spějte
A mne spoutejte!

Míla.

Tě šílenství, o panno, jalo!
Tys nevinna!
Já jediná
Chci již smrť podstoupiť
A otce vykoupiť!

Bohuslav.

Již odstup, Perchto spanilá,
A dívko láskou zbloudilá!
Já odpouštím vám tento čin
Tož srdce svého ze hlubin!

Míla (k *Ondřejí*).

Odpusť mi, otče, tento čin,
Tak prosím srdce ze hlubin!

Ondřej.

Jak ti odpustiť tento čin,
Tož srdce mého ze hlubin?

Perchta (k Bohuslavu).

Já z rukou tvých
Tu milosť nepřijímám!
Já vinna jsem
A trest s ubohých snímám!

Jarolim.

Již nemeškej!
Ji smrti obětuj!
Dle její vůle ať se stane,
Když rouhá se ti, pane můj!

Mila. Ondřej.

O nečiň tak, tě na kolenou
Zde prosíme!
My rádi tak se všemu trestu
Podvolíme!

Jarolim.

Jen pomni, že to dcera vraha,
Jenž hubitelem vlasti blaha!

Bohuslav.

Den dnešní, moji věrní přátelé,
Buď odpuštění, lásky neděle!

Jarolim (stranou).

Jej poutá dívka spanilá
Neblahým kouzlem v zkázu!
Již srdce jeho ranila,
Však uchráním ho srázu!

Bohuslav.

Již jděte! Slavte tento den
S veselou myslí jen!

(Všichni odejdou až na Bohuslava a na Perchtu, která skleslá odchází.)

Bohuslav (volá za ní).

O Perchto, dívko hrdinná,
Již stav krok svůj!

Perchta (se obrátí, zadívá se na Bohuslava a zachvějíc se vzkřikne).

O bože můj!
Co se mnou počíná?

Bohuslav.

Již račiž říci,
Kdy opustit hrad tento chceš?
Tě nelze dél zde přísně stříci —
Ty svobodna již odejdeš!

Perchta.

Já nepřijímám z ruky tvé
Ni svobody dar blaživé!
Já chci, bys krutým slovem
Mně v srdce dýku vryl,
Tak jak jsi otce mého
V své pomstě zavraždil!

Bohuslav.

Ty víš, že rukou otce tvého
Můj otec v hrozném boji kles',
Že ubohý jsem otce svého
Jen mstitelem bezvolným dnes!
Což má to vina krutá jesti,
Že otec tvůj i vrahem mým?
O nevýslovné to neštěstí,
Že já jsem nepřítelem tvým!

Perchta.

O nebesa! Ta divná slova
Mně mámí mysl mou
A zášť, již srdce chová,
Již mírní mocí svou!

Bohuslav.

O kletá chvíle žití mého,
Že jsem tě spatřil hrdinnou,
Ba anděla jak ochranného
A v lesku tou tvou nevinou!

Perchta.

Již ustaň takto lkáti,
Ty muži záští mé!
Tak nechci tebe znáti
Ve sladké řeči tvé!

Bohuslav.

Nuž, dívko přespanilá,
Tak slitování měj!
Co ti smrť uchvátila,
To odpustit mi spěj!

Perchta (odchází).

Můj bože! V tuto chvíli
Mne chraniž mocí svou!

Bohuslav (jde za *Perchtou* a uchopí ji za ruku).

Což nebes neuchýlí
Se milosť v duši tvou?

Perchta (darmo se brání).

O ustaň těmi slovy
Mou mysl mámiti!

(Slyšeti hlahol trub.)

Bohuslav (vrhne se jí k nohoum).

Nuž ať tvá ústa poví,
Že chceš mne spasiti!

Perchta (uhýbá se mu).

O slyš! Jaké to zvuky?

Bohuslav.

Chci odpuštění tvé!

Perchta.

O šetři mojí muky!

Bohuslav.

Ty šetř bolesti mé!
Já v žalu krutém zhynu,
Chci život slovem tvým!

Perchta (přemožena).

O bože! odpusť vinu,
Že jemu odpouštím!

(Vrávorá do zahrady.)

Bohuslav.

O díky tobě, dívko vznešená, (vstane)
Má duše tebou spasena!

V tom vystoupí *Jarolim*, *Blažej*, *Ondřej*, *Jetřich*, *Míla*, jež se uchýlí za *Perchtou* do zahrady, kde v pozadí zůstanou. Komonstvo.

Jarolim (dívá se zamračen za Perchtou):

Již vrátili se jezdcové,
Však bez Mladoty,
A za to přišli poslové,
By k Praze táhli naši plukové!

Bohuslav (vyrušen).

Co díš?

Jarolim. Pak *Blažej, Ondřej, Jetřich, sbor.*

Již otcû k boji volá sláva,
Ti velká úloha nastává —
O větší, než jsi vykonal,
Bys víru, vlasť svou zachoval!

Bohuslav.

Již napřed táhni s pluky v boj,
Za týden sejde s tvým se voj,
Jejž povede ve krutou seč
Můj pomsty meč!

Jarolim, sbor.

Bûh vítězstvím nám věnči skráň,
Za kalich veď nás jeho zbraň!
A na mstu za vše bohatýry,
Jež v Praze zvraždil katûv meč,
Za mučenníky naší víry
Bûh sprovázej nás v krutou seč!

Perchta. Mila (z pozadí).

Matičko boží! Vyslyš nás,
Svou milostí hříšníky spas!

Bohuslav (mezi tím co všickni odcházejí).

O Perchto, svou mne láskou spas,
A poklid duše vrať mi zas!

Perchta.

Matičko boží, již mne spas,
A poklid duše vrať mi zas!

Všickni odcházejí. *Perchta* rozechvěna stojí v pozadí v zahradě a klesá. *Míla* k ní kleká. *Bohuslav* jí spěje ku pomoci.

(Opona spadne.)

Jednání třetí.

Veliká otevřená slavnostní síň. V levo na zad jde se do zámecké kaple, kam se částečně otevřeným vchodem vidí. Na zad u prostřed sloupová otevřená chodba s galerií. Do chodby přichází se stranou širokými schody, a schody pak na jeviště. V pravo na zad viděti jednu část hradu. Po obou stranách síně podstavce, na nichž skvostné starobylé židle.

Míla stojí v chodbě a dívá se do dálky. *Perchta* v popředí jeviště k *Míle* obrácena.

Perchta.

Co vidíš?

Míla.

Jak daleko mé oko hledí
V to čarokrásné údolí,
Jen pestré zjevy vojů sledí,
Neb v zbrani stěná vůkolí!
Té vojny krvolačné řevy
Sem vonný vánek donesou.
A srdce mé též bez úlevy
Ve vojné citů chvěje se!

Perchta.

I v prsou mých se bouře vzmítá,
Rvouc na kořenu života;
A trýzněmi, o kdo je sčítá,
Se srdce moje kolotá.
Já hrozný s sebou zápas vedu,
To se záští a s láskou svou:
A z vlastního se děsím vzhledu
A v bolest klesám zoufalou:
Jej krutá jímá seč,
A sledí nebezpeč!
O bože, slitování měj
A přede smrtí zachraň jej!

Mila.

Oné proti tvému bratru v boji
A proti Mladotovi stojí!

Perchta.

A přece jen pro něho
Se srdce moje chvěje!

Mila.

A moje srdce umírá,
To v žalu bez naděje!

Slyšeti smutný válečný pochod.

Perchta.

Co to? Odstupme v zad!

(Odstoupí obě na chodbu k záhradlí.)

Vystoupí *Bohuslav*, skleslý; za ním *Jarolím*, *Jetřich*, *Bluňej*, *Ondřej*, družina.

Bohuslav.

Vše ztraceno!
O velký bože!
Vše ztraceno!

Perchta (v pozadí).

Co slyším?

Jarolim.

Ten zrádce Mladota!

Ondřej.

O mluvte! Proč se tvář vám v smutku halí?
Již rcete, jak jste bojovali?

Jarolim.

My táhli ku Praze, kde saské voje
Již vnesly zbraně svoje!
Tu slyšíme, že Valdštýn od Moravy
Na Čechy vede svých vojsk davy.
My s našimi se svorně spojit chceme,
A k předu rychle harcujeme!
Však vyzvědači voj náš vrahům zradí —
Již pluky proti nám se řadí. —
A Mladota a Elrich z Andrnachu
Celému kraji ku postrachu,
Ti na nás záskokem již udeřili
A voje naše . . . k smrti . . . zbili!
O Bohuslave, žes tu déle dlel
A v pravý čas nám nepřispěl!

Bohuslav.

Moc mého srdce ach, tak sladká,
Mou vůli spoutala:
A lásky snů jen doba krátká
Mne v propast vehnala!
Již hvězda naší vlasti padá
Své slávy s výšiny,
A věnec nadějí mých svadá,
Jak kvítí lučiny!
Mé slzné oko Bílé hory
Nespatří smutný týn!
Tam nezvítězím pod prapory
Své víry vlasti syn!

Perchta (postoupí).

Již, Bohuslave, vzpřími hlavu svou
A z srdce zapuď žalost zoufalou!

Bohuslav (vztrhne se).

Jaký to hlas
Mne ku životu volá zas?

Perchta (u vytržení).

O Bohuslave! Když se štěstí
Nad tvojí neslo hlavou,
Tu srdce mé jen v své bolesti
Zášť k tobě znalo dravou!
Však nyní, když tě krutý osud
Tak hluboko pokořil,
Tu sám bůh v srdci vzdorném dosud
Ze zášti lásku stvořil!

Bohuslav.

Cos pravila?
Že láskou bys mne spasila?

Jarolim.

O Bohuslave, pomni již,
Že dívka papeženkou!

Bohuslav.

Nuž, dívko, slyš!
Chceš býti mou milenkou?
Chceš nevěstou mou být
A se mnou stejnou víru mít?

Perchta.

Bůh lásku k tobě ve mně stvořil,
A vše, co za mnou, mocně sbořil:
V tvém srdci otevřel mi ráj!
Já vůli jeho tak se kořím,
A svatou žádostí již hořím,
Bych seznala tvé víry taj!

Bohuslav (uchvátí ji).

O Perchto, Perchto, na mém srdci
Od této chvíle spočívej!
Tys mou, tys mou, můj celý život
Za lásku ve zástavu měj!

Perchta.

Já tvojí jsem na věčné časy,
V té lásce tvojí blažená!
V tvé víře svaté na tvém srdci
Chci věčně býti spasena!

Ondřej, Blažej, Jetřich, sbor.

O velký bože na nebesích,
Ty neopouštíš nás,
Ty činíš zázrak velevelký,
My slyšíme tvůj hlas!
Té čisté panny prostou řečí
Tvá moc se zjevila:
A nová síla v srdce naše
Tím činem vstoupila!

Blažej.

Již pojď do kaple, dívko milá,
By před bohem jsi posvětila,
Co zjevilas v tu chvíli!

Perchta.

Tak, Bohuslave, po tvém boku
Své lásky spěju k cíli.

Bohuslav.

Nuž svít mi navždy ve tvém oku
Jen blaha mého jasný den,
Co spásy mojí krásný sen!

(Odejdou do kaple s družinou. Zůstane *Ondřej, Jetřich, Jarolim, Míla.*)

Sbor (odcházeje).

O velký bože na nebesích! a t. d.

Ondřej.

Tam odchází, by otců víru
Již odpřisáhla sobě k míru!
Jen nade mnou se mír nesklání
Ve blaha sladkém požehnání!

Jarolím.

Tam odchází, by vírou jeho
Jej oklamala ztraceného!
Nám všechněm hrozí novou zradou,
Jej spjala v osidla svou vnadou!

Ondřej.

Co pravíš, pane?

Jarolím.

Obraz děvy
Mé budí nejkrutější hněvy!
To ďábla zjev,
Jejž nebes hněv
Na nás posílá!
Toť zlá jest víla,
Jež ve záhubu vede nás
V neblahý čas!

(Odejde.)

Ondřej.

Zda možná, co tu pravil?
Tak poslední mne víry zbavil!
A na mé staré na šediny
Se hrůza snáší černé viny!

Míla.

Můj otče, proklej mne,
Však ustaň lkáti,
Sic mne uchvátí
Zoufalství v ráz!

Jetřich.

O starče, již vzchop se
A ustaň lkáti,
Sic ji uchvátí
Zoufalství v ráz!
Ještě nám naděje
S nebes se zastkvěje
V lepší to čas!

Ondřej, Mila, Jetřich.

Velkého boha v všemohoucnosť
Tak vložme svého žalu vroucnosť!
V něj doufat káže naše víra,
Byť dovršila neštěstí se míra!

Přijde stráž a mluví s *Jetřichem*. Stráž odejde.

Jetřich.

Ta stráž mi hlásí, kasteláne,
Že nepočetným vojskem hrad
Se všechněch stran je obklopen;
Že dva se hlásí poslové,
Již promluvit chtí s hradu pánem
Neb s kasteláném!

Ondřej.

Již k němu spěju!

V tom vystoupí z kaple *Blažej, Perchta, Bohuslav*, družina. *Ondřej* přistoupí k *Bohuslavu* a mluví s ním. *Bohuslav* kyne rukou, *Ondřej* odejde. Mezi tím, co *Blažej* zpívá a ku konci *Perchtu* políbí, vystoupí rychle *Elrich, Mladota* a *Ondřej*.

Blažej.

Buď převroucí dík bohu dán!
Již svatý obřad vykonán.
Ve tvář již přijmi pocel náš,
Že k nám se již co sestra znáš!

Vystoupí *Perchta*, *Bohuslav*, *Mila*, *Elrich*, *Mladota*, *Jarolim*, *Blažej* a *Jetřich*.

Elrich (s úžasem).

Spasiteli! Co se děje?

Mladota.

V prsou srdce se mi chvěje!

Perchta.

Toť Elrich, bratr můj!

Všickni ostatní až na *Bohuslava*.

Toť Mladota, toť Andrnach!
Toť zrádce náš, toť náš je vrah!
Bůh v moc je naši přivádí.
Ať zhynou!
Ať zhynou!
Tak nás víc nezradí!

Mladota, *Elrich.*

Jen jediný vlas na hlavách
Ať nám se skřiví rukou vaší:
Tu zítra hrad je roveň zemi,
Vy všickni k smrti v moci naší!

Sbor (hrnou se všickni na *Mladotu* a *Elricha*).

Za tato slova rouhavá
Ti smrtí chvíle nastává:

Zhyň, zrádce, bezectný a lstivý!
Zhyň, vrahu zhoubychtivý!

Mladota.

Vy chcete smrť — tu prsa má,
Za chvíli však hrad v žáru plá,
A nezůstane při zboření
Ni kámen na kameni!

Bohuslav (k své družině).

Ustaňte, druzi! V pochvy meč!
Jej vyvolá slavnější seč!
Já slovo dal jich za bezpeč!

(K *Mladotovi.*)

Nás hrozba tvoje neleká,
Před zrádcem lid můj nekleká!

Sbor.

My hrozby tvé se nelekáme,
Před zrádcem lstivým neklekáme!

Bohuslav.

Co vás sem vede na hrad můj?

Elrich, Mladota.

Již slyšte naši zvěst!
Váš odboj všecek marný jest.
Již Praha padla v ruce Valdštýnovy,
A v celé zemi nastal řád zas nový.
Vše vojska saská na útěku jsou,
Jen Žďárský hrad je držán rukou tvou!
Již vzdej se, reku statečný,
A skonči boj ten nevděčný!

Ty se zbraní s tím lidem svým
Odtáhnouť můžeš bojovným;
My bezpečný ti průvod dáme:
Tak na úvoz čest již přísahámě!

(Kladou ruce na své meče po boku.)

Bohuslav (svýšeným hlasem).

Já nepřijímám návrh váš!

Mladota.

Zda vůli svého lidu znáš?

Bohuslav (k družině své).

Vy slyšeli jste, moji druzi,
Že hrozí nám již smrti hrůzy:
Vás, ženy s dětmi propouštím,
Zvu všecky přísným slovem svým,
Již odejděte, kdo se smrti bojí:
Já zůstanu, až klesnu v krutém boji!

(Část mužů a ženy s dětmi odcházejí.)

Vy nechcete opustiť prapor můj?

Sbor.

My smrť volíme, za vlasť dáme život svůj!

Elrich, Mladota.

A jistá zhouba hrozí vám!

Sbor.

Bůh vítězství rozhodne sám!

Elrich.

Statečný reku, tebe tím
A k tobě prosbu posvátnými
Vydej mi Perchto, sestru moji,
Ať nesahyne v krutém boji!

Bohuslav.

O Perchto má, ty slyšelas
Prosebný svého bratra hlas,
Chceš opustit mne v tento čas?

Perchta.

Po boku tvém chci zůstat tvou
Do smrti věrnou nevěstou!

Elrich, Mladota (nastrnutí).

Nebesa, co to praví
Ta dívka šílená?
Což smyslu zbavena?

Perchta, Bohuslav, Blažej.

Před lidem a před Všemohoucím
Jeť (Jsem) ona (já již) mou (tvou) svým srdcem
vroucím!

Elrich, Mladota.

A otec tvůj, jenž vraždou zhynul,
Ten k tomu svazku z hrobu kynul?
Ty nevěstou chceš jeho být,
Čest svého jména poskvrnit?

Perchta.

Já v víře v boha jediného
Jsem u oltáře velebného
Z kalicha pila posvátného
Na spásu všeho žití svého!

Elrich.

Pak prokleta buď věčně věků
A kořistí vší trýzně vzteků;
Až smrť tě pojme v lůno svoje,
Ať v pekle zhyne duše tvoje!
A dokuď žíti budeš tady,
Prokleta budiž při všem kroku,
A v zoufalství po jeho boku
Bez klidu, těchy, v žalu všady!

Sbor.

O hrůza!

Perchta.

O bože všemohoucí,
Viz na mne zde hynoucí!
Mne přijmi v milosť svou
A spasiž duši mou!

Elrich, Mladota.

O Perchto, spas svou duši,
Již sám bůh proklíná!
Tvé srdce žalem buší,
V něm naděj zhasíná!

Oktet.

Bohuslav, Blažej, Jetřich.

Již k bohu povznes duši,
Ty dívko hrdinná!
Když bolem srdce buší,
V něm spása jediná!

Perchta.

Bůh lásky moc dal v duši,
Ta spása jediná;
Mně láskou srdce buší,
Ač brat mne proklíná!

Mila.

Já k bohu vznáším duši,
V něm spása jediná!
V mém srdci úzkosť buší,
Že svět mne proklíná!

Jarolim.

O bolesť v mojí duši
Své spáry roztíná,
K ní záští srdce buší,
Ji hlas můj proklíná!

Perchta (vzchopí se a klesně) *Bohuslavu* (v náruč); pak *sbor.*

Chci (Chce) na tvém srdci (na srdci mně, mu) odpočívať
Své lásky v blahém zachvění;
Na věčnosť tvou (mou, jeho) se chci (chce) nazývať,
Tak naleznouc své spasení!

Elrich.

Tak prokleta buď věčně věků!

Mladota.

O Perchto, vrať se v náruč mou!

Bohuslav.

Již mírni plamen svého vzteku!

Perchta.

V své lásce chovám spásu svou!

Elrich, Mladota.

Nuž tedy pomstu! Tedy boj!

(Oba odkvapí.)

Bohuslav k *Jarolimu.*

Již sebeř všecek branný voj
A nepřátelům zhoubu stroj!

(*Jarolim* a zbrojnoši odejdou.)

(K *Blaženi.*)

Než v bitvu odvedu náš voj,
Mne na věčnosť již s Perchtou spoj!
V svatebním rouše k vítězství
Chci vésti ženu svou a vás,
Bůh v důvěře jen spasí nás!

(Všickni odejdou až na *Milu.*)

Viděti první hořící smolné věnce lítati na hrad, vznímá se požár.

Mila (spatřiv zář v uděšení).

O bože! Co se tu děje?
Hrad v ohni plápolá!
Mé srdce strachem se chvěje,
Kdo smrti odolá?

Já všecky v záhubu strhla
Neblahou láskou svou!
Bych teď se v nebezpeč vrhla,
Toť povinností mou!
Já tajný východ jsem znala,
Chci k Mladotovi jíť:
Já jemu ochrany přála,
Nás musí zachránit!

(Rychle odkvapí.)

Mezi tím v zadu v chodbě objeví se *Bohuslav* v lesknoucím se brnění s *Jetřichem* a se zbrojnoši a odejdou schody dolů. Když *Mila* dozpívá, vystoupí *Bohuslav*, *Jarolim* raněn, *Jetřich* a zbrojnoši.

Jarolim.

To srdcem šlo! Buď bohu chvála,
Že milost jeho tak mi přála!
Já umírám, jak Čechu sluší,
Za víru, svatou otčinu,
A s díky bohu sílám duši,
Že v lůně vlasti zahynu!
Již buďte s bohem!
Za ženou,
Jež naší zhouby příčinou,
Já vrhám . . . v smrti . . . kletbu svou!

(Umře.)

Bohuslav.

Tu kletbu odpustiž ti bůh! —
Odneste jej, jenž věrný druh
Nám v boji býval
A se ctí meč nosíval!

(Odnesou Jarolima.)

Vy moji milí, slyšte mne!
Bůh ve své velebnosti
Nad námi vynes' rozsudek!
Vše ztraceno!
Tak v pokoře a poslušnosti
Již zemře každý z nás co rek:
My nesplnili ve všem zákon jeho,
Nedošli cíle posvátného.

Přichází *Perchta* v svatebním rouše s dvěma paními.

Zde přichází nevěsta má!
(Jde *Perchtě* v ústnety.)
Ne vítězství, nám smrti nárež kyne!
Kdo se mnou vytrval, ten se mnou zhyne!
(Rudá zář se vzmáhá.)

Perchta, pak *Bohuslav* (v záchvatu).

Chci na tvém srdci odpočívat
Své lásky v blahém zachvění,
Na věčnost tvou (tvým) se chci nazývat,
Tak naleznouc (nalezna) své spasení!
A černá smrť, jež mne již vítá,
Tať obraz nyní anděla:
Mně nebes brána v lesku svítá,
Slasť ráje již mne ochvěla.

Bohuslav a *sbor* k *Blažeji*.

A nyní veď nás, Blažeji,
Do chrámu páně k snoubení:
Tam chcem pít v smrti s nadějí
Z kalichu svoje spasení!
(Zvonění zvonů.)

Za zpěvu průvod svatební do kaple. Zatím vznímá se celý hrad. Hudba kostelní. Za chvíli průvod z kaple. Všickni pokleknou až na *Blažeje*, jenž uprostřed nich stojí. Zvonění přestane.

Bohuslav, Perchta, Blažej, Jetřich, sbor, když vychází z kaple.

Ty vlasti naše milená,
V slzách a krvi zbrocená,
O přijmi nás, své děti k sobě!
My chtěli tobě volnost dáť,
Tě pomstiť, víru zachovať,
Dopřej nám síly, bože, v smrti době!

Blažej.

Kdys pravil bůh: Jen při mně jest
Vše pomsta svatá;
A při mně věčné milosti
Též míra vrchovatá!

Všickni.

Když bůh nám umříť rozkázal,
Zem, kde jsme žili, zříti dal,
Chcem v jejím lůně odpočívať!
My doma chcem být pohřbeni,
Zde dojíť v smrti spasení
A ve posledním vzdechu vlasť svou vzývať!

Mezi zpěvem začíná hořeti sloupoví a sloupy se kácejí. V tom objeví se na protější zdi druhé části hradu *Míla, Elrich* a *Mladota.*

Míla.

Já spásu nesu vám!

Elrich, Mladota.

O Perchto, vrať se k nám!

(V tom se sřítí síně a pohrobí ssutinami modlící.)

(Opona rychle spadne.)

PŘÍDATEK.

Úryvek z druhého dílu románu

„Pan Vyšinský“.

On procitnul — o bože, jaké krásy
Tu rájem jímají mu oko v plen!
Otvírají se jemu rajské pásy,
Jej kouzlí báje sladké mladý sen,
V němž nebeský se k němu život hlásí?
Ta víčka, křídlem dlouhé mdloby těžká,
S níž spánek na rozchodu ještě meškâ,
V lehounkém chvění spadají zas dolů,
Jako by s sebou milém u zápolu,
Buď spáči zachytit ten obraz ladný,
Či zastříti ho, to-li jen klam vnadný.

O byl to pohled, v němž se překonala
Samého boha první myšlénka,
Když tvůrčí síla v něm se mocně vzňala.
Neb rajských půvabů si jitřenka
Zde v kraji tomto domov vzbudovala.

Ba ve sladkém zde obejmutí sebe
Mrouc touhou, země noří v obraz nebe;
Zde netušený svět svým leskem vítá,
Jak smrtelníkům v snách jen luzných vzkvítá!
O bláh ten, kdo zřel jednou obraz taký,
Ta krása na vždy vtiskne se mu v zraky!

Když slabých víček prvé zvednul tíži,
Tu zřel se na květnatém tarasu.
Bujné se letorosty k němu níží,
Tož jakby v milém lnuly zápasu,
Jej chránit v stínu větví hustou mříží.
Nizounké zábradlí ten taras jímá,
Kol něhož květů stádo v rose dřímá;
A ku zábradlí z dola ze zahrady
Se vzhůru štihlounkých pnou stromů řady,
Z nichž sladké vůně nese ranní vánek,
Jenž se svých víček otřás' krátký spánek.

A podlé něho vynáší se vila,
Že luznější se v Arnu nezhlíží;
Ji smělá ruka mistra vytvořila,
Již úzkosť nejistoty netíží.
A ze stromoví rostouc, v něm se kryla;
Lahodných forem útvar pravidelný,
Nad nímžto trůní krásy odznak čelný,
Tu jímá oko souměrností hravou,
Že jižjiž spěchá touhou nedočkavou,
By dlelo na výstupcích, na arkýři,
Až po sloupích tam ku tarasu míří.

A za tarasem kryjíc vilu stínem
Se klene skupa bujných kaštanů;
Jich pod zeleným, chladným baldachýnem
Nás bílá cesta vede k altanu,
Pod nímžto bublá potok v proudu líném,
Odtud se čerstvá pažiť mírně sváží,
Již jitro rosou demantovou vlaží;
Pak květný sad se v svěží park rozbíhá,
Kde zeleň v světle se a v temnu míhá,
Čarovná loubí, chladné stezky v křoví
Se táhnou křížem v lesík kaštanový.

A za ním kyne mile ze zákrytu
V panenské jara krásе údolí,
V němž květná zeleň jako z aksamitu
Se stříbrem šumné řeky zápolí,
Jež v dáli mizí v lesklém moře svitu.
A za údolím hor pruh volně vstoupá,
Jenž v modrém vzduchu hřebený své koupá
A v dálku sivou nedohledně táhne,
Tu níží se, tu ku nebesům práhne,
Až labutovým věncem sněhů smělá
Svých králův zdobí povýšená čela.

Však čarovnějším zjevem pohled vítá,
Když zří se tam, kde slunci nebes báň
Sladkého odpočinku v zlatě skytá.
Tu přes modrého moře měkkou pláň
Již zpité oko u záchvatu lítá.
Zdá se, že nebe na hoře a dole,
V němž sluncí dvou zjev plove v zlatém kole;
A v záři té jak zlatohlavní ptáci

Se lodi snou, až vlajka jich se ztrácí —
A vlny dmou se, jak by v sladké době
Přírody prsa oddychala sobě.

A dál a dále ta vln ňadra práhnou,
Jak touhou v kraj, kde slunce blaží sen —
I v letu toulavém tam lodi táhnou,
Tam ptactva pestrá čeleď pílí jen,
A žel, ach! tém, kdo cíle nedosáhnou.
Dvou pásem rozhranní se v sebe hloubí;
Zde východ hávem západu se vroubí,
Zde dýchá slasť vše, láskou se kolíbá,
Zde s dnem se v sladké hodince noc líbá,
Zde svět se klaní stvořiteli bohu,
Ten zázrak přírody zře — v Zlatém rohu.

To uzřel on, když prvé víčka zvednul,
A nechápal, zda snů to lepý květ,
Neb mile zmámen obrazy, jež zhlednul,
Ten, kde se octnul, nepoznával svět,
A sladkých pochyb proudem hladkým břednul.
Kde byl to? Jaká tajemného hesla
Jej divotvorná moc v kraj tento snesla?
Což žije? Což tu černou přemoh' mdlobu,
Jež v těžkém objetí jej vlékla k hrobu?
O že zas žije! Že se clona stlelá
Slitovné zapomínky rozevřela!

Však sotva lítosť v duši se mu šeří,
Že život nalezl rád ztracený:
Již lásku k němu ve svém srdci měří
A mile řevně této proměny

Již v blaho chvíle té jak dítě věří.
Což nadarmo by náhody hra vedla —
Když smrti závoj neprůsvitný zvedla —
Jej v tento kraj, jejž obzor předaleký
Nejskvostnějšími štědře zdobí vděky?
Což zoufat má, když plné u náruči
Mu nových nadějí květ v ústret pučí?

Tak v jaré síle chtěl on žíti z nova,
Jak fenix, když se vzejme z popele;
Ze všeho vykoupen, co v sobě chová
Jen osten bolesti a svízele.
Nuž, palmu míru ruka andělova
Ať na bojiště života už vsadí,
Kde upomínek příšery se řadí;
Ať kryptu všeho, co za ním spočívá,
Uzamkne víko, jež čas nerozrývá!
Tak před ním nového ať štěstí brána
Mu otevře červánky svého rána!

Tu duše jeho mocně zajásala,
Ve slasti tonouc svého vzkříšení,
A láska k životu se k výši brala,
Jsouc útrap vytříbena v plameni,
A cesty růžemi si vystýlala.
Vše žíly tepaly, a jaře dmula
Se ňadra, s nichž se mdloby tíže snula;
Sladkého chvění elektrické proudy
Ty bezvládné mu projímaly oudy;
A v zraku vzplálo v nové síle světlo,
Jako by slůnce v rozkoši v něm kvetlo!

Tak zrak vše vůkol tyto krásy vítá
A pojednou již stane v drvění;
Neb druhý zázrak mile před ním vzkvítá,
Z něhož se půvab nebes pramení:
To žena, jakých svět jen málo čítá.
Po jeho boku žena tato sedí
A každé hnutí raněného sledí.
A když otevřel zrak, tu v libodechém
Si vzdechu radosť klestí cestu spěchem;
Na její tváři vzplála růžná záře,
A na rty slítnul úsměv s růžné tváře.

Kdež přece byl? Sladkého míru tane
Zde v ráje zátiší jen pohoda;
Zde u čarovném šeptu vzduchem vane
Tajemných bájí milá lahoda
Zde anděl v lidském zjevu s nebe stane!
On přece v krvavý se války děsné
Řev uvrhl, v něm nevěda kde klesne;
A do Kavkazu strmých, skalných spádů,
Kde věčnou vodí bouře s nebem svádu,
Kde slunce růže v led se sněhu noří,
Tam na bujném se vzhůru nesl oři.

Jak černé mračno, když se v kraji nese,
V svém lůně krutou rodíc záhubu,
Když z dutých hlubin zážeh blesků rve se,
Svou září barvě nebes obrubu,
Když duní hrom, až celá zem se třese:
Tak v šíré stepi černý sloup se míhá,
Zde v chumáč srůstá, tam se v dál rozbíhá,
Tu ku předu se hýbá, tam se dělí,

By zase splynul v jeden chumáč celý;
A z jeho lůna srší blesky zbraní,
Až v mlze prachu hasnou v rudém plání.

Tak táhne vojska mračno zhoubou hrůzné,
Že kraj se děsí, kde as postane.
Když z noci černé třetí ráno luzné
Tam nad obzorem šedým zaplane,
Tu mračno rozchází se v mraky různé.
Opouští step a po cestách se úzkých
Již zvedá do hor na skaliskách kluzkých,
A dál a dál se k vysočinám děře,
Kde oku zřídka lahodí zjev keře,
Kde pažit zelená se v srázích tratí,
A skalisko se svadlým mechem šatí.

A v čele čety starých kopinníků
Na černém hřebci jede mladý muž —
Tich jako hrob, válečných nedbá křiků,
A zdá se, žalosť že má za svou druž.
Ten mrtvý klid jej starých bojovníků
Pravého vůdce činí myslí chladné,
Jenž buďto zvítězí, neb v boji padne.
On v boj se vrhá, by boj skončil jiný,
Jenž vržen srdce jeho do hlubiny.
A život proň má jednu tolko cenu,
Že za sebe smrť dává za výměnu . . .

OBSAH.

Různé verše.

Jarní bouře.

I.

	Stránka
Vítejte!	5
Moje štěstí	6
Ukojená touha	7
Vězeň	8
K tanci!	9
Její obraz	10
Vidění	11
Úsměv	12
Shoda	13
Píseň její	—
Ráj	14
Hvězdná noc	—
Blaho lásky	15
Odměna	17
Poroba	18
Ozvěna písně	19
Projevení lásky	20
V máji	—

II

Žel	22
Na vzájem	—
Klam a pláč	23
Na shledanou!	—
Proměna	24
Libánky	—
Změna	25
Tajná strast	26
Úmlk	27
Sladká smrť	—
Hvězdy na nebi	28
Zmámený	29
Klam	—
Zlý sen	30
S bohem buď!	31
Předtucha	32
Žalosť	—
Odříkání	34
Rozchod	35
Sen	—
Stín noci	37
Podvečer	—
Odpověď	38
Útecha	39
Marný pláč	40
Ztraceny mír	41
Rozchod	42
Doba lásky	43
Vzdálená	44
Shledání	45
Prosba	46
Buď s bohem!	47

III.

Růže v údolí	48
Odchod vojína	—
Kalina	49
Smutná cesta	50

	Stránka
Zlý oráč	52
Panské mlýny	53
Na vojnu!	54
Na balkoně	55
Obapolný stesk	57
Dívky žal	59
Popelnice	60
Odvažná hra	—
Marná vzpomínka	61
Hrob nadějí	62
Útěcha v písni	—
Zlý svět	63
Útěcha	64
Luzný kraj	65
Resignace	66
Zrcadlo srdce	67
IV.	
Starý zpěv	68
Stará báj	69
Nadšení	—
Moc očí	70
Přání mé	—
Pohled na ni	71
Ve tvém oku!	—
Zapomenutá píseň	72
Opuštěný domek	73
Obraz štěstí	74
Procitnutí	75
Na mne pamatuj!	—
Slavičí zpěvy	76
Hroby	77
Milá píseň	—
Prsten	78
V tiché noci	—
Zlatý sen	79
Osud	—
Trn růže	80
Trpké loučení	—

	Stránka
Shledáme se?	81
Tajemný hlas	—
Uložený list	82
Náhrobek	—
Milence	83
M***	87
A***	88
Boj života.	
I	
Znělky	91
Ave	105
F	106
Slávy Dcera	107
U hrobu Klicperova	—
II.	
Mladost	108
Uprchlí snové	109
Osiřalo dítě	110
Život — sen	112
Bludice	113
Soudruhům	—
Shledání	114
Bílý vlas	115
Jarní snové	116
Přicnod jara	117
Na jaře	118
Dar upomínky	119
Boj	120
Nepřátelé	121
Mohyla	—
Nikdy více!	122
Oživení	123
Hvězda	124
Konečný mír	126
Klid noci	—
Stará skála	127
Naděj	128

Stránka

Hlubiny 128
Světa dík 129
U Altony 130
Příteli Wolfovi . . . 132
F... 133

III.

U kapličky 135
Sen 138
E... 144
L... 147
Srdce boj 152
Ghazela 154
Šťastný los . . . . . —

IV.

Podzimní listy 156

V.

Stíny lesní 162
M*** 170
V *** . . . . . —
F *** 171

VI.

K Muze 178
Bratru Arnoštovi . . . 180
F... 181
Na horách 184
Života vír 190
V chudé chýži . . . 195

VII.

Vlast 204
Tisíc let 205

Stránk

Národ můj! 20
V Brixenu 20
Vzhůru! 21
Lípa 21
Pozdrav Čechoslovanům 214
Pocta Hankovi . . . 216
Pocta Jungmannovi . . 218
Pocta Máchovi . . . 221
Pocta Čelakovskému . 225
Doslov 228

Při krbu.

Zapomenutý 231
Na Friděstejně 237
Dostaveníčko 238
Balada o růži 239
Mohyla 240
Předoucí dívka . . . 241
Věrná milá 242
Poslední útok 244
Veský zvoník 247
Mára 250
Starý rytíř 254
Čerkes 256
Oldřich a Božena . . 262

Záboj 271
Dědic Bílé hory . . . 321

Přídatek.

Úryvek z II. dílu románu „Pan Vyšinský“ . . 382

Oprava.

Na str. 308 má v řádce 8. státi *Slávoj* místo *Záboj*.

Stanford University Libraries
3 6105 015 030 682
PG
503
.P4
187
v.3
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305